

MINISTERSTWO GOSPODARKI

POLSKA 2011
RAPORT O STANIE
HANDLU ZAGRANICZNEGO

WARSZAWA 2011

Opracowanie:

Ministerstwo Gospodarki

Departament Analiz i Prognoz

Kazimierz Miszczyk (Koordynator Zespołu Analiz Handlu Zagranicznego),

Małgorzata Mendyk, Monika Walczak

pod kierunkiem:

Anety Piątkowskiej – Dyrektora Departamentu Analiz i Prognoz

ISSN 1429-3021

Spis treści

SYNTEZA	5
1. ZMIANY UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH	9
1.1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	9
1.1.1. Sytuacja w gospodarce światowej i na głównych rynkach w 2010 roku	9
1.1.2. Zmiany cen światowych i kursów walutowych	11
1.1.3. Sytuacja w handlu światowym	14
1.1.3.1. Wolumen obrotów towarowych w 2010 roku	14
1.1.3.2. Światowe obroty towarowe w bieżących cenach dolarowych	17
1.1.4. Perspektywy rozwoju sytuacji w gospodarce światowej i na wybranych rynkach	22
1.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE – OGÓLNA SYTUACJA W POLSKIEJ GOSPODARCE	24
2. DŁUGOOKRESOWE ZMIANY OBROTÓW TOWAROWYCH	27
2.1. ZMIANY W OKRESIE TRANSFORMACJI	27
2.2. ZMIANY OBROTÓW OD ROKU 2001	28
3. SKALA I DYNAMIKA OBROTÓW TOWAROWYCH W 2010 ROKU	33
3.1. OBROTY WEDŁUG NBP	33
3.2. OBROTY WEDŁUG GUS	35
4. ZMIANY STRUKTURY GEOGRAFICZNEJ OBROTÓW TOWAROWYCH	39
4.1. ZMIANY W PRZEKROJU KONTYNENTALNYM	39
4.2. ZMIANY W PRZEKROJU GŁÓWNYCH UGRUPOWAŃ KRAJÓW	41
4.3. UNIA EUROPEJSKA	41
4.4. WSPÓLNOTA NIEPODLEGŁYCH PAŃSTW	43
4.5. CHINY I REPUBLIKA KOREI	44
5. ZMIANY STRUKTURY PRZEDMIOTOWEJ OBROTÓW TOWAROWYCH	45
6. KIERUNKI PRZEZNACZENIA IMPORTU	55
7. HANDEL ZAGRANICZNY W PIERWSZYM PÓŁROCZU 2011 ROKU	57
8. PROGNOZY NA ROK 2011	63
ANEKS. ZMIANY KONKURENCYJNOŚCI POLSKIEGO EKSPORTU NA RYNKACH ZAGRANICZNYCH I IMPORTU NA RYNKU KRAJOWYM W LATACH 2000-2010	65
SPIS TABEL	74
SPIS WYKRESÓW	74

SYNTEZA

Po okresie kryzysowego załamania eksportu towarowego, trwającego od listopada 2008 roku niemal do końca 2009 roku, w roku 2010 następowała systematyczna odbudowa jego poziomu. Po spadku w roku 2009 o 15,5%, tj. o blisko 18 mld EUR (do poziomu 98,3 mld EUR), w roku 2010 odnotowano wzrost o 22,6% do poziomu 120,4 mld EUR, czyli o ponad 4,1 mld EUR wyższego niż w roku 2008.

Jednocześnie import, po znacznie głębszym niż w eksporcie spadku w 2009 roku (o 24,5%) oraz stosunkowo znacznym wzroście w roku 2010 (o 24,8%) osiągnął poziom 134,2 mld EUR, czyli o prawie 8,3 mld EUR niższy niż w 2008 roku.

W rezultacie, pomimo obserwowanej przed kryzysem, wysokiej i narastającej importochłonności polskiego eksportu, szybka odbudowa przedkryzysowego poziomu eksportu, a nawet jego przekroczenie okazało się możliwe przy znaczącej redukcji importu i w rezultacie, przy zdecydowanej poprawie stanu zrównoważenia obrotów towarowych (mierzonego relacją salda obrotów do eksportu). Deficyt obrotów towarowych obniżył się z 26,2 mld EUR w roku 2008 do niespełna 13,8 mld EUR w roku 2010, a wskaźnik zrównoważenia obrotów poprawił się odpowiednio z -0,22 do -0,11.

Zarówno w okresie kryzysu, jak i w fazie pokryzysowej uwydatniła się kluczowa i generalnie pozytywna rola rozwiniętych rynków zachodnich, a szczególnie rynków unijnych, w polskich obrotach towarowych. Spadek eksportu na tych rynkach w okresie kryzysu (o 12,8%) okazał się zdecydowanie łagodniejszy niż na pozostałych rynkach (o 28,6%). Jednocześnie saldo wymiany z tymi pierwszymi przekształciło się w roku 2009 w okazałą nadwyżkę rzędu 9,8 mld EUR z deficytu na poziomie 2,2 mld EUR w roku 2008, podczas gdy obniżka wyjątkowo głębokiego deficytu w obrotach z pozostałymi rynkami o niespełna 4,9 mld EUR (z 24 mld EUR w roku 2008) była stosunkowo umiarkowana.

W roku 2010, czyli w fazie wychodzenia z kryzysu, sytuacja na rynkach rozwiniętych, w porównaniu z pozostałymi rynkami, nadal się poprawiała. Przedkryzysowy poziom eksportu (z 2008 roku) na te rynki został odbudowany w 105,9%, czyli w stopniu wyższym niż eksport ogółem i zdecydowanie wyższym niż eksport na pozostałe rynki (zaledwie w 92%). Jednocześnie miało miejsce dalsze zwiększenie nadwyżki handlowej o ponad 2,2 mld EUR, do poziomu ponad 12 mld EUR (co oznacza poprawę salda z roku 2008 o ponad 14,2 mld EUR), podczas gdy w obrotach z pozostałymi rynkami, mimo powolnego tempa odbudowy obrotów deficyt pogłębił się do poziomu ponad 25,8 mld EUR. Znalazło to wyraz w dalszym, znaczącym pogłębieniu się dysproporcji w stanie zrównoważenia obrotów towarowych między wspomnianymi dwoma ugrupowaniami rynków.

O ile w obrotach z rynkami rozwiniętymi (partycypującymi w blisko 85% polskiego eksportu oraz ponad 2/3 importu) relacja salda do eksportu poprawiła się z -0,02 w roku 2008 do +0,12 w roku 2010, to w obrotach z pozostałymi rynkami niekorzystna relacja notowana przed kryzysem, na poziomie -1,22 uległa dalszemu pogorszeniu do poziomu -1,42. Dominujący wpływ na tę sytuację w obrotach z grupą krajów rozwijających się i słabiej rozwiniętych mają strukturalne uwarunkowania w handlu z Chinami oraz Rosją. Głęboki i dynamicznie narastający deficyt w handlu z Chinami wynika, podobnie jak w wielu innych gospodarkach, z naturalnego braku możliwości zrównoważenia ekspansji eksportowej konkurencyjnych cenowo towarów chińskich, zwłaszcza w warunkach centralnie utrzymywanej (mimo dynamicznego wzrostu rezerw walutowych Chin) głębokiego niedowartościowania chińskiej waluty. Ponadto, niski eksport polskich towarów do Chin (ponad 10-krotnie niższy od importu) wynika z trudności w sprostaniu konkurencji technologicznej i inwestycyjnej eksporterów z krajów wysokorozwiniętych, a także z ograniczonej zdolności polskich podmiotów do ekspansji na odległych rynkach azjatyckich.

W przypadku Rosji wysoki deficyt w obrotach z tym krajem ma również w decydującej mierze charakter obiektywny – kreowany przez niezbędny import surowców energetycznych (gazu i ropy). Przy względnie stabilnym od lat wolumenie importu tych surowców, jego skala w wymiarze wartościowym – decydująca o poziomie deficytu – zależy bezpośrednio od cen światowych, które po okresowym spadku w roku 2009, ponownie zbliżyły się do poziomu sprzed kryzysu, przekładając się na niemal całkowitą odbudowę przedkryzysowej skali importu z Rosji. Natomiast eksport na ten rynek, mimo wysokiego tempa wzrostu (blisko 40%), okazał się o 16,8% niższy niż w roku 2008. W rezultacie, deficyt obrotów z Rosją w 2010 roku uległ nie tylko znacznemu pogłębieniu w porównaniu do roku 2009 (o 3,1 mld EUR, do 8,7 mld EUR), ale także w stosunku do jego poziomu przed kryzysem (o prawie 0,9 mld EUR).

Ponowny przyrost deficytu w obrotach tylko z tymi dwoma rynkami w 2010 roku (o ponad 5,5 mld EUR) okazał się o ok. 1 mld EUR wyższy niż w łącznych obrotach towarowych Polski.

Zaistniałe w minionych dwóch latach poważne zawirowania obrotów, rozpatrywane w przekroju towarowym potwierdziły kluczową pozycję wyrobów elektromaszynowych i niektórych innych towarów wyżej przetworzonych w polskim eksporcie oraz ich pozytywny wpływ na poziom równowagi handlowej.

Eksport wyrobów elektromaszynowych, stanowiący 42,8% ogólnego eksportu, po względnie umiarkowanym spadku w roku 2009 (o niespełna 12%, tj. o ok. 6,5 pkt. proc. łagodniejszym niż pozostałych) osiągnął w 2010 roku poziom o 3,2% wyższy niż w roku 2008, a znaczny deficyt sięgający 4,8 mld EUR przed dwoma laty przekształcił się w nadwyżkę blisko 0,7 mld EUR.

Wśród innych znaczących pozycji towarowych na uwagę zasługują notowane w minionych dwóch latach korzystne zmiany w obrotach niektórymi produktami przemysłu chemicznego oraz gotowymi artykułami spożywczymi. Wśród tych pierwszych warto wskazać farmaceutyki, których eksport wzrósł w ostatnich dwóch latach o blisko 47%, a tradycyjnie wysoki deficyt obniżył się o prawie 0,5 mld EUR, do ponad 2,6 mld EUR. Eksport gotowych wyrobów spożywczych wzrósł w ciągu dwóch lat o ponad 20% (w tym w roku 2009 o ponad 2%), a nadwyżka w obrotach zwiększyła się o 0,5 mld EUR, do ok. 1,7 mld EUR.

Eksport towarów rolno-spożywczych okazał się najbardziej odporny na kryzys. Po znikomym spadku w roku kryzysowym, eksport tych towarów wzrósł w roku 2010 o ponad 17,5%, do poziomu o 15,5% wyższego niż przed dwoma laty. Jednocześnie odnotowano znaczącą poprawę salda obrotów – nadwyżka wynosząca w 2008 roku 1,4 mld EUR powiększyła się do blisko 2,6 mld EUR w roku 2010.

Eksport wyrobów chemicznych wzrósł w roku ubiegłym o 32,8% (do 15,7 mld EUR) i pomimo jego załamania o 15% w roku 2009, okazał się wyższy o 13,1% (o 1,8 mld EUR) wobec poziomu sprzed kryzysu. Pogłębieniu uległ deficyt w handlu tymi towarami o ok. 1 mld EUR, do blisko 7,6 mld EUR, jakkolwiek wobec poziomu z roku 2008 pozostał niższy o blisko 1,3 mld EUR.

Na tle tych trzech grup towarowych wyjątkowo wolno postępowała odbudowa eksportu wyrobów metalurgicznych. Po głębokim załamaniu w 2009 roku (o ponad 1/3), jego poziom w roku ubiegłym, mimo dynamicznego wzrostu (o 35,1%), okazał się o 10,5% niższy niż przed kryzysem.

W zdecydowanej większości grup towarowych ubiegłoroczny import kształtował się na poziomie od kilku do kilkunastu procent niższym niż przed dwoma laty. Wyjątek stanowiły trzy grupy towarowe: artykuły rolno-spożywcze, których import wzrósł o 6,3% wobec roku 2008, wyroby przemysłu lekkiego (o 5,2%) oraz produkty przemysłu chemicznego (o 2,4%).

Największy wzrost deficytu wymiany wystąpił w handlu produktami mineralnymi, który po znaczącej obniżce w roku ubiegłym o prawie 4,8 mld EUR, do 7,6 mld EUR, ponownie pogłębił się o prawie 2,8 mld EUR, jednak był nadal niższy wobec przedkryzysowego poziomu o ok. 2 mld EUR. Zwiększenie deficytu było efektem wzrostu importu produktów mineralnych o ok. 4,7 mld EUR, do ponad 15,5 mld EUR, co w głównej mierze wynikało ze wzrostu światowych cen surowców, zwłaszcza energetycznych.

Decydujący wpływ na uzyskanie względnie korzystnego salda obrotów towarowych w 2010 roku w stosunku do roku 2008 miały obroty wyrobami elektromaszynowymi. Na zmniejszenie deficytu o 12,4 mld EUR złożyła się niemal w połowie poprawa salda obrotów w tej grupie towarowej (sięgająca ponad 5,4 mld EUR).

Wśród głównych źródeł przełamania kryzysu w polskim handlu zagranicznym należy wskazać:

- poprawę koniunktury (przełamanie recesji i ożywienie popytu importowego) na głównych rynkach, zwłaszcza w Niemczech;
- racjonalizację zapasów i importu zaopatrzeniowego dla produkcji eksportowej;
- relatywnie mocną kondycję polskiego sektora bankowego, zapewniającą niezbędne finansowanie zewnętrzne dla eksporterów;
- utrzymanie relatywnie wysokiej konkurencyjności cenowo-kosztowej polskiego eksportu, mierzonej zmianami realnego kursu złotego z zastosowaniem deflatora cenowego (PPI) oraz jednostkowych kosztów pracy (ULC).

Po okresie stosunkowo szybkiej odbudowy polskich obrotów w 2010 roku, I półrocze 2011 roku przyniosło pewne spowolnienie tempa ich wzrostu. Eksport zwiększył się do poziomu 66,7 mld EUR, tj. o 14,6% w porównaniu z analogicznym okresem 2010 roku i okazał się wyższy od poziomu z analogicznego okresu 2009 roku (z okresu kryzysowego załamania) o 41,5%, czyli o 19,5 mld EUR. Wskazuje to na utrzymanie tendencji do stosunkowo szybkiej odbudowy eksportu po załamaniu polskiego handlu zagranicznego w okresie oddziaływania światowego kryzysu.

Z kolei w imporcie odbudowa obrotów nie następuje w tak dynamicznym tempie jak w eksporcie. O ile w I półroczu 2011 roku był on wyższy o 16,2% (o ponad 9,8 mld EUR) niż w analogicznym okresie 2010 roku oraz o niespełna 42% (o 21,5 mld EUR) niż przed dwoma laty, to w porównaniu z I półroczem 2008 roku jego wartość była wyższa zaledwie o nieco ponad 3%.

Deficyt w obrotach towarowych po sześciu miesiącach 2011 roku osiągnął poziom prawie 6,7 mld EUR i był o ok. 1,3 mld EUR wyższy niż w analogicznym okresie 2010 roku, ale jednocześnie niższy o 5,6 mld EUR w porównaniu z poziomem przedkryzysowym.

1. ZMIANY UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH

1.1. Uwarunkowania zewnętrzne

1.1.1. Sytuacja w gospodarce światowej i na głównych rynkach w 2010 roku

Po głębokiej recesji z lat 2008-2009, która osiągnęła swe apogeum w połowie 2009 roku, od czwartego kwartału tego roku oraz w roku 2010 w większości krajów następowało wyraźne, chociaż nierównomierne, ożywienie koniunktury. Rok 2010 przyniósł odbudowę produkcji i wymiany międzynarodowej, a w niektórych gospodarkach także zatrudnienia i inwestycji. Natomiast strukturalne zagrożenia w sferze finansów i realnej gospodarki leżące u podstaw przebytej recesji nie zostały w pełni usunięte. Ponadto pojawiły się nowe wyzwania w postaci katastrof przyrodniczych (wybuchy wulkanów na Islandii, trzęsienia ziemi i tsunami, a w ich następstwie katastrofy nuklearne w Japonii), a także gwałtowne rewolucje i niepokoje w Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie, które mogą skutkować poważnymi konsekwencjami o zasięgu nie tylko regionalnym, ale także globalnym.

Negatywne implikacje kryzysu finansowego nie zostały w pełni zneutralizowane i nadal dają o sobie znać m.in. w postaci napięć w sferze finansów publicznych i kryzysu zadłużeniowego szeregu gospodarek europejskich, w tym także w strefie euro (Grecja, Irlandia, Portugalia, Hiszpania), co poważnie zwiększyło obszar ryzyk i niepewności co do perspektyw trwałego ożywienia. Wydarzenia te wpłynęły na obniżenie wcześniejszych prognoz wzrostu gospodarczego na najbliższe lata (2011-2015). Istotną cechą ostatniej recesji było wyekspozowanie zarysowujących się od początku minionej dekady dwóch prędkości rozwoju w gospodarce globalnej, tj. szybszego rozwoju gospodarek rozwijających się oraz wolniejszego krajów rozwiniętych. W przeciwieństwie do poprzednich recesji, ostatni kryzys najbardziej dotknął te drugie, podczas gdy w większości gospodarek wschodzących notowano jedynie krótkotrwałe spowolnienie wzrostu. Zarówno w okresie kryzysu, jak i w fazie pokryzysowej swoją pozycję w globalnej gospodarce umocniły Chiny, Indie i Brazylia, podczas gdy pozycja Rosji, aspirującej przed kryzysem do grupy lokomotyw rozwoju gospodarki globalnej, uległa osłabieniu.

O skali destruktywnego wpływu ostatniego kryzysu na gospodarkę światową świadczy fakt, że po raz pierwszy w powojennym okresie odnotowano spadek globalnego PKB (o 0,5%), przy czym w gospodarkach rozwiniętych spadek ten sięgnął 3,4%. Natomiast w gospodarkach rozwijających się nastąpiło jedynie spowolnienie wzrostu do 2,8%.

Wzrost gospodarczy w roku 2010 okazał się znacząco szybszy niż przewidywano pod koniec 2009 roku i sięgnął 5,1%, przy czym wzrost w krajach rozwiniętych (o 3%) był prawie 2,5-krotnie wolniejszy niż w krajach rozwijających się (wzrost o 7,4%), a tym samym te pierwsze nie zdołały odbudować przedkryzysowego poziomu PKB, podczas gdy te drugie poważnie go powiększyły, zwiększając swój udział w produkcji światowym.

Tabela 1 Zmiany PKB na świecie i wybranych rynkach w latach 2009-2012

	2009	2010	2011**	2012**
Świat	-0,5	5,1	4,3	4,5
Kraje rozwinięte	-3,4	3,0	2,2	2,6
Stany Zjednoczone	-2,6	2,9	2,5	2,7
UE-27	-4,1	1,8	2,0	2,1
Strefa euro	-4,1	1,8	2,0	1,7
Niemcy	-4,7	3,5	3,2	2,0
Japonia	-6,3	4,0	-0,7	2,9
Kraje rozwijające się	2,8	7,4	6,6	6,4
WNP	-6,4	4,6	5,1	4,7
Rosja	-7,8	4,0	4,8	4,5
Bliski Wschód i Północna Afryka	2,5	4,4	4,2	4,4
Afryka Subsaharyjska	2,8	5,1	5,5	5,9
Ameryka Łacińska i Karaiby	-1,7	6,1	4,6	4,1
Rozwijające się kraje Azji	7,2	9,6	8,4	8,4
Chiny	9,2	10,3	9,6	9,5
Indie	6,8	10,4	8,2	7,8
Nowo uprzemysłowione gospodarki azjatyckie*	-0,7	8,4	5,1	4,5

* Hong Kong, Republika Korei, Singapur, Tajwan; ** prognoza.

Źródło: DAP MG na podstawie danych MFW z lipca 2011.

Załamanie wzrostu gospodarczego na kluczowych dla Polski rynkach, czyli w strefie euro, było w roku 2009 stosunkowo znaczne (-4,1%), a ożywienie w roku ubiegłym niewspółmiernie wolniejsze (1,8%). W Niemczech po stosunkowo głębokim spadku PKB w roku 2009 (o 4,7%), w 2010 roku odnotowano ożywienie o 3,5%. We Francji spadek był względnie umiarkowany (rzędu 2,6%), jakkolwiek głębszy niż ubiegłoroczne ożywienie (1,4%), we Włoszech wzrost (1,3%) okazał się niewspółmierny do wcześniejszego załamania (o 5,2%), a w Hiszpanii tempo spadku udało się jedynie ograniczyć (z 3,7% do 0,1%).

Sytuacja na rynkach rozwijających się – jak już wspomniano – była generalnie znacznie lepsza. W roku 2009 odnotowano tam jedynie spowolnienie wzrostu PKB do 2,8%, a w roku 2010 tempo wzrosło do 7,4%. Zdecydowało o tym utrzymanie relatywnie wysokiego wzrostu w minionych dwóch latach w Chinach (o 9,2% w roku 2009 i o 10,3% w roku 2010) oraz w Indiach (odpowiednio o 6,8% i o 10,4%).

Natomiast na rynkach WNP wzrost PKB w 2010 roku (o 4,6%) okazał się znacząco niższy od spadku w roku poprzednim (o 6,4%), o czym zdecydowała sytuacja w Rosji, gdzie po relatywnie głębokim spadku PKB o 7,8% w 2009 roku wzrost w kolejnym roku sięgnął tylko 4%.

W państwach UE-10 spadek PKB w 2009 roku (o 3,6%) był nieco mniejszy, a wzrost w 2010 (o 2,1%) nieco szybszy niż w całej Wspólnocie. Pomimo spowolnienia inwestycji i eksportu netto, tempo wzrostu w kolejnych kwartałach 2010 roku w tych krajach (w ujęciu r/r) systematycznie wzrastało z 0,6% w I kw. do 2,8% w IV kw., głównie w wyniku odbudowy zapasów, poprzez pełniejsze wykorzystanie zdolności wytwórczych oraz ożywienia konsumpcji gospodarstw domowych.

Decydującym czynnikiem oddziałującym na skalę i dynamikę polskich obrotów towarowych w minionych dwóch latach były zmiany koniunktury na głównych rynkach, zwłaszcza na rynkach unijnych.

Kluczowe znaczenie dla aktywizacji i odbudowy polskiego eksportu po kryzysie miało ożywienie popytu wewnętrznego, w tym szczególnie popytu importowego na głównych rynkach UE. Według danych Eurostat z końca lipca br., popyt wewnętrzny w UE-27 (podobnie w UE-15) wzrósł w 2010 roku o 1,4%, po spadku w roku poprzednim o 4,2% (w UE-15 o 3,9%). Mimo umiarkowanego wzrostu popytu wewnętrznego, wzrost importu w UE w ubiegłym roku był niewspółmiernie szybszy i sięgnął 9%.

Jakkolwiek zaważył na tym efekt niskiej bazy odniesienia, to jednak pozwoliło to na odbudowę z nadwyżką przedkryzysowej skali polskiego eksportu nie tylko na rynki unijne, ale także eksportu ogółem.

Tabela 2 Zmiany popytu wewnętrznego na głównych rynkach w latach 2009-2012

	2009	2010	2011**	2012**
Unia Europejska	-4,2	1,4	1,1	1,6
Strefa euro	-3,5	1,0	0,9	1,6
Niemcy	-2,0	2,6	2,3	2,0
Francja	-2,4	1,4	1,9	2,4
Włochy	-3,9	1,6	0,7	1,2
Wielka Brytania	-5,5	2,7	0,4	0,7
Niderlandy	-4,1	0,8	1,1	1,3
Hiszpania	-6,0	-1,1	-0,6	1,0
Szwecja	-4,9	6,1	3,8	2,3
Austria	-2,3	1,3	1,6	1,5
Czechy	-4,3	1,6	0,6	2,0
Słowacja	-7,9	2,7	1,5	3,6
Węgry	-10,4	-1,2	1,9	1,6
POLSKA	-1,3	4,5	4,4	3,7
Norwegia	-4,1	4,4	3,0	2,3
USA	-3,6	3,2	2,6	2,8
Japonia	-4,8	2,2	0,7	1,5
Turcja	-7,2	13,3	7,3	5,0
Rosja*	-3,1	2,7	b.d.	b.d.

* dane Służby Celnej Federacji Rosyjskiej; b.d.-brak danych; ** prognoza

Źródło: DAP MG na podstawie danych Eurostat z lipca 2011.

Załamanie wzrostu gospodarczego i wymiany handlowej na kluczowych dla Polski rynkach światowych w 2009 roku oraz obserwowane w roku ubiegłym ożywienie koniunktury pozostaje w ścisłym i bezpośrednim związku ze zmianami popytu wewnętrznego na tych rynkach. Jego wzrost w 2010 roku na zdecydowanej większości rynków UE-27 był niewspółmiernie wolniejszy od spadku w roku poprzednim, a przy tym podlegał znacznym wahaniom w kolejnych kwartałach oraz na poszczególnych rynkach. Jednak sam fakt przełamania tendencji spadkowej i utrzymanie się na ścieżce wzrostu gospodarczego i ożywienie popytu, w tym popytu importowego, w wiodących gospodarkach unijnych stworzyło klimat i realne warunki do szybkiej odbudowy polskiego eksportu.

Po znacznym spadku popytu na rynkach UE-27 w 2009 roku, wzrost w kolejnym roku okazał się wprawdzie wolniejszy, jednak na głównych rynkach unijnych, m.in. za sprawą rządowych programów interwencyjnych, łagodzących spadek popytu w roku 2009 ta dysproporcja była znacząco mniejsza. W Niemczech spadek popytu w roku 2009 nie przekroczył 2%, a wzrost w roku ubiegłym sięgnął 2,6%. We Francji, po spadku o 2,4% nastąpił wzrost popytu o 1,4%.

1.1.2. Zmiany cen światowych i kursów walutowych

Światowe ceny towarów, wbrew wcześniejszym oczekiwaniom co do ich stabilizacji, od połowy 2010 roku znajdowały się w wyraźnym trendzie wzrostowym. W okresie styczeń 2010-luty 2011 wskaźnik cen towarów szacowany przez MFW wzrósł o ponad 30%, odrabiając niemal połowę spadku swojej wartości wobec szczytowego poziomu z lipca 2008 roku. Głównym źródłem wysokiej dynamiki wskazanego indeksu był wzrost cen żywności oraz wzrost cen ropy naftowej będący rezultatem niepokoju w rejonie Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej.

Czynnikiem, który decydował o tempie oraz kierunku zmian cen ropy naftowej w 2010 roku była nadwyżka popytu nad podażą surowca, jako rezultat pozytywnych oczekiwań co do przyszłego stanu koniunktury w skali globalnej. Dzięki ograniczeniu ryzyka wystąpienia tzw. drugiego dna recesji, surowcochłonne gospodarki rozwijające się – w tym Chiny – utrzymały swój wysoki udział w globalnym popycie na ropę. Zagregowane zapotrzebowanie na surowiec wsparły również gospodarki rozwinięte, które w szybkim tempie zwiększały konsumpcję energii w 2010 roku.

Dodatkowym impulsem wzmacniającym wzrost cen ropy naftowej w pierwszych miesiącach 2011 roku była niestabilna sytuacja polityczna w Libii, będącej eksporterem surowca. Pomimo tego, że zmniejszona podaż libijskiej ropy została niemal całkowicie skompensowana wzrostem produkcji w Arabii Saudyjskiej, ceny surowca wzrosły z 95 USD za baryłkę w styczniu 2011 do 110 USD za baryłkę dwa miesiące później. Ocenia się, że efekt ten był rezultatem wzrostu zapotrzebowania na ropę przeznaczaną na zwiększenie rezerw w obliczu narastającego ryzyka redukcji podaży w kolejnych okresach.

Zarówno w krótkim, jak i w średnim okresie, oczekuje się utrzymania tendencji wzrostu cen ropy naftowej. Jej źródłem będzie narastająca presja popytowa przy stosunkowo umiarkowanym przyroście podaży surowca. W przeciwnym kierunku oddziaływać mogą obawy o stabilność globalnej gospodarki, bowiem czynnik ten uznawany jest za główną determinantę wielkości zapotrzebowania na ropę naftową w skali makro.

Począwszy od drugiej połowy 2010 roku, aż do początku roku 2011, odnotowano trend silnego wzrostu cen metali. W rezultacie indeks cen metali szacowany przez MFW wzrósł w tym okresie o 40%. Źródłem tak dynamicznego wzrostu cen był z jednej strony rosnący popyt na metale zgłaszany zarówno przez gospodarki rozwinięte, jak i rozwijające się. Z drugiej natomiast istotny wkład w tak kształtujące się relacje cen miała rosnąca tylko w niewielkim stopniu podaż metali w efekcie m.in. wprowadzenia nowych regulacji w zakresie standardów produkcji metali oraz problemów ze stabilnością procesów produkcyjnych (m.in. strajki w kopalniach miedzi w Chile).

Za wyższy od oczekiwanego wzrost popytu na metale w analizowanym okresie odpowiedzialne były głównie Chiny, czego źródłem był rosnący udział chińskiej gospodarki w globalnej konsumpcji metali, który w ostatnim dziesięcioleciu podwoił się i osiągnął poziom 40%. Oczekuje się jednak, że w roku 2011, w związku z ograniczeniem podaży kredytów lokalnych banków oraz wygasaniem antykrzysowych pakietów stymulacyjnych, wzrost zapotrzebowania Chin na metale pozostanie umiarkowany.

Spowolnienie tempa przyrostu chińskiego popytu na metale nie oznacza jednak gwałtownego spadku ich cen. Zostanie on bowiem zneutralizowany odbudową popytu zgłaszanego przez gospodarki rozwinięte, w których to konsumpcja metali jest nadal mniej więcej o 15% niższa od przedkrzysowego poziomu. Skutkiem tego, przy ograniczonym wzroście produkcji metali – będącym efektem niskiej dynamiki wykorzystania mocy produkcyjnych oraz rosnących cen energii – w kolejnych okresach oczekuje się utrzymania wzrostowej tendencji globalnych cen metali.

Od początku drugiej połowy 2010 roku do początku 2011 roku wskaźnik cen żywności szacowany przez MFW zwiększył się o 41%. Wzrost cen artykułów rolno-spożywczych w głównej mierze wynikał ze znacznego skoku cen zbóż – aż o 82%. Na podwyżki cen żywności istotnie wpłynęły szoki podażowe wynikające z niekorzystnych warunków pogodowych, które wystąpiły w II połowie 2010 roku. W szczególności dotyczyło to Rosji i Ukrainy, gdzie klęska suszy spowodowała znaczny spadek zbiorów zbóż, zwłaszcza pszenicy. Ponadto, niesprzyjające warunki atmosferyczne również w innych regionach świata powodowały spadki produkcji wybranych artykułów rolnych – ryżu, bawełny i lokalnie

uprawianych warzyw w regionie południowej i południowo-wschodniej Azji, kukurydzy w Stanach Zjednoczonych czy też cukru w Indiach.

Dodatkowym czynnikiem wpływającym na wzrost światowych cen żywności były, powodujące obniżenie podaży artykułów rolno-spożywczych, ograniczenia wywozowe wprowadzone w Rosji i na Ukrainie. W Rosji ceny żywności w 2010 roku wzrosły o 13%. W efekcie klęski nieurodzajów wywołanych suszą władze zdecydowały o wprowadzeniu w sierpniu 2010 roku embarga na eksport zbóż, które początkowo miało obowiązywać do końca roku, jednak zniesione zostało dopiero 1 lipca 2011 roku. Z kolei na Ukrainie wprowadzono jesienią 2010 roku kwoty na eksport zbóż, które również pierwotnie miały obowiązywać do końca 2010 roku, ale ostatecznie zostały odwołane – podobnie jak w Rosji – od 1 lipca 2011 roku.

W 2010 roku odnotowano znaczące wahania kursowe dwóch podstawowych walut – euro i dolara. W pierwszej połowie 2010 roku, kontynuowana była, rozpoczęta pod koniec 2009 roku tendencja osłabiania kursu euro wobec dolara. W czerwcu 2010 roku kurs euro był najniższy od marca 2006 roku (kiedy to wyniósł 1,2023 USD) i osiągnął poziom 1,2217 USD. Jakkolwiek w kolejnych miesiącach kurs euro zaczął się widocznie umacniać (jednakże tylko do października 2010 roku, po czym znowu zaczął tracić na wartości), to jednak nie na tyle, żeby skompensować spadki z pierwszych sześciu miesięcy i w rezultacie w skali całego 2010 roku był o 4,8% słabszy niż w roku poprzednim. Od początku 2011 roku obserwowana jest tendencja aprecjacyjna waluty europejskiej, która to w czerwcu bieżącego roku wyniosła 1,4386 USD i tym samym była o 7,7% mocniejsza niż na początku roku.

O ile w 2010 roku odnotowano umocnienie dolara względem euro, to jednocześnie osłabił się on wobec innych walut, w tym z rynku azjatyckiego: juana, jena, wona, jak również brazylijskiego reala.

Wśród wyżej wymienionych walut najstabilniejszy poziom wykazywał, już drugi rok z rzędu, kurs chińskiego juana, który w skali całego roku był nominalnie zaledwie niecały 1% mocniejszy niż w roku 2009 roku. Dużo szybciej natomiast postępowała jego realna aprecjacja (kurs nominalny deflowany zmianami cen), co wynikało z utrzymującej się na relatywnie wysokim poziomie inflacji w Chinach.

Z kolei kurs japońskiego jena wobec dolara umocnił się nominalnie o blisko 7%, jakkolwiek w ujęciu realnym jego wzrost był znacząco mniejszy i wyniósł niespełna 1%. Oznacza to, że odnotowana w 2010 roku wyższa wartość jena nie ma negatywnego przełożenia na konkurencyjność japońskich produktów na światowym rynku.

W 2010 roku doszło również do istotnej aprecjacji brazylijskiego reala i koreańskiego wona. W stosunku do dolara umocniły się one nominalnie odpowiednio o 12% i 10%, czemu jednocześnie, inaczej niż w przypadku japońskiego jena, towarzyszyły znaczące wzrosty w ujęciu realnym, kolejno o 15% i 9%. Wskazuje to na możliwy spadek konkurencyjności cenowej brazylijskich i koreańskich towarów względem zagranicy w wyniku wzrostu ich cen.

1.1.3. Sytuacja w handlu światowym

1.1.3.1. Wolumen obrotów towarowych w 2010 roku

O ile w roku 2009 handel zagraniczny był głównym kanałem transmisji kryzysu do poszczególnych gospodarek, o tyle w roku 2010 stał się jednym z ważnych czynników pokryzysowego ożywienia.

Po dotkliwym załamaniu wolumenu handlu światowego towarami i usługami w roku 2009 o blisko 11%, w roku 2010 (według danych MFW) odnotowano jego dynamiczny wzrost – o 12,4%. Istotną przyczyną wysokiej wrażliwości globalnej wymiany handlowej na uwarunkowania koniunkturalne, czyli skłonności do załamania w warunkach dekoniunktury oraz szybkiej odbudowy w fazie ożywienia, jest rozwój globalnych powiązań zaopatrzeniowo-kooperacyjnych w procesach produkcyjnych. Powiązania te sprawiają, że w procesie produkcji towary wielokrotnie przepływają przez granice państw, co poważnie rozszerza skalę wymiany w porównaniu z poprzednimi dekadami, kiedy zakres takich wzajemnych powiązań był znacznie skromniejszy. Ocenia się, że wpływ ten jest obecnie bardzo znaczący, zwłaszcza że udział wyrobów produkowanych z wykorzystaniem wspomnianych powiązań (dobra konsumpcyjne trwałego użytku, maszyny przemysłowe itp.) w globalnych obrotach towarowych jest znacznie większy niż ich udział w światowym PKB, co w znacznej mierze przekłada się na głębsze wahania obrotów handlowych w porównaniu z wahaniami PKB. Jak wynika z wyliczeń WTO średnioroczne tempo wzrostu wolumenu światowego eksportu w latach 2000-2008 wyniosło ok. 6% i było blisko 2-krotnie wyższe od średniego tempa wzrostu produktu globalnego w tym okresie.

Dysproporcja między tempem wzrostu w tych dwóch kategoriach – wg danych MFW – w latach 2009 (załamanie wolumenu światowego handlu towarami i usługami o 10,8% i PKB o 0,5%) oraz 2010 (wzrost wolumenu handlu o 12,4% i PKB o 5,1%) okazała się rekordowa w całym minionym 10-leciu.

Podobnie jak w przypadku wzrostu PKB, ożywienie obrotów handlowych w 2010 roku było wyraźne w gospodarkach wschodzących, gdzie odnotowano wzrost wolumenu eksportu o 12,8%, podczas gdy w gospodarkach rozwiniętych o 12,3%.

Wolumen handlu światowego towarami (według danych WTO), po załamaniu w 2009 roku o 12%, wzrósł w 2010 roku o 14,5%, przy czym jego spadek w roku kryzysowym w grupie gospodarek wschodzących był znacznie mniejszy (7,8% wobec 15,1% w krajach rozwiniętych), a tempo wzrostu w roku 2010 wyższe niż w gospodarkach rozwiniętych (w rozwijających się 16,7%, a w rozwiniętych 12,9%).

Tabela 3 Tempo zmian wolumenu światowego handlu towarami i usługami w latach 2009-2012 (zmiana do roku poprzedniego, w %)

	2009	2010	2011*	2012*
Świat	-10,8	12,4	8,2	6,7
<i>Eksport</i>				
Kraje rozwinięte gospodarczo	-12,0	12,3	6,8	6,1
Kraje rozwijające się gospodarczo	-7,9	12,8	11,2	8,3
<i>Import</i>				
Kraje rozwinięte gospodarczo	-12,5	11,6	6,0	5,1
Kraje rozwijające się gospodarczo	-7,9	13,7	12,1	9,0

* prognoza

Źródło: DAP MG na podstawie danych MFW z lipca 2011.

Ożywienie handlu światowego, obserwowane w IV kwartale 2009 roku i w roku 2010 miało nierzadko charakter przejściowy m.in. z uwagi na konieczność odbudowy zapasów (np. w gospodarce polskiej), czy w wyniku okresowego wsparcia w ramach programów rządowych.

Stopniowe wygasanie wpływu tych czynników w 2010 roku przełożyło się na spowolnienie wzrostu handlu światowego. W rezultacie wysokie tempo wzrostu światowego eksportu w I kwartale 2010 roku uległo spowolnieniu do niespełna 2% w III kwartale. Pomimo, że w końcu 2010 roku i na początku 2011 zanotowano ponowne ożywienie wymiany, to obserwowane wahania sugerują, że handel światowy nie wszedł jeszcze zdecydowanie na ścieżkę dynamicznego wzrostu, porównywalnego z długookresowym trendem sprzed kryzysu, kiedy to średnioroczne tempo wzrostu utrzymywało się na poziomie 7%.

Od połowy ubiegłej dekady w handlu światowym coraz wyraźniej rysuje się nowa tendencja do wzrostu wymiany handlowej między rynkami wschodzącymi i tym samym do wzrostu znaczenia jednych rynków z tej grupy wobec innych rynków wschodzących. Jednym z jej przejawów jest wzrost znaczenia Chin jako rynku eksportowego dla wszystkich krajów rozwijających się. W ostatnich latach znacząco wzrosła wymiana towarów i usług między Chinami a rynkami Afryki Subsaharyjskiej, a także poważnie zwiększył się napływ chińskich inwestycji na te rynki. Inwestycje te w ciągu ostatnich 10 lat przekroczyły 200 mld USD i były ukierunkowane głównie na projekty infrastrukturalne, zwłaszcza na budowę dróg (ok. 60 tys. km) oraz elektrowni (o łącznej mocy 3,5 tys. MW).

Ważną dźwignią pokryzysowego ożywienia handlu światowego był dynamiczny wzrost popytu importowego, zwłaszcza popytu inwestycyjnego na rynkach wschodzących (poza Rosją), wspieranego różnorodnymi programami rządowymi. Załamanie popytu na te dobra w okresie kryzysu było szczególnie dotkliwe (spadek o ok. 30%, wobec spadku importu pozostałych towarów o 20%). Wzmożony popyt na dobra inwestycyjne w tych krajach oraz inne dobra trwałego użytku w fazie wychodzenia z kryzysu, spotkał się z szybką i adekwatną reakcją podażową ze strony gospodarek rozwiniętych, szczególnie zainteresowanych eksportem tych towarów oraz zdolnych do finansowania ich sprzedaży na warunkach kredytowych. Według danych za niepełny rok 2010 eksport dóbr kapitałowych w strefie euro rozwijał się w tempie ok. 12%, tj. o kilka pkt. proc. szybszym w porównaniu z towarami konsumpcyjnymi. W Japonii wzrost tego eksportu w I półroczu 2010 roku sięgnął nawet ok. 40%, czyli był niemal dwukrotnie szybszy niż w przypadku dóbr konsumpcyjnych. Podobna tendencja występowała także w eksporcie USA.

Tabela 4 Zmiany PKB i wolumenu obrotów towarowych na świecie w latach 2008-2010 (w ujęciu USD)

	PKB			Eksport			Import		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Świat	1,4	-2,4	3,6	2,2	-12,0	14,5	2,2	-12,8	13,5
Ameryka Północna	0,1	-2,8	3,0	2,1	-14,8	15,0	-2,4	-16,7	15,7
Stany Zjednoczone	0,0	-2,6	2,8	5,8	-14,0	15,4	-3,7	-16,4	14,8
Ameryka Środkowa i Południowa	5,1	-0,2	5,8	0,8	-7,9	6,2	13,2	-16,3	22,7
Europa	0,5	-4,0	1,9	0,2	-14,1	10,8	-0,6	-14,2	9,4
Unia Europejska	0,5	-4,2	1,8	0,0	-14,5	11,4	-0,9	-14,2	9,2
Wspólnota Niepodległych Państw	5,5	-7,1	4,3	2,0	-5,2	10,1	16,4	-25,6	20,6
Afryka	4,8	2,1	4,7	1,2	-4,2	6,5	14,6	-5,0	7,0
Bliski Wschód	5,3	0,8	3,8	3,5	-4,3	9,5	14,2	-7,8	7,5
Azja	2,8	-0,2	6,3	5,5	-11,2	23,1	4,7	-7,5	17,6
Chiny	9,6	9,1	10,3	8,5	-10,5	28,4	3,8	2,9	22,1
Japonia	-1,2	-6,3	3,9	2,2	-24,8	27,5	-1,0	-12,2	10,0
Indie	6,4	5,7	9,7	14,4	-6,8	19,9	17,3	-1,0	11,2
Nowo uprzemysłowione kraje Azji*	1,9	-0,8	7,7	4,9	-5,7	21,3	3,5	-11,4	18,0

* Hongkong, Republika Korei, Singapur i Tajwan

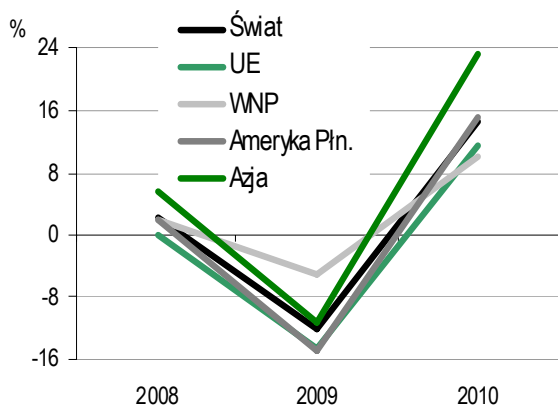
Źródło: DAP MG na podstawie danych WTO z lipca 2011.

Wzrost eksportu dóbr kapitałowych w sposób znaczący przyczynił się do ożywienia gospodarczego krajów rozwiniętych, a tym samym do ożywienia wzrostu globalnego. W 2010 roku kraje słabiej rozwinięte odniosły korzyści z tytułu wzrostu cen i zapotrzebowania na surowce i materiały zaopatrzeniowe, w tym na metale.

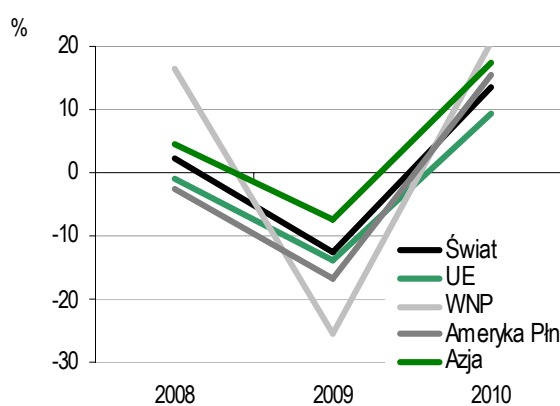
W roku 2010 nastąpiło także wyraźne ożywienie handlu usługami. Handel ten, jako bardziej wrażliwy na szoki kryzysowe niż handel towarowy i stanowiący ok. 20% globalnych obrotów handlowych, zmniejszył się w 2009 roku o 12% (według danych WTO). Najbardziej dotkliwe spadki odnotowano w usługach finansowych, transportowych, budowlanych, osobistych i rekreacyjnych. Mimo załamania kryzysowego na rynku usług, wiodącą pozycję na światowym rynku w tym sektorze, z udziałem ok. 14%, utrzymały nadal Stany Zjednoczone. Szacuje się, że przedkryzysowa skala wymiany usług została generalnie odbudowana. Usługi turystyczne stanowią poważną część ogólnych przychodów w handlu usługami, zwłaszcza w gospodarkach wschodzących. Według danych Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO) liczba międzynarodowych przyjazdów turystycznych po spadku o ponad 4% w roku 2009, wzrosła o 7% w 2010 roku, ale tempo wzrostu przychodów z turystyki ocenia się jako wolniejsze, o czym zdecydowały obniżki cen usług oraz skrócenie tras wyjazdów i czasu pobytu.

Wykres 1 Zmiany wolumenu obrotów towarowych w wybranych krajach i grupach krajów w latach 2008-2010 (w ujęciu USD)

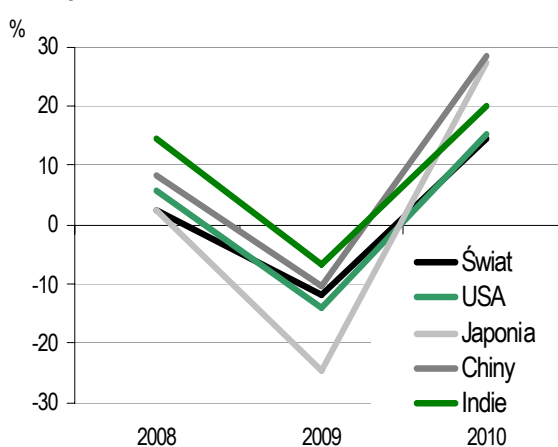
Zmiany wolumenu eksportu



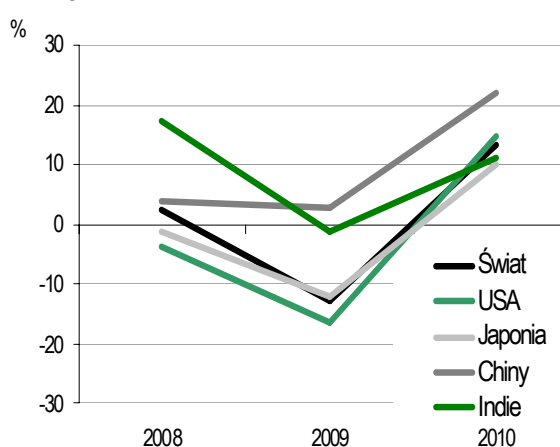
Zmiany wolumenu importu



Zmiany wolumenu eksportu



Zmiany wolumenu importu



Źródło: DAP MG na podstawie danych WTO z lipca 2011.

W roku 2010 najbardziej dynamiczny wzrost wolumenu eksportu odnotowano na rynkach azjatyckich – o 23,1% wobec spadku o 11,2% w 2009 roku. Natomiast import do tego regionu zwiększył się o 17,6%, podczas gdy rok wcześniej spadł o 7,5%. Najszybciej w tej grupie państw wzrósł eksport Chin (o 28,4%) oraz Japonii (o 27,5%). Załamanie japońskiego eksportu w okresie kryzysu okazało się bardzo głębokie – wolumen zmniejszył się aż o 24,8%. Odnotować należy stosunkowo szybki wzrost eksportu nowo uprzemysłowionych krajów azjatyckich (o 21,3%), w szczególności w porównaniu z jego stosunkowo łagodnym spadkiem w okresie kryzysu (o 5,7%).

Najwolniejsze tempo wzrostu wolumenu eksportu wystąpiło w Ameryce Środkowej i Południowej (o 6,2%) oraz w Afryce (o 6,5%). Jednak w tych częściach świata w 2009 roku spadki okazały się relatywnie łagodne – wyniosły odpowiednio 7,9% i 4,2%.

Po stronie importu największe tempo wzrostu w 2010 roku odnotowano w obrotach Ameryki Południowej i Środkowej oraz Wspólnoty Niepodległych Państw – odpowiednio 22,7% oraz 20,6%. O ile wolumen importu do pierwszego ze wskazanych regionów zmniejszył się w okresie kryzysu o 16,3%, czyli 3,5 pkt. proc. szybciej niż ogółem, to spadek importu do krajów WNP wyniósł aż 25,6%, czyli był 2-krotnie głębszy niż załamanie światowego importu towarów. Dynamiczny wzrost importu odnotowano również w Chinach (o 22,1%).

Niskie tempo wzrostu wolumenu importu w roku 2010 odnotowano w Afryce (o 7%) i na Bliskim Wschodzie (o 7,5%). Jednak spadki importu w 2009 roku były tu znacznie łagodniejsze od załamania globalnego importu i wyniosły odpowiednio 5% oraz 7,8%.

1.1.3.2. Światowe obroty towarowe w bieżących cenach dolarowych

W 2010 roku wartość światowych obrotów towarowych w ujęciu dolarowym wzrosła szybciej niż wolumen obrotów, co było w głównej mierze spowodowane rosnącym poziomem światowych cen dóbr. Po stronie eksportu towarowego odnotowano wzrost na poziomie 22%, z 12,5 bln USD do 15,2 bln USD¹ – wobec spadku o 23% w roku 2009. Światowy import towarów wzrósł w roku ubiegłym o 21% w porównaniu ze spadkiem o 23% w okresie kryzysu.

Wartość eksportu towarów w krajach rozwiniętych zwiększyła się w 2010 roku o 16% (z 7 bln USD do 8,2 bln USD). Eksport Ameryki Północnej, stanowiący 13% światowego eksportu, zwiększył się o 23% (do blisko 2 bln USD) w porównaniu z jego spadkiem o 21% w roku 2009. Import towarów do tego regionu wzrósł w minionym roku w podobnym tempie (wobec załamania o 25% w kryzysowym roku 2009), do poziomu ok. 2,7 bln USD, a jego udział w łącznym imporcie świata wyniósł blisko 18%. W obrotach dominującej w tej części świata gospodarki Stanów Zjednoczonych odnotowano wzrost o 21% po stronie eksportu (do prawie 1,3 bln USD) oraz o 23% w imporcie (do niespełna 2 bln USD).

W Europie wzrost obrotów towarowych w 2010 roku był zdecydowanie wolniejszy w porównaniu z pozostałymi regionami – eksport zwiększył się o 12% wobec spadku o 22% rok wcześniej. Import wzrósł o 13% wobec spadku o 25% w okresie kryzysu. Europejski eksport towarów osiągnął w 2010 roku poziom ok. 5,6 bln USD, co stanowiło prawie 38% światowego eksportu, a import ok. 5,8 bln USD, co odpowiadało 39% importu świata. Nieco szybsze tempo wzrostu wymiany z zagranicą odnotowano w głównej europejskiej gospodarce – niemieckiej, gdzie eksport zwiększył się o 13% wobec spadku o 23% w roku 2009, a import o 15% w porównaniu ze spadkiem o 22%. Z kolei znacznie wolniejsza odbudowa handlu wystąpiła we Francji, gdzie eksport w 2010 roku wzrósł zaledwie o 7% na tle spadku o 21% w roku 2009, a import zwiększył się o 8% wobec załamania o 22% w okresie kryzysu.

¹ Dane uwzględniają wartość reeksportu oraz importu służącemu reeksportowi.

Tabela 5 Zmiany obrotów towarowych na świecie w latach 2005-2010 (w ujęciu USD)

	Eksport					Import				
	2010	2005-2010	2008	2009	2010	2010	2005-2010	2008	2009	2010
	mld USD		w %			mld USD		w %		
Świat	14.855	8	15	-23	22	15.050	7	16	-23	21
Ameryka Północna	1.964	6	11	-21	23	2.681	3	8	-25	23
Stany Zjednoczone	1.278	7	12	-18	21	1.968	3	7	-26	23
Kanada	387	1	9	-31	22	402	4	7	-21	22
Meksyk	298	7	7	-21	30	311	6	10	-24	29
Ameryka Środkowa i Południowa	575	10	21	-24	25	576	14	30	-26	30
Brazylia	202	11	23	-23	32	191	20	44	-27	43
Pozostałe	373	9	20	-25	22	385	12	25	-25	24
Europa	5.626	5	12	-22	12	5.841	5	13	-25	13
Unia Europejska	5.147	5	11	-22	12	5.337	5	12	-25	12
Niemcy	1.269	5	9	-23	13	1.067	7	12	-22	15
Francja	521	2	10	-21	7	606	4	13	-22	8
Niderlandy	572	7	13	-22	15	517	7	18	-24	17
Wielka Brytania	405	1	5	-23	15	558	2	2	-24	15
Włochy	448	4	9	-25	10	484	5	10	-26	17
Wspólnota Niepodległych Państw	588	11	35	-36	30	414	14	32	-33	24
Rosja	400	10	33	-36	32	248	15	31	-34	30
Afryka	500	10	29	-30	28	463	13	28	-15	14
Afryka Południowa	82	10	16	-24	33	94	9	14	-27	29
Pozostałe kraje Afryki	418	10	31	-31	28	369	14	33	-12	11
Kraje eksportujące ropę*	277	9	34	-38	31	138	14	39	-9	4
Pozostałe	141	12	24	-14	21	231	13	29	-14	15
Bliski Wschód	916	11	34	-31	30	572	11	28	-15	13
Azja**	4.685	11	15	-18	31	4.503	11	21	-20	32
Chiny	1.578	16	17	-16	31	1.395	16	18	-11	39
Japonia	770	5	9	-26	33	693	6	23	-28	25
Indie	216	17	30	-15	31	323	18	40	-20	25
Nowo uprzemysłowione kraje Azji***	1.111	9	10	-17	30	1.103	9	17	-24	33

* Algieria, Angola, Kamerun, Czad, Kongo, Gwinea Równikowa, Gabon, Libia, Nigeria, Sudan.

** Azja obejmuje również Australię i Oceanię.

*** Hongkong, Republika Korei, Singapur i Tajwan

Źródło: DAP MG na podstawie danych WTO z lipca 2011.

Zdecydowanie szybsze tempo wzrostu obrotów towarowych w 2010 roku odnotowano w krajach rozwijających się. Regionem o najwyższej dynamice wymiany – i jednocześnie największym załamaniu handlu w okresie kryzysu – były kraje Wspólnoty Niepodległych Państw, gdzie eksport zwiększył się o 30%, a import o 24% (wobec spadków odpowiednio o 36% i 33% w roku 2009). Udział rynków WNP w światowym eksporcie stanowił 4% w 2010 roku (855 mld USD), zaś w imporcie 2,8% (484 mld USD). Największa gospodarka tej grupy państw – Rosja – odnotowała wzrost o 32% w eksporcie (do 400 mld USD) i 30% w imporcie (do 248 mld USD) wobec spadków odpowiednio o 36% i 34% w 2009 roku.

Wymiana handlowa krajów azjatyckich w 2010 roku osiągnęła poziom 4,7 bln USD w eksporcie i 4,5 bln USD w imporcie, co stanowiło 32% globalnego eksportu świata i 30% globalnego importu. W 2010 roku obserwowano dynamiczny wzrost obrotów tego regionu – o 31% zwiększył się eksport gospodarek azjatyckich, a o 32% ich import. Warto zaznaczyć, że w okresie kryzysowego załamania obrotów

towarowych w 2009 roku w regionie tym odnotowano relatywnie niższe spadki wymiany handlowej. Eksport z Azji zmniejszył się wówczas o 18%, a import do tych państw o 20%. W Chinach – będących największą gospodarką tego regionu – eksport wzrósł o 31% (do blisko 1,6 bln USD), a import o 39% (do prawie 1,4 bln USD). W 2009 roku spadki obrotów w tym kraju okazały się łagodniejsze niż przeciętnie dla całej grupy – eksport zmniejszył się o 16%, a import o 11%.

Nieco wolniej w 2010 roku wzrastały obroty w Ameryce Południowej i Środkowej – eksport zwiększył się o 25% wobec spadku o 24% w roku kryzysowym, natomiast import wzrósł o 30% w porównaniu z jego obniżeniem o 26% w 2009 roku. Udział tego regionu w światowej wymianie wyniósł ok. 4% zarówno po stronie eksportu (575 mld USD), jak i importu (576 mld USD). Szybciej niż przeciętnie dla tej grupy zwiększył się handel Brazylii. Wartość eksportu tego kraju była wyższa o 32% niż przed rokiem, a importu o 43%. Jednocześnie skala spadków strumieni brazylijskiego handlu w 2009 roku była zbliżona do przeciętnego poziomu spadków całego regionu – eksport Brazylii zmniejszył się o 23%, import o 27%.

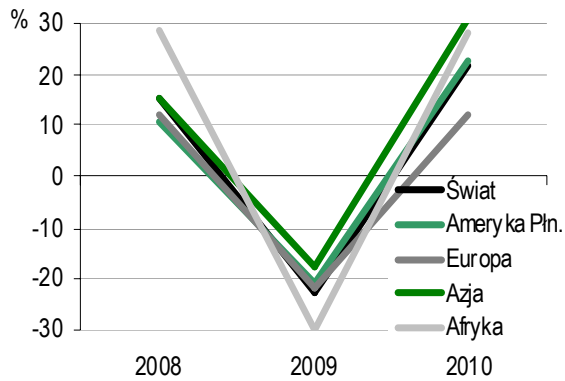
Tabela 6 Najwięksi eksporterzy i importerzy towarów na świecie w 2010 roku

Lp.	Eksporterzy	Wartość mld USD	Udział w %	Roczna zmiana	Lp.	Importerzy	Wartość mld USD	Udział w %	Roczna zmiana
1	Chiny	1.578	10,4	31	1	Stany Zjednoczone	1.968	12,8	23
2	Stany Zjednoczone	1.278	8,4	21	2	Chiny	1.395	9,1	39
3	Niemcy	1.269	8,3	13	3	Niemcy	1.067	6,9	15
4	Japonia	770	5,1	33	4	Japonia	693	4,5	25
5	Niderlandy	572	3,8	15	5	Francja	606	3,9	8
6	Francja	521	3,4	7	6	Wielka Brytania	558	3,6	15
7	Republika Korei	466	3,1	28	7	Niderlandy	517	3,4	17
8	Włochy	448	2,9	10	8	Włochy	484	3,1	17
9	Belgia	411	2,7	11	9	Hong Kong	442	2,9	25
10	Wielka Brytania	405	2,7	15	10	Republika Korei	425	2,8	32
11	Hong Kong	401	2,6	22	11	Kanada	402	2,6	22
12	Rosja	400	2,6	32	12	Belgia	390	2,5	11
13	Kanada	387	2,5	22	13	Indie	323	2,1	25
14	Singapur	352	2,3	30	14	Hiszpania	312	2,0	6
15	Meksyk	298	2,0	30	15	Singapur	311	2,0	26
16	Tajwan	275	1,8	35	16	Meksyk	311	2,0	29
17	Arabia Saudyjska	254	1,7	32	17	Tajwan	251	1,6	44
18	Hiszpania	245	1,6	8	18	Rosja	248	1,6	30
19	Zjednoczone Emiraty Arabskie	235	1,5	27	19	Australia	202	1,3	22
20	Indie	216	1,4	31	20	Brazylia	191	1,2	43
21	Australia	212	1,4	38	21	Turcja	185	1,2	32
22	Brazylia	202	1,3	32	22	Tajlandia	182	1,2	36
23	Malezja	199	1,3	26	23	Szwajcaria	176	1,1	13
24	Szwajcaria	195	1,3	13	24	Polska	174	1,1	13
25	Tajlandia	195	1,3	28	25	Zjednoczone Emiraty Arabskie	170	1,1	13
26	Szwecja	158	1,0	21	26	Malezja	165	1,1	33
27	Indonezja	158	1,0	32	27	Austria	159	1,0	11
28	Polska	156	1,0	14	28	Szwecja	148	1,0	23
29	Austria	152	1,0	11	29	Indonezja	132	0,9	46
30	Republika Czeska	133	0,9	18	30	Republika Czeska	126	0,8	20
	Łącznie	12.541	82,3			Łącznie	12.712	82,7	
	Świat*	15.238	100,0	22		Świat	15.376	100,0	21

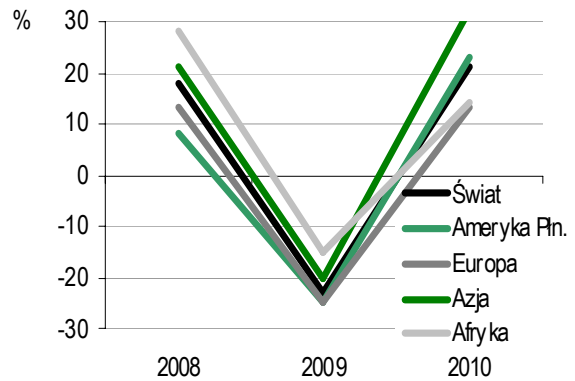
* dane uwzględniają wartość reeksportu oraz importu służącemu reeksportowi;

Źródło: DAP MG na podstawie danych WTO z lipca 2011.

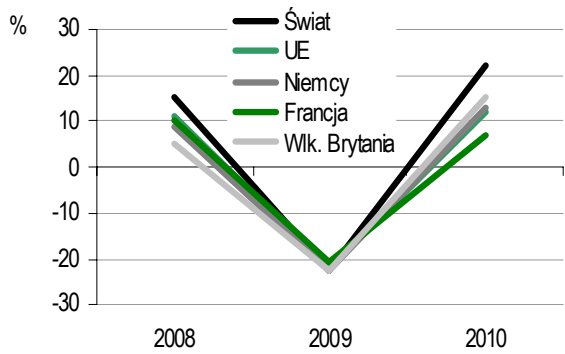
Wykres 2 Zmiany obrotów w wybranych grupach i krajach w latach 2008-2010 (w ujęciu USD)
Zmiany eksportu wg kontynentów



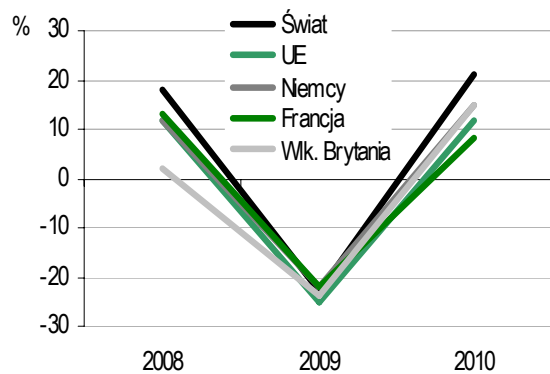
Zmiany importu wg kontynentów



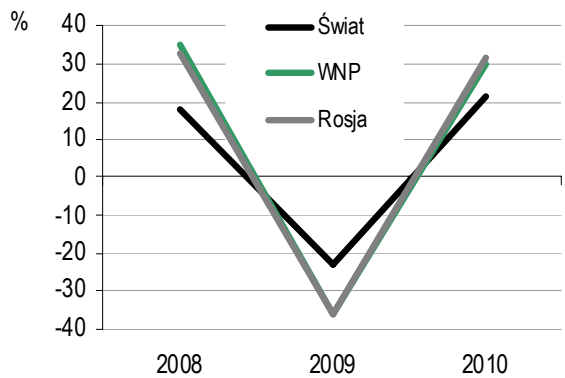
Zmiany eksportu w UE



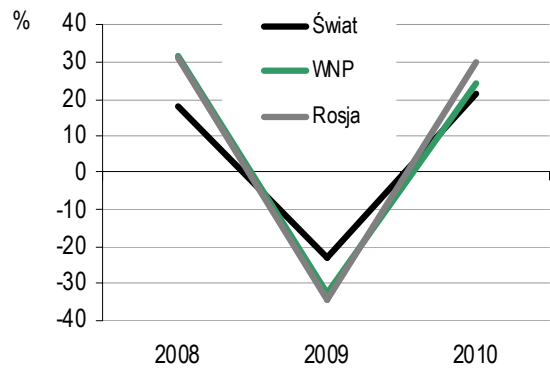
Zmiany importu w UE



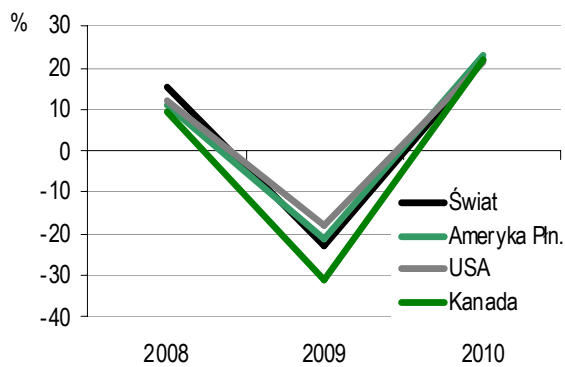
Zmiany eksportu w WNP



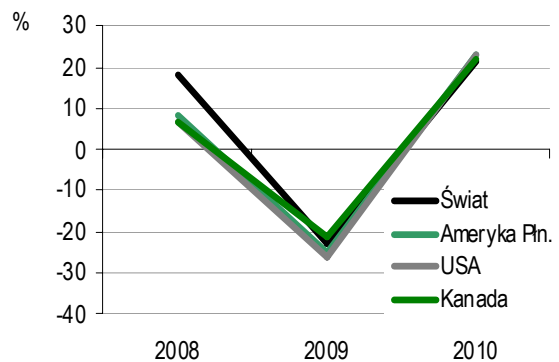
Zmiany importu w WNP

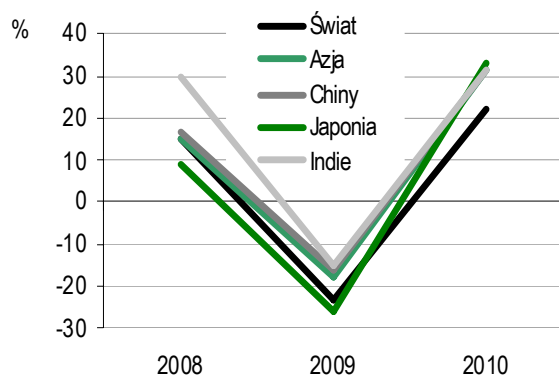
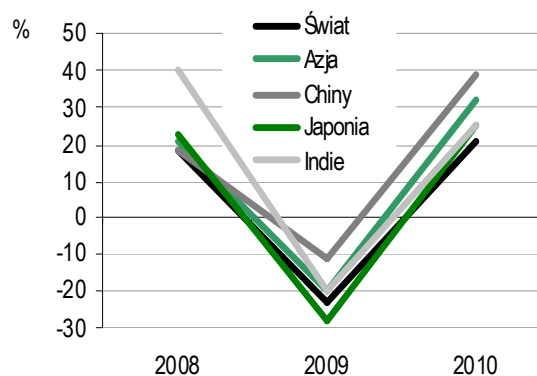


Zmiany eksportu w Ameryce Płn.



Zmiany importu w Ameryce Płn.



Zmiany eksportu w Azji**Zmiany importu w Azji**

Źródło: DAP MG na podstawie danych WTO z lipca 2011.

W 2010 roku największym światowym eksporterem towarów były Chiny z udziałem wynoszącym 10,4% (blisko 1,6 bln USD), a za nimi uplasowały się Stany Zjednoczone i Niemcy, których eksport stanowił odpowiednio 8,4% i 8,3% eksportu świata (czyli po ok. 1,3 bln USD). Warto odnotować, że jeszcze w 2008 roku Niemcy były liderem światowego eksportu, po czym w roku 2009 wyprzedzone przez Chiny znalazły się na drugiej pozycji, zaś w roku 2010 były trzecim światowym eksporterem ustępując miejsca również Stanom Zjednoczonym.

Z kolei na czele listy światowych importerów w 2010 roku znalazły się Stany Zjednoczone, których udział w globalnym imporcie wyniósł 12,8% (ok. 2 bln USD). Na kolejnym miejscach uplasowały się Chiny i Niemcy z udziałami wynoszącymi odpowiednio 9,1% (1,4 bln USD) i 6,9% (prawie 1,1 bln USD).

W światowym handlu usługami odnotowano znacznie wolniejszy wzrost niż w wymianie towarowej – światowy eksport usług zwiększył się o 8% (z poziomu 3,4 bln USD, do 3,7 bln USD), jednak załamanie eksportu usług (o 12%) w kryzysowym 2009 roku było znacznie łagodniejsze (o 10 pkt. proc. wolniejsze) niż w eksporcie towarowym. Najszybszy wzrost odnotowano w eksporcie usług transportowych, który zwiększył się o 14%, jednak w roku 2009 załamał się on aż o 23%.

Biorąc pod uwagę poszczególne regiony świata, największy udział w światowym handlu usługami ma Europa, której udział w globalnym eksporcie usług wyniósł w 2010 roku 47% (ponad 1,7 bln USD), a w imporcie 43% (1,5 bln USD). Rozpatrując natomiast pojedyncze gospodarki, liderem w światowych obrotach usługami są Stany Zjednoczone, które stanowiły 14,1% w światowym eksporcie usług (515 mld USD) oraz 10,2% w imporcie (358 mld USD). Drugą pozycję w globalnej wymianie usług zajmują Niemcy z udziałem 6,3% w eksporcie (230 mld USD) i 7,3% w imporcie (256 mld USD).

W 2010 roku zwiększyło się znaczenie Chin w obrotach usługami – były one czwartym eksporterem usług (z udziałem 4,6%, tj. 170 mld USD) i trzecim ich importerem (5,5%, tj. 192 mld USD). Natomiast w roku 2009 ich udział wyniósł 3,9% w eksporcie i 5,1% w imporcie, co dawało temu rynkowi odpowiednio 5. i 4. pozycję wśród światowych eksporterów i importerów usług.

W 2010 roku Polska zajmowała 30. miejsce na liście światowych eksporterów usług z udziałem 0,9%, tj. ok. 32 mld USD oraz 32. pozycję wśród ich importerów – 0,8%, tj. 27 mld USD.

1.1.4. Perspektywy rozwoju sytuacji w gospodarce światowej i na wybranych rynkach

Projekcje różnych organizacji międzynarodowych wskazują, że w 2011 roku gospodarka globalna nadal będzie się rozwijać, jednakże nieco wolniej niż w roku 2010. Według raportu ekspertów OECD (z maja 2011 roku) światowa gospodarka wzrośnie w 2011 roku o 4,2%, a w roku 2012 przyspieszy do ok. 4,6%. Ożywienie w większości gospodarek zaczęło się szybciej niż pierwotnie prognozowano, o czym świadczą wyższe wskaźniki PKB prezentowane w majowym raporcie w porównaniu z listopadowym z 2010 roku. Wyjątkiem jest tutaj Japonia, dla której w konsekwencji trzęsienia ziemi i tsunami wskaźnik PKB znacząco się pogorszył.

Według OECD istotnie wolniej niż przeciętnie będą się rozwijać państwa strefy euro, tj. w tempie ok. 2% w latach 2011-2012. Decydujący na to wpływ ma kryzys zadłużeniowy i utrzymujące się nierównowagi w niektórych krajach tego obszaru.

Ponadto eksperci OECD ostrzegają, że czynnikiem mogącym hamować rozwój gospodarczy wielu państw, jest ich rosnące zadłużenie. Według prognoz w 2011 roku dług publiczny w strefie euro sięgnie 95,6%, w USA 101,1%, Japonii 212,7%, a w roku 2012 zwiększy się jeszcze bardziej odpowiednio do: 96,5%, 107% i 218,7%.

Tabela 7 Zmiany światowego PKB i globalnego handlu w latach 2008-2012

	2008	2009	2010	2011*	2012*
Wzrost PKB	2,6	-1,0	4,9	4,2	4,6
Wzrost światowego handlu	3,1	-10,8	12,5	8,1	8,4

* prognoza

Źródło: DAP MG na podstawie danych OECD z maja 2011.

Tabela 8 Zmiany wolumenu światowego handlu w okresie III kw. 2010 – IV kw. 2012 (w porównaniu z analogicznym kwartałem poprzedniego roku; wyrównany sezonowo)

2010		2011*				2012*			
III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
8,7	5,0	9,1	6,0	9,0	8,6	8,4	8,4	8,5	8,5

* prognoza

Źródło: DAP MG na podstawie danych OECD z maja 2011.

W **Stanach Zjednoczonych** tendencję wzrostową PKB przewiduje się od trzeciego kwartału 2011 roku i w rezultacie w skali całego roku wzrost gospodarczy na poziomie 2,6%, a w roku 2012 na poziomie 3,1%. Znaczącym czynnikiem przewidywanego ożywienia gospodarczego będą prywatne wydatki konsumpcyjne (stanowiące ok. 70% amerykańskiego PKB), które mają zwiększyć się o ok. 2,9%.

Szczególnie niepewny wydaje się być rozwój gospodarczy **Japonii** w najbliższych latach. Wielkie trzęsienie ziemi i tsunami z marca 2011 roku wywołały w Japonii największą katastrofę w okresie powojennym, przekładając się szybko i bezpośrednio na spadek produkcji. Mimo ogromnych zniszczeń ocenia się jednak, że dzięki sprawnej organizacji oraz wysokiej mobilizacji społeczeństwa w drugim półroczu 2011 roku można oczekiwać silnego ożywienia, zwłaszcza w budownictwie i produkcji przemysłowej. Jednocześnie istnieje znaczne prawdopodobieństwo dalszego utrzymania się, zarówno w roku 2011, jak i w następnym, poważnej presji deflacyjnej, a także wysokiego bezrobocia, na poziomie wyższym niż przed kryzysem.

Duża niepewność wiąże się m.in. z trudnym do przewidzenia okresem ograniczeń dostaw energii z elektrowni jądrowej Fukushima, z tempem realizacji rządowych wydatków na odbudowę zniszczeń, a

także ze skalą i możliwościami finansowania przyszłych pakietów fiskalnych. Według szacunków OECD w 2011 roku PKB Japonii obniży się o 0,9%, popyt wewnętrzny zmniejszy się natomiast o 0,6%. Istotnie wyhamują również obroty towarowe z zagranicą, przy czym bardziej po stronie eksportu, którego wzrost wolumenu ma wynieść 3,2%, czyli o 2 pkt. proc. mniej niż wzrost wolumenu importu (5,2%). Zgodnie z oceną ekonomistów gospodarka japońska powinna powrócić na ścieżkę umiarkowanego wzrostu w roku 2012, kiedy to jej PKB zwiększy się o 2,2%.

W przypadku **strefy euro** kryzys zadłużeniowy i utrzymujące się nierównowagi w niektórych krajach członkowskich stanowią główne czynniki ryzyka w ocenie rozwoju sytuacji gospodarczej tego ugrupowania w krótkiej i średniej perspektywie. Jakkolwiek według szacunków OECD w dwóch kolejnych latach strefa euro będzie się rozwijać w umiarkowanym tempie ok. 2%, to należy zaznaczyć, że będą istniały znaczące dysproporcje między poszczególnymi jej gospodarkami. Motorem napędowym obszaru euro będą Niemcy, gdzie zgodnie z przewidywaniami, w 2011 roku PKB zwiększy się o 3,4%, po czym w 2012 roku nieco zwolni do 2,5%. Z drugiej natomiast strony państwami spowalniającymi rozwój strefy euro będą: Portugalia, Irlandia, Grecja oraz Hiszpania, które borykają się ze szczególnie trudną sytuacją finansową, a ich deficyty budżetowe osiągają zbyt wysokie poziomy.

Zgodnie z przewidywaniami ekonomistów MFW w roku 2011, podobnie jak w 2012 roku, prężnie będzie rozwijać się **gospodarka chińska** (w tempie ok. 9,6%), a jej motorem napędowym będzie wzrastający popyt, z tym że będzie się on przesuwac z sektora publicznego do prywatnego. Konsumpcja będzie wspierana przez szybki wzrost akcji kredytowych, poprawę sytuacji na rynku pracy oraz politykę rządu w celu podniesienia dochodów. W przypadku wymiany handlowej z zagranicą, przewiduje się, że w 2011 roku tempo wzrostu wolumenu towarów i usług spowolni, w tym zdecydowanie bardziej po stronie eksportu, który zwiększy się o niecałe 16%, czyli tylko blisko o 1 pkt. proc. szybciej niż wolumen importu (15%). Ponadto szacuje się, że wynosząca w 2010 roku inflacja w Chinach na poziomie 3,3% (wobec -0,7% rok wcześniej), zwiększy się jeszcze bardziej, do 5,1% w 2011 roku. Taka sytuacja jest wynikiem realizowanych przez rząd chiński programów antykryzysowych. Na początku znaczący wzrost cen widoczny był w szczególności w sektorze rolnym, z czasem jednak rozprzestrzenił się również na inne sektory, w tym sektor nieruchomości.

W stosunku do **krajów WNP**, ekonomiści spodziewają się wzrostu gospodarczego na poziomie 5% w roku 2011, w tym najważniejszych partnerów handlowych Polski tego regionu – Rosji, Ukrainy i Białorusi – odpowiednio o 4,8%, 4,5% i 6,8%. W tej grupie jednym z głównych czynników wzrostu mają być wysokie ceny surowców energetycznych. Przewiduje się, że w przypadku Ukrainy głównym czynnikiem wzrostu w roku 2011 będzie konsumpcja gospodarstw domowych. Oczekuje się również dynamicznego wzrostu inwestycji (o ok. 12%), głównie na skutek realizacji przygotowań do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012. Ponadto, analitycy wskazują, że wprowadzanie reform gospodarczych wynikających z polityki konsolidacji fiskalnej jest sygnałem wejścia Ukrainy na drogę stabilizacji. Reformy te są związane z otrzymanym w połowie 2010 roku od MFW pakietem pożyczkowym, który przewiduje przekazanie Ukrainie w ciągu 2,5 lat kwoty 15,2 mld USD.

Tabela 9 Zmiany globalnego handlu w wybranych grupach krajów w latach 2008-2012

	2008	2009	2010	2011**	2012**
Świat	3,1	-10,8	12,5	8,1	8,4
OECD	1,2	-12,2	11,3	6,9	7,5
NAFTA	0,8	-12,8	13,1	6,5	8,6
Kraje azjatyckie OECD	3,3	-12,7	15,3	6,7	9,3
Kraje europejskie OECD	1,0	-11,8	9,7	7,1	6,6
Uprzemysłowane kraje azjatyckie spoza OECD*	6,7	-9,7	16,6	9,6	9,4
Pozostałe kraje świata	7,3	-10,6	8,5	11,8	7,0

* Tajwan, Hongkong, Chiny, Malezja, Filipiny, Singapur, Wietnam, Tajlandia, Indie i Indonezja; ** prognoza

Źródło: DAP MG na podstawie danych OECD z maja 2011.

1.2. Uwarunkowania wewnętrzne – ogólna sytuacja w polskiej gospodarce

Po umiarkowanym wzroście PKB o 1,6% w okresie kryzysu gospodarczego w 2009 roku, rok 2010 przyniósł rozwój polskiej gospodarki na poziomie 3,8%. Szczególnie szybko nasza gospodarka rozwijała się w trzecim i czwartym kwartale, odpowiednio o 4,2% i 4,5%. W I kwartale 2011 roku PKB wzrósł o 4,4%. W 2010 roku Polska osiągnęła wzrost o 2 pkt. proc. szybszy niż średnia dla całej Unii Europejskiej (1,8%), jednocześnie należy podkreślić, że wynik ten odnotowano przy dodatniej bazie odniesienia z roku 2009.

Na przyspieszenie wzrostu gospodarczego w 2010 roku istotny pozytywny wpływ miało zwiększenie popytu wewnętrznego – o 4,4%, po spadku o 1,1% w roku 2009. Dzięki zwiększającym się wydatkom gospodarstw domowych (konsumpcja indywidualna) oraz coraz większej aktywności przedsiębiorstw (odbudowa zapasów), składnik ten był głównym motorem wzrostu gospodarczego w kraju.

O ile w roku 2009 popyt zewnętrzny był jednym z głównym czynników wzrostu, to w roku 2010 wkład salda obrotów z zagranicą w PKB okazał się ujemny. W 2010 roku odnotowano wzrost polskiego eksportu o 22,6%, a importu o 24,8%. Choć doszło do nadspodziewanie szybkiej odbudowy przedkryzysowej wartości eksportu (w 103,6%), a import został odbudowany zaledwie w ok. 94%, to deficyt obrotów towarowych jakkolwiek pozostawał o blisko połowę niższy niż przed kryzysem, to jednak pogłębił się o 4,5 mld EUR wobec poziomu z roku 2009.

Nakłady brutto na środki trwałe w 2010 roku spadły o 1%, na czym bardzo negatywnie zaważył znaczący spadek inwestycji (o 11,4%) w I kwartale 2010 roku. W drugiej połowie roku sytuacja się poprawiła i nastąpił powrót na ścieżkę powolnego wzrostu (1,6%). Niekorzystne dane o inwestycjach są wynikiem utrzymującej się słabej aktywności inwestycyjnej sektora prywatnego. Na ograniczenie skali spadku decydujący wpływ miały natomiast wysokie nakłady brutto na środki trwałe sektora publicznego, a szczególnie inwestycje infrastrukturalne.

W 2010 roku pogorszyła się sytuacja na rynku pracy. Wynosząca w 2009 roku stopa bezrobocia na poziomie 8,2% zwiększyła się do 9,6% w roku 2010.

Inflacja mierzona wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych w roku 2010 wyniosła 2,6% i okazała się niższa o 0,9 pkt. proc. niż w roku 2009. Jednak od początku 2011 roku, głównie w efekcie utrzymującego się wzrostu cen żywności oraz surowców, zwłaszcza energetycznych, wskaźnik inflacji ponownie zwiększył się – do poziomu 4,2% w I półroczu 2011 roku.

W roku 2010 negatywne tendencje w finansach publicznych państwa były kontynuowane. Rezultatem narastającego deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych był wzrost zadłużenia tego sektora. Deficyt budżetu państwa w 2010 roku stanowił 3,2% PKB. Natomiast deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych stanowił 7,9% PKB wobec 7,3% PKB w roku 2009. Na koniec ubiegłego roku państwowy dług publiczny wzrósł do poziomu 747,9 mld PLN, czyli o 78 mld PLN (tj. o 11,6%) wyższego w stosunku do końca 2009 roku. Relacja państwowego długu publicznego do PKB wyniosła w 2010 roku 52,8%, co oznacza, że został przekroczony próg ostrożnościowy zapisany w ustawie o finansach publicznych (50%). Z kolei dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB wzrósł z 50,9% do 54,9%, czyli utrzymała się poniżej progu 60% zapisanego w traktacie

z Maastricht. Według przyjętych przez Ministerstwo Finansów prognoz na 2011 rok deficyt oraz dług sektora instytucji rządowych i samorządowych stanowiąc będą odpowiednio 5,6% i 54,9% PKB.

Wyraźny negatywny wpływ skutków światowego kryzysu można zauważyć w napływie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do polskiej gospodarki. Według wstępnych szacunków NBP napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w 2010 roku wyniósł 6,7 mld EUR i był niższy o 28,7%, czyli o prawie 2,7 mld EUR niż w roku 2009. Jednocześnie okazał się on najniższy od 2003 roku. W I półroczu 2011 roku napływ BIZ do Polski szacowany jest na kwotę blisko 4 mld EUR.

Zgodnie z prognozą zawartą w uzasadnieniu budżetu na 2011 rok PKB zwiększy się o 3,5%. Nieco wyższy wzrost natomiast prognozują eksperci międzynarodowych organizacji i instytucji – według OECD w Polsce w bieżącym roku można oczekiwać wzrostu na poziomie 3,9%, a według MFW – 3,8%.

2. DŁUGOOKRESOWE ZMIANY OBROTÓW TOWAROWYCH

2.1. Zmiany w okresie transformacji

Od początku lat 90. eksport wzrósł 10,7-krotnie, do 159,8 mld USD w roku 2010, a import 11,5-krotnie, do 178,1 mld USD. W rezultacie deficyt wymiany wynoszący w 1991 roku 0,6 mld USD uległ pogłębieniu do 18,3 mld USD w roku 2010. Jednocześnie, w porównaniu z rokiem 2008 – gdy poziom deficytu osiągnął rekordową wartość – był niższy o 20,3 mld USD.

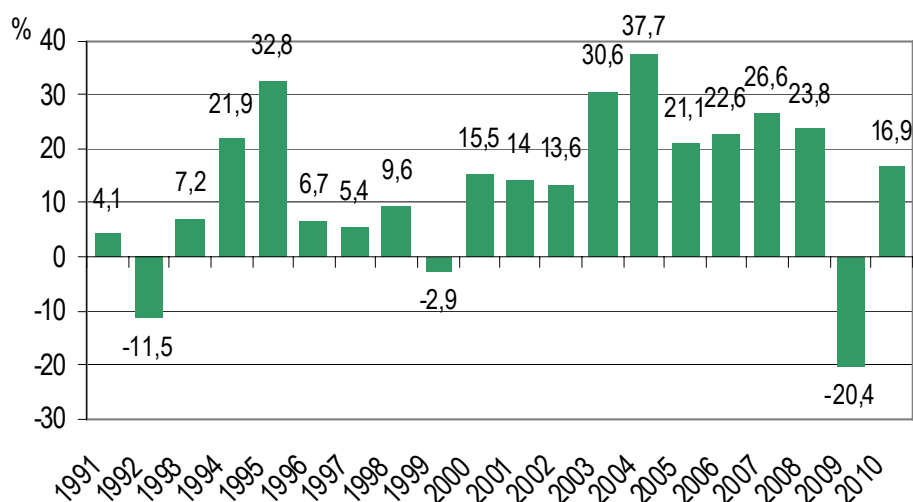
Tabela 10 Obroty polskiego handlu zagranicznego według GUS w latach 1991-2010

	mln USD			rok poprzedni = 100		mln EUR			rok poprzedni = 100	
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import
1991	14.903	15.522	-619	104,1	162,9					
1992	13.187	15.913	-2.726	88,5	102,5					
1993	14.143	18.834	-4.691	107,2	118,4					
1994	17.240	21.596	-4.356	121,9	114,7					
1995	22.895	29.050	-6.155	132,8	134,5					
1996	24.440	37.137	-12.697	106,7	127,8					
1997	25.751	42.307	-16.556	105,4	113,9					
1998	28.229	47.054	-18.825	109,6	111,2					
1999	27.407	45.911	-18.504	97,1	97,6	25.670	43.050	-17.381		
2000	31.651	48.940	-17.289	115,5	106,6	34.373	53.085	-18.711	133,9	123,3
2001	36.092	50.275	-14.183	114,0	102,7	40.195	56.035	-15.840	116,9	105,6
2002	41.010	55.113	-14.103	113,6	109,6	43.499	58.480	-14.981	108,2	104,4
2003	53.577	68.004	-14.427	130,6	123,4	47.526	60.354	-12.827	109,3	103,2
2004	73.781	88.156	-14.375	137,7	129,6	59.698	71.354	-11.656	125,6	118,2
2005	89.378	101.539	-12.161	121,1	115,2	71.424	81.170	-9.746	119,6	113,8
2006	109.584	125.645	-16.061	122,6	123,7	87.926	100.784	-12.858	123,1	124,2
2007	138.785	164.172	-25.387	126,6	130,6	101.838	120.389	-18.550	115,8	119,4
2008	171.860	210.479	-38.619	123,8	128,2	116.244	142.448	-26.204	114,1	118,3
2009	136.641	149.570	-12.929	79,6	71,1	98.218	107.529	-9.311	84,5	75,5
2010	159.758	178.063	-18.305	116,9	119,1	120.373	134.188	-13.815	122,6	124,8

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

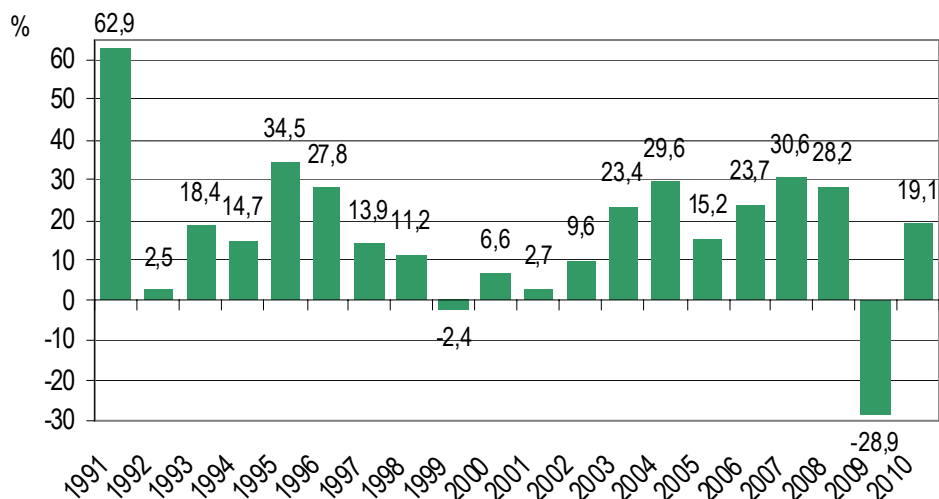
W analizowanym okresie wartość eksportu rosła bardzo dynamicznie, przy czym znacznie szybciej w latach 2000-2008, kiedy to średnioroczne tempo wzrostu eksportu w ujęciu dolarowym wyniosło 22,8% (wobec 8,1% w latach 1991-1999). Import z kolei rósł w latach 2000-2008 średniorocznie o 18,8%, podczas gdy w okresie 1991-1999 o 20,4%. W efekcie oddziaływania światowego kryzysu finansowego na handel zagraniczny w roku 2009 odnotowano załamanie polskich obrotów towarowych, przy czym okazało się ono znacznie głębsze po stronie importu (o 28,9%, tj. o 60,9 mld USD) niż eksportu (o 20,4%, tj. o ponad 35,1 mld USD). Z kolei w okresie odbudowy wymiany z zagranicą w roku 2010 szybsze tempo wzrostu odnotowano w imporcie – o 19,1%, do 178,1 mld USD – niż w eksporcie – o 16,9%, do poziomu 159,8 mld USD.

Wykres 3 Zmiany eksportu Polski w ujęciu dolarowym w latach 1991-2010 (w %)



Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Wykres 4 Zmiany importu Polski w ujęciu dolarowym w latach 1991-2010 (w %)



Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Wzrost obrotów towarowych wyrażony w euro okazał się wolniejszy niż w ujęciu dolarowym. W latach 2000-2008 średnioroczny wzrost eksportu wyniósł 18,5%, a importu 14,5%. Natomiast załamanie obrotów wyrażonych w euro w okresie kryzysu okazało się łagodniejsze niż w dolarach. Wartość eksportu zmniejszyła się o 15,5%, tj. o blisko 18 mld EUR, zaś załamanie importu okazało się jeszcze głębsze – o 24,5%, tj. o ok. 34,9 mld EUR. Rok ubiegły przyniósł odbudowę wymiany z zagranicą – eksport zwiększył się o 22,6%, do 120,4 mld EUR, a import o 24,8%, do 134,2 mld EUR.

2.2. Zmiany obrotów od roku 2001

W latach 2001-2010 polski eksport towarów zwiększył się blisko 3-krotnie, do poziomu 120,4 mld EUR, z 40,2 mld EUR w roku 2001. W tym samym okresie import towarowy do Polski zwiększył się 2,4-krotnie, do 134,2 mld EUR, z poziomu 56 mld EUR.

Średnioroczny wzrost eksportu w analizowanym okresie wyniósł 14%, przy czym w latach 2001-2003 zwiększał się on średnio o 11,5% rocznie, zaś w latach 2004-2007 przyspieszył do średniego wzrostu na poziomie 21%. Rok 2008 – ze względu na znaczące obniżenie eksportu w ostatnich dwóch miesiącach – przyniósł spowolnienie tempa jego wzrostu do poziomu 14,1%. W okresie kryzysowego załamania obrotów eksport zmniejszył się o 15,5%, natomiast w roku 2010, kiedy następowała odbudowa polskiej wymiany z zagranicą, zwiększył się o 22,6%.

Z kolei import we wskazanym okresie zwiększał się średnio o 10,7% rocznie, przy czym – podobnie jak w eksporcie – jego średnioroczny wzrost był wolniejszy w latach 2001-2003 (4,4%) niż w latach 2004-2007 (18,9%). W roku 2008 tempo wzrostu importu nieco spowolniło (do 18,3%) na skutek wyhamowania odnotowanego w IV kwartale. Z kolei załamanie importu w roku 2009 wynoszące 24,5% okazało się znacznie głębsze niż po stronie eksportu. W roku ubiegłym import zwiększył się o 24,8%.

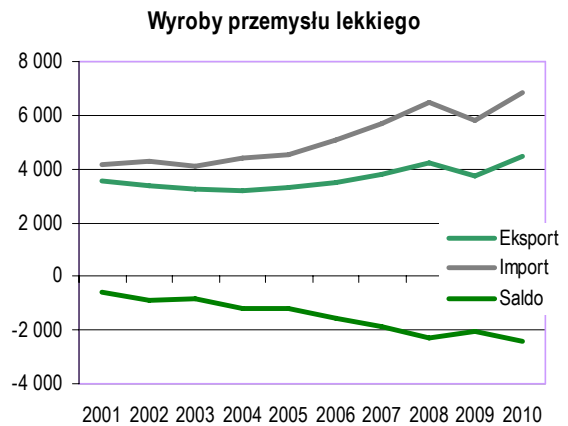
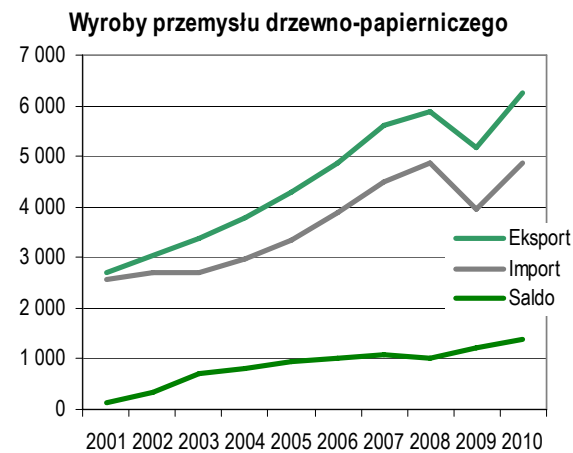
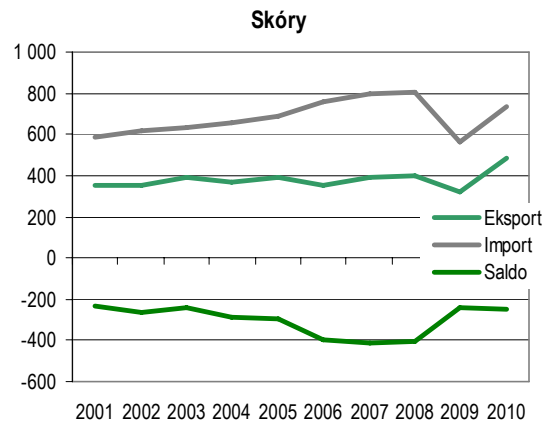
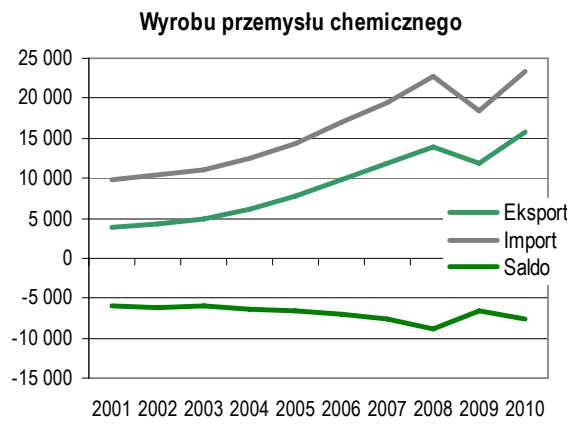
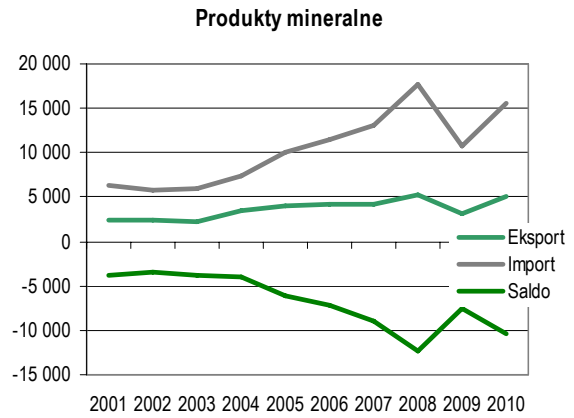
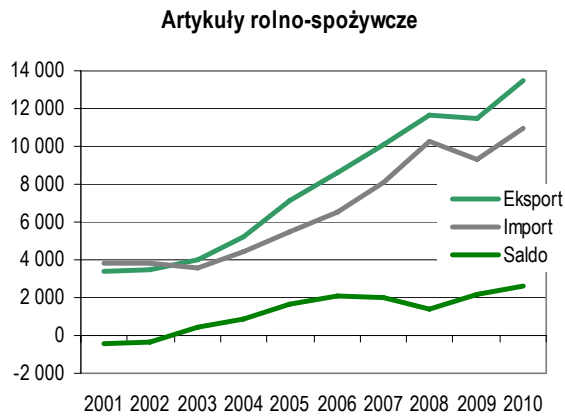
Deficyt wymiany towarowej, który podlegał systematycznej redukcji z 15,8 mld EUR w 2001 roku do 9,7 mld EUR w 2005 roku, a następnie dynamicznie się pogłębił do 26,2 mld EUR w roku 2008, obniżył się do rekordowo niskiego – w analizowanym okresie – poziomu 9,3 mld EUR w 2009 roku. W roku 2010 deficyt pogłębił się o 4,5 mld EUR, do poziomu 13,8 mld EUR, jednak nadal pozostawał o blisko połowę niższy wobec jego rekordowego poziomu sprzed kryzysu w 2008 roku.

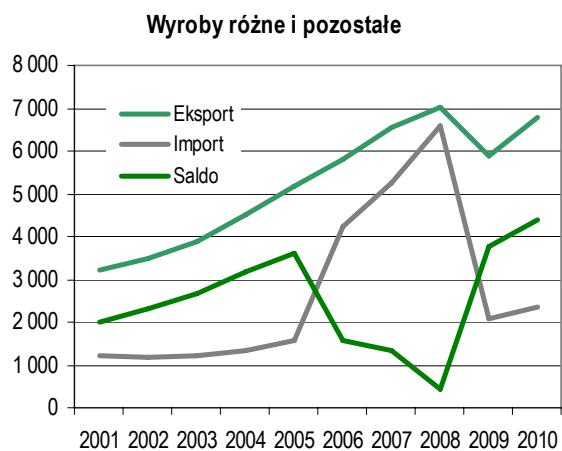
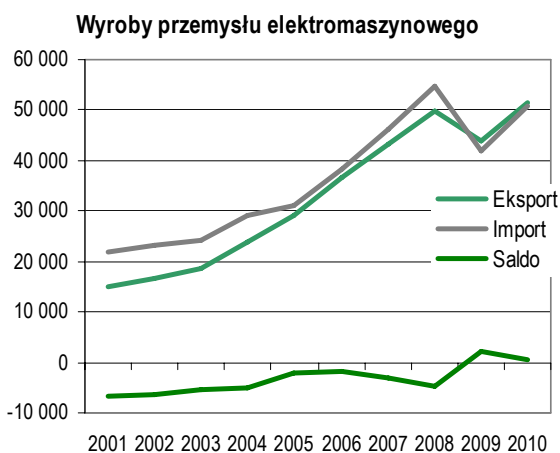
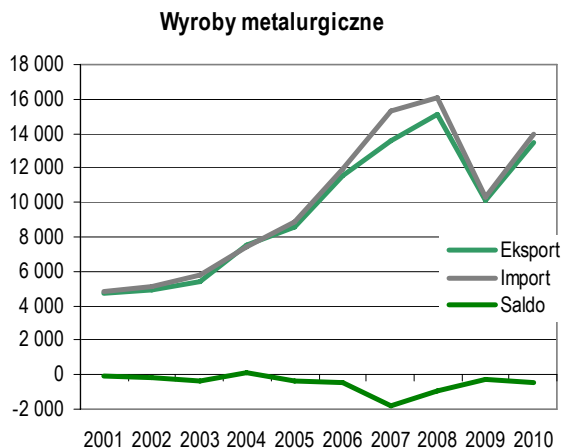
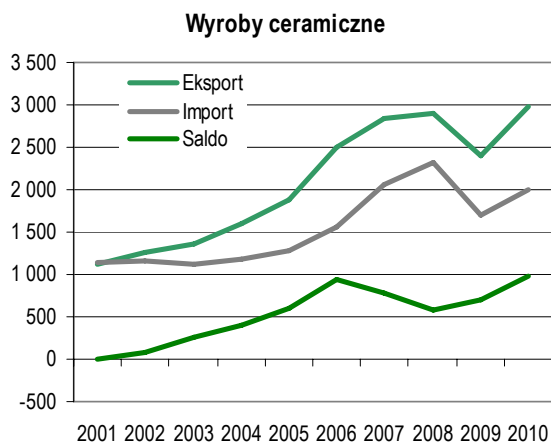
Równocześnie nastąpiły istotne zmiany w strukturze geograficznej deficytu polskich obrotów. O ile w 2001 roku w ogólnym ujemnym bilansie dominujący był udział krajów rozwiniętych gospodarczo (blisko 56%), w tym unijnych (72,3%), to w 2010 roku był on determinowany przez deficyt występujący w wymianie z państwami rozwijającymi się i wschodzącymi, który sięgnął ponad 25,8 mld EUR. Z kolei w handlu z grupą rynków rozwiniętych gospodarczo odnotowano w 2010 roku nadwyżkę w wysokości 12 mld EUR (wobec 9,8 mld EUR w 2009 roku oraz wobec deficytu na poziomie 2,2 mld EUR w roku 2008), w tym z krajami Unii Europejskiej nadwyżkę wynoszącą ponad 15,4 mld EUR (o 13,1 mld EUR wyższą niż w roku 2008).

Zmiany, które zaszły w strukturze geograficznej polskiego eksportu od 2001 roku w decydującej mierze wynikały z akcesji Polski do Unii Europejskiej. Największy udział w polskim eksporcie ogółem ma grupa krajów rozwiniętych, przy czym zmniejszył się on między rokiem 2001 a 2010 o 2,1 pkt. proc. do 84,9%. Wśród tej grupy krajów największym odbiorcą polskich towarów są państwa Unii Europejskiej, w tym kraje strefy euro. O ile udział strefy euro w polskim eksporcie zmniejszył się w latach 2001-2010 o 5,5 pkt. proc., do 55,8%, to pozostałych rynków unijnych zwiększył się o 3,4 pkt. proc., do 23,4%. Z kolei państwa rozwijające się i wschodzące zwiększyły swój udział w polskim eksporcie z 12,9% w roku 2001 do 15,1% w roku 2010. Było to rezultatem zwiększenia udziału państw WNP o 1,3 pkt. proc., do 8,2% oraz pozostałych państw rozwijających się (bez WNP) o 0,9 pkt. proc., do 6,9%.

W latach 2001-2010 nastąpiły istotne zmiany struktury przedmiotowej polskiego eksportu polegające głównie na wzroście udziału relatywnie wyżej przetworzonych towarów. O ile w roku 2001 wyroby elektromaszynowe stanowiły ok. 37% ogólnego eksportu, to w roku 2010 ich udział zwiększył się do blisko 43%. Podobnie było w przypadku wyrobów przemysłu chemicznego, których udział w łącznym eksporcie z Polski wzrósł z 9,6% w 2001 roku do 13,1% w roku 2010. Na tle wszystkich grup towarów korzystnie wyróżniał się także eksport artykułów rolno-spożywczych, których udział wzrósł o 2,8 pkt. proc., do 11,2% w 2010 roku. Z kolei istotne zmniejszenie udziału w polskim eksporcie towarów w latach 2001-2010 odnotowano w przypadku wyrobów przemysłu lekkiego o 5,1 pkt. proc., do 3,7% w roku 2010 oraz wyrobów przemysłu drzewno-papierniczego o 1,5 pkt. proc., do 5,2% w ubiegłym roku.

Wykres 5 Zmiany w obrotach towarami zagregowanymi w 10 grup towarowych w mln EUR





Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Natomiast w imporcie do Polski największą zmianą w omawianym okresie był wzrost udziału wyrobów metalurgicznych o 1,8 pkt. proc., do 10,4% i artykułów rolno-spożywczych o 1,4 pkt. proc., do 8,1% oraz spadek udziału wyrobów przemysłu lekkiego o 2,3 pkt. proc., do 5,1%.

3. SKALA I DYNAMIKA OBROTÓW TOWAROWYCH W 2010 ROKU

3.1. Obroty według NBP

W 2010 roku eksport² zwiększył się o 20,3%, do poziomu 122,4 mld EUR, czyli o 1,3% większego niż w roku przedkryzysowym (2008 roku), a import o 22,2%, do poziomu 131 mld EUR, który jednocześnie był o 7,6% niższy niż w roku 2008. Świadczy to o szybszej odbudowie obrotów po stronie eksportu. Deficyt obrotów towarowych pogłębił się w porównaniu z rokiem poprzednim o 3,2 mld EUR, do 8,6 mld EUR, jakkolwiek jednocześnie okazał się o ponad 12 mld EUR niższy niż przed dwoma laty.

Tabela 11 Obroty towarowe Polski w latach 2009-2010 w mln EUR

Miesiące	2010			analogiczny okres r. poprz. = 100		2009			analogiczny okres r. poprz. = 100	
	eksport	import	saldo	eksport	import	eksport	import	saldo	eksport	import
Styczeń	8.504	8.757	-253	112,5	107,2	7.561	8.171	-610	77,4	75,8
Luty	9.316	9.649	-333	119,9	122,0	7.771	7.909	-138	75,3	68,4
Marzec	10.621	11.331	-710	122,6	124,7	8.661	9.086	-425	85,2	76,2
I kwartał	28.441	29.737	-1.296	118,5	118,2	23.993	25.166	-1.173	79,3	73,4
Kwiecień	10.090	10.577	-487	123,8	124,1	8.153	8.526	-373	72,4	66,1
Maj	10.052	10.774	-722	124,9	130,3	8.046	8.271	-225	80,4	70,6
Czerwiec	10.677	11.263	-586	126,7	126,1	8.428	8.934	-506	80,0	71,1
II kwartał	30.819	32.614	-1.795	125,1	126,7	24.627	25.731	-1.104	77,4	69,2
I półrocze	59.260	62.351	-3.091	121,9	122,5	48.620	50.897	-2.277	78,3	71,2
Lipiec	10.162	10.970	-808	119,0	119,5	8.542	9.180	-638	78,5	71,5
Sierpień	9.758	10.772	-1.014	125,0	127,1	7.804	8.478	-674	80,5	73,7
Wrzesień	11.311	11.770	-459	118,5	120,5	9.548	9.768	-220	84,2	73,9
III kwartał	31.231	33.512	-2.281	120,6	122,2	25.894	27.426	-1.532	81,1	73,0
Po III kw.	90.491	95.863	-5.372	121,4	122,4	74.514	78.323	-3.809	79,3	71,8
Październik	11.477	12.121	-644	118,8	118,7	9.664	10.208	-544	89,1	79,3
Listopad	10.804	12.167	-1.363	116,3	124,8	9.293	9.753	-460	101,8	89,3
Grudzień	9.700	10.928	-1.228	118,2	123,7	8.203	8.831	-628	115,1	96,1
IV kwartał	31.981	35.216	-3.235	117,8	122,3	27.160	28.792	-1.632	100,2	87,3
Rok	122.472	131.079	-8.607	120,5	122,4	101.674	107.115	-5.441	84,0	75,4
Średnia miesięczna	10.206	10.923	-717			8.473	8.926	-453		

Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP.

² Dane NBP; rozbieżność między rocznymi danymi (przedstawionymi w tekście) a sumą wartości miesięcznych obrotów towarowych (przedstawioną w tabeli 11) wynika z zastosowania w przeliczeniach innych kursów, tj. średniomiesięcznych przy danych miesięcznych oraz kwartalnych przy danych rocznych.

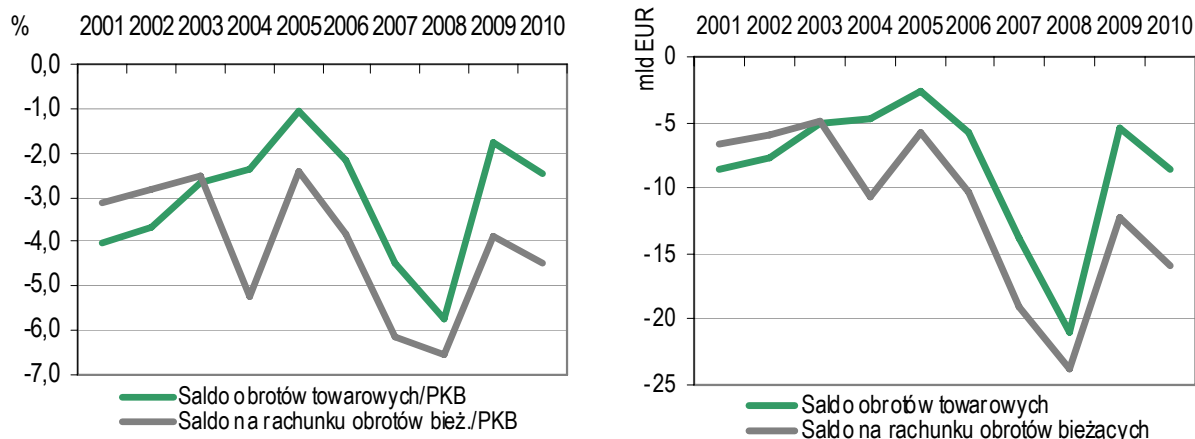
Tabela 12 Obroty towarami i usługami oraz saldo na rachunku obrotów bieżących i ich relacje per capita oraz do PKB w latach 2005-2010

Wskaźnik/dane	2005	2006	2007	2008	2009	2010
mld PLN						
PKB	983,3	1.060,0	1.176,7	1.275,4	1.343,4	1.415,4
Eksport towarów	312,0	363,8	400,2	423,7	439,8	489,0
Import towarów	322,0	386,5	452,3	497,3	463,2	523,3
Saldo obrotów towarowych	-10,1	-22,7	-52,1	-73,6	-23,4	-34,3
Eksport usług	52,7	63,7	79,3	84,9	89,5	98,0
Import usług	50,4	61,5	66,4	72,5	74,7	87,5
Saldo usług	2,4	2,2	12,9	12,4	14,8	10,5
Eksport towarów i usług	364,7	427,5	479,5	508,6	529,3	587,0
Import towarów i usług	372,4	448,0	518,7	569,8	537,9	610,8
Saldo towarów i usług	-7,7	-20,5	-39,2	-61,2	-8,6	-23,8
Saldo na rachunku obrotów bieżących	-23,5	-40,5	-72,6	-83,7	-52,2	-63,3
Relacje do PKB w %						
Eksport towarów/PKB	31,7	34,3	34,0	33,2	32,7	34,5
Eksport towarów i usług /PKB	37,1	40,3	40,8	39,9	39,4	41,5
Import towarów/PKB	32,8	36,5	38,4	39,0	34,5	37,0
Import towarów i usług/PKB	37,9	42,3	44,1	44,7	40,0	43,2
Saldo obrotów towarowych/PKB	-1,0	-2,1	-4,4	-5,8	-1,7	-2,4
Saldo towarów i usług /PKB	-0,8	-1,9	-3,3	-4,8	-0,6	-1,7
Saldo na rachunku obrotów bież./PKB	-2,4	-3,8	-6,2	-6,6	-3,9	-4,5
Relacje per capita w tys. PLN						
Eksport tow. per capita	8,2	9,5	10,5	11,0	11,5	12,8
Import tow. per capita	8,4	10,1	11,7	12,6	12,1	13,7
Eksport tow. i usług per capita	9,6	11,2	12,6	13,3	13,9	15,4
Import tow. i usług per capita	9,7	11,7	13,5	14,5	14,1	16,0
Saldo rach. obr. bież. per capita	-0,3	-0,8	-1,4	-1,8	-1,4	-1,7
mld EUR						
PKB	244,4	272,1	311,0	363,2	310,4	354,3
Eksport towarów	77,6	93,4	105,9	120,9	101,8	122,4
Import towarów	80,1	99,2	119,7	141,8	107,2	131,0
Saldo obrotów towarowych	-2,5	-5,8	-13,8	-20,9	-5,4	-8,6
Eksport usług	13,1	16,4	21,0	24,2	20,7	24,5
Import usług	12,5	15,8	17,6	20,7	17,3	21,9
Saldo usług	0,6	0,6	3,4	3,5	3,4	2,6
Eksport towarów i usług	90,7	109,8	126,9	145,1	122,5	146,9
Import towarów i usług	92,6	115,0	137,3	162,5	124,5	152,9
Saldo towarów i usług	-1,9	-5,2	-10,4	-17,5	-2,0	-6,0
Saldo na rachunku obrotów bieżących	-5,9	-10,4	-19,2	-23,8	-12,2	-15,9
Relacje do PKB w %						
Eksport tow./PKB	31,7	34,3	34,0	33,3	32,8	34,5
Eksport towarów i usług /PKB	37,1	40,3	40,8	40,0	39,5	41,5
Import towarów/PKB	32,8	36,5	38,5	39,1	34,5	37,0
Import towarów i usług/PKB	37,9	42,3	44,1	44,8	40,1	43,2
Saldo obrotów towarowych/PKB	-1,0	-2,1	-4,4	-5,8	-1,7	-2,4
Saldo towarów i usług /PKB	-0,8	-1,9	-3,3	-4,8	-0,6	-1,7
Saldo na rachunku obrotów bież./PKB	-2,4	-3,8	-6,2	-6,6	-3,9	-4,5
Relacje per capita w tys. EUR						
Eksport tow. per capita	2,0	2,4	2,8	3,1	2,7	3,2
Import tow. per capita	2,1	2,6	3,1	3,6	2,8	3,4
Eksport tow. i usług per capita	2,4	2,9	3,3	3,8	3,2	3,8
Import tow. i usług per capita	2,4	3,0	3,6	4,1	3,3	4,0
Saldo rach. obr. bież. per capita	-0,1	-0,2	-0,4	-0,5	-0,3	-0,4

Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP.

Analogicznie jak w przypadku salda obrotów towarowych wyglądała sytuacja na rachunku obrotów bieżących, gdzie odnotowany w 2010 roku deficyt w wysokości prawie 15,9 mld EUR był o 3,7 mld EUR głębszy niż przed rokiem, ale zarazem o 7,9 mld EUR niższy niż w roku 2008.

Wykres 6 Relacja salda na rachunku obrotów bieżących do PKB w %



Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP i Eurostat.

3.2. Obroty według GUS

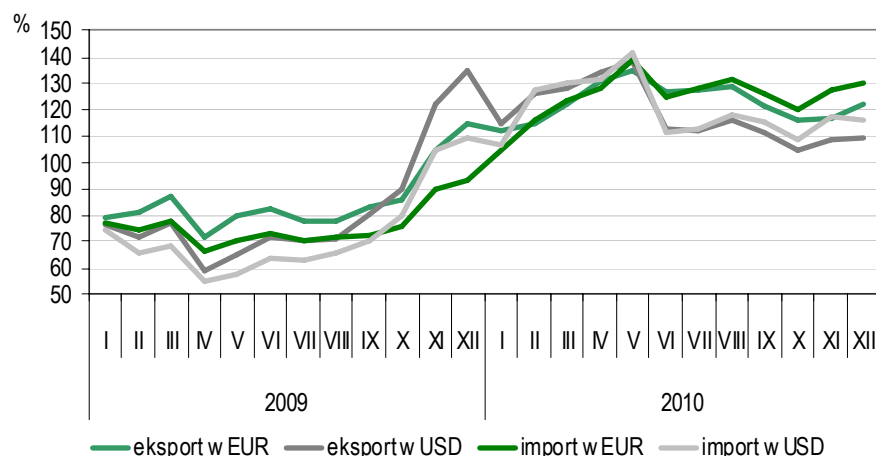
W 2010 roku polski **eksport towarowy wyrażony w euro** wzrósł o 22,6%, do poziomu 120,4 mld EUR. Jednocześnie, pomimo jego spadku w okresie kryzysu (o 15,5%, do 98,2 mld EUR), okazał się wyższy o 3,6% (tj. o ponad 4,1 mld EUR) w porównaniu z jego przedkryzysowym poziomem w roku 2008. Z kolei wzrost **importu** w 2010 roku o 24,8%, do 134,2 mld EUR, nie zdołał skompensować jego głębokiego załamania w roku 2009 (o 24,5%, do 107,5 mld EUR) i okazał się o 5,8% (czyli o prawie 8,3 mld EUR) niższy niż w okresie sprzed kryzysu. **Deficyt obrotów towarowych wyniósł 13,8 mld EUR w 2010 roku i choć wobec roku 2009 uległ pogłębieniu o 4,5 mld EUR, to jednak nadal pozostawał blisko o połowę niższy niż przed kryzysem (26,2 mld EUR).**

Obroty w ujęciu dolarowym wzrosły w roku ubiegłym w wolniejszym tempie niż obroty wyrażone w euro. **Eksport wyrażony w dolarach** osiągnął wartość 159,8 mld USD i okazał się o 16,9% wyższy niż przed rokiem, jednak wyrażona w tej walucie wartość eksportu była niższa o 7% (czyli o 12,1 mld USD) wobec poziomu sprzed kryzysu. Natomiast **import** w ujęciu dolarowym wzrósł o 19,1%, do poziomu 178,1 mld USD, jakkolwiek wobec poziomu sprzed kryzysu był mniejszy o 15,4%, czyli o 32,4 mld USD. **Ujemny bilans wymiany towarowej wyrażony w dolarach** osiągnął w roku 2010 poziom 18,3 mld USD, czyli pogłębił się w stosunku do roku 2009 o prawie 5,4 mld USD, ale zarazem okazał się o 20,3 mld USD niższy w porównaniu z okresem przedkryzysowym.

Tabela 13 Obroty towarowe według GUS w latach 2009-2010

okres	mln EUR			Dynamika w % analogiczny okres r. ub. = 100		mln USD			Dynamika w % analogiczny okres r. ub. = 100	
	eksport	import	saldo	eksport	import	eksport	import	saldo	eksport	import
Styczeń	7.332	8.397	-1.066	79,0	76,7	10.208	11.695	-1.487	76,4	74,2
Luty	7.899	8.499	-600	80,9	74,1	10.196	10.984	-787	71,6	65,6
Marzec	8.354	9.159	-805	87,3	77,4	10.908	11.959	-1.051	77,0	68,4
I kwartał	23.585	26.056	-2.471	82,4	76,1	31.312	34.638	-3.326	75,0	69,3
Kwiecień	7.605	8.366	-762	71,7	66,5	9.906	10.894	-988	59,3	55,0
Maj	7.623	8.251	-627	79,5	70,2	9.916	10.719	-802	64,8	57,2
Czerwiec	8.334	9.211	-876	82,6	73,1	11.382	12.581	-1.199	71,7	63,5
II kwartał	23.562	25.828	-2.265	77,8	69,9	31.204	34.194	-2.990	65,2	58,6
I półrocze	47.147	51.884	-4.737	80,0	72,9	62.517	68.832	-6.315	69,7	63,5
Lipiec	7.847	8.736	-889	78,3	70,5	10.921	12.151	-1.230	69,9	63,0
Sierpień	7.181	8.164	-983	77,5	71,7	10.273	11.681	-1.408	70,9	65,4
Wrzesień	9.222	9.685	-463	83,0	72,6	13.007	13.667	-660	80,2	69,9
III kwartał	24.249	26.585	-2.335	79,8	71,6	34.202	37.499	-3.298	73,8	66,1
3 kwartały	71.396	78.468	-7.072	80,0	72,5	96.718	106.331	-9.613	71,1	64,4
Październik	9.588	10.290	-703	85,8	76,0	14.181	15.212	-1.032	90,1	79,7
Listopad	9.166	9.825	-659	104,9	89,8	13.703	14.688	-985	121,9	104,1
Grudzień	8.068	8.945	-878	114,6	92,6	12.039	13.338	-1.299	135,4	109,2
IV kwartał	26.822	29.061	-2.239	99,5	85,1	39.923	43.238	-3.316	111,3	95,2
ROK 2009	98.218	107.529	-9.311	84,5	75,5	136.641	149.570	-12.929	79,5	71,1
Średnio-miesięczne	8.185	8.961	-776			11.387	12.464	-1.077		
Styczeń	8.205	8.769	-564	111,9	104,4	11.689	12.490	-802	114,5	106,8
Luty	9.037	9.862	-824	114,4	116,0	12.821	13.992	-1.171	125,7	127,4
Marzec	10.184	11.319	-1.135	121,9	123,6	14.002	15.575	-1.573	128,4	130,2
I kwartał	27.426	29.950	-2.524	116,3	114,9	38.512	42.057	-3.545	123,0	121,4
Kwiecień	9.930	10.715	-785	130,6	128,1	13.287	14.346	-1.059	134,1	131,7
Maj	10.322	11.427	-1.105	135,4	138,5	13.709	15.177	-1.467	138,2	141,6
Czerwiec	10.528	11.482	-954	126,3	124,7	12.818	13.985	-1.168	112,6	111,2
II kwartał	30.780	33.624	-2.844	130,6	130,2	39.814	43.508	-3.694	127,6	127,2
I półrocze	58.207	63.574	-5.367	123,5	122,5	78.326	85.566	-7.239	125,3	124,3
Lipiec	10.001	11.193	-1.192	127,4	128,1	12.279	13.742	-1.462	112,4	113,1
Sierpień	9.255	10.729	-1.475	128,9	131,4	11.892	13.778	-1.886	115,8	118,0
Wrzesień	11.220	12.214	-993	121,7	126,1	14.443	15.722	-1.279	111,0	115,0
III kwartał	30.476	34.136	-3.660	125,7	128,4	38.615	43.242	-4.627	112,9	115,3
3 kwartały	88.683	97.710	-9.028	124,2	124,5	116.941	128.808	-11.867	120,9	121,1
Październik	11.144	12.374	-1.230	116,2	120,2	14.826	16.462	-1.636	104,6	108,2
Listopad	10.718	12.475	-1.757	116,9	127,0	14.819	17.248	-2.429	108,1	117,4
Grudzień	9.828	11.629	-1.801	121,8	130,0	13.171	15.545	-2.373	109,4	116,5
IV kwartał	31.690	36.478	-4.788	118,2	125,5	42.817	49.255	-6.438	107,2	113,9
ROK 2010	120.373	134.188	-13.815	122,6	124,8	159.758	178.063	-18.305	116,9	119,1
Średnio-miesięczne	10.031	11.182	-1.151			13.313	14.839	-1.525		

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Wykres 7 Dynamika eksportu i importu w EUR i USD w latach 2009-2010 (w % w stosunku do analogicznego miesiąca poprzedniego roku)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Oddziaływanie kryzysu na handel zagraniczny notowano od IV kwartału 2008 roku, kiedy to nastąpił spadek eksportu oraz znaczne spowolnienie tempa wzrostu importu. Z kolei z początkiem 2009 roku tempo spadku importu było wyższe niż tempo spadku eksportu – średnio o 9% w skali całego roku. Jednocześnie głębsze spadki odnotowano w obrotach wyrażonych w dolarach niż w euro. Pierwsze oznaki ożywienia wymiany towarowej z zagranicą obserwowano już w IV kwartale 2009 roku. Rozpoczęła się wówczas – i utrzymała w I półroczu 2010 roku – ponowna tendencja do wyższej dynamiki wzrostu obrotów w ujęciu dolarowym wobec dynamiki w euro. Następnie od połowy roku notowano szybsze tempo wzrostu obrotów wyrażonych w euro. Ponadto, o ile w I półroczu 2010 roku obserwowano wyższe tempo wzrostu po stronie eksportu, to w II półroczu import zaczął wzrastać szybciej. W rezultacie wzrost importu w 2010 roku wyprzedził tempo wzrostu eksportu o 2,2 pkt. proc.

4. ZMIANY STRUKTURY GEOGRAFICZNEJ OBROTÓW TOWAROWYCH

4.1. Zmiany w przekroju kontynentalnym

W roku 2010 zdecydowaną dominację w obrotach towarowych Polski utrzymały kraje europejskie, jakkolwiek ich udział systematycznie maleje. W okresie ostatnich trzech lat (2008-2010) udział Europy w polskim eksporcie zmniejszał się z 91,1% w roku 2008, do 90,2% w 2009 oraz do 89,9% w roku 2010. Eksport z Polski do krajów europejskich wyniósł w 2010 roku 108,2 mld EUR i był o 22,2% wyższy niż przed rokiem oraz o 2,2% wyższy wobec poziomu sprzed kryzysu. W ostatnich latach zmniejsza się również udział Europy w imporcie do Polski – z 76% w 2008, do 74,2% w 2009 oraz 73,9% w 2010 roku. W roku 2010 import z tego regionu zwiększył się o 24,2%, do poziomu 99,1 mld EUR, nadal jednak pozostawał o 8,5% niższy niż w roku przedkryzysowym. W polskiej wymianie z krajami europejskimi odnotowano w minionym okresie znaczącą poprawę salda obrotów – występujący w 2008 roku deficyt w wysokości 2,4 mld EUR, w roku 2009 został przekształcony w nadwyżkę wynoszącą ponad 8,7 mld EUR, która została powiększona w roku 2010 do blisko 9,1 mld EUR.

Kraje azjatyckie stanowiły w roku ubiegłym 5,4% w łącznym eksporcie z Polski, czyli podobnie jak w roku 2009 oraz o 0,7 pkt. proc. więcej niż w 2008. Region ten ma jednak zdecydowanie większy – i systematycznie rosnący – udział w napływającym do Polski imporcie. O ile w roku 2008 import z Azji stanowił 18,2% w polskim imporcie, to rok później zwiększył się do 19,8%, a w roku 2010 do 20,2%. Polski eksport towarowy do tego regionu wyniósł w 2010 roku 6,5 mld EUR i był wyższy o 20% niż w roku 2008. Natomiast import z Azji wyniósł ponad 27,1 mld EUR i został odbudowany w stosunku do jego przedkryzysowego poziomu w 104,6%. Tak znacząca różnica w skali obu strumieni wymiany handlowej z tą grupą rynków skutkuje głębokim deficytem obrotów. O ile w roku 2009 został on zredukowany o ponad 4,5 mld EUR, to w roku 2010 ponownie pogłębił się – do ponad 20,6 mld EUR – przekraczając przedkryzysowy poziom o ponad 0,1 mld EUR.

Eksport z Polski do krajów Ameryki Północnej wyniósł w roku 2010 blisko 2,9 mld EUR, a import z tego regionu 3,8 mld EUR, co stanowiło odpowiednio 2,4% w polskim eksporcie oraz 2,8% w imporcie. Notowany w obrotach z tą grupą państw deficyt w roku 2010 pogłębił się o prawie 0,5 mld EUR, do 0,9 mld EUR. Udział Ameryki Środkowej i Południowej w polskim eksporcie ogółem w roku 2010 wyniósł 0,8% (niespełna 1 mld EUR), natomiast w imporcie 1,7% (ponad 2,2 mld EUR). Polski eksport towarowy do Afryki wyniósł w roku 2010 niespełna 1,4 mld EUR, co stanowiło 1,1% polskiego eksportu, a import nieco ponad 1 mld EUR, tj. 0,8% importu ogółem. Najmniejsza część polskich obrotów przypada na Australię i Oceanię, która w 2010 roku stanowiła 0,31% w eksporcie oraz 0,28% w imporcie (tj. po ok. 370 mln EUR).

Tabela 14 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski (wartości w mln EUR)

	2010			2009			Zmiany 2010/2009		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo Popr. (+) pog. (-)
Polska ogółem	120.373	134.188	-13 815	98.218	107.529	-9.311	22.155	26.660	-4 504
rok ub. = 100	122,6	124,8		84,5	75,5				
Kraje rozw. gosp.	102.231	90.209	12.022	84.133	74.321	9.812	18.099	15.888	2.211
rok ub. = 100	121,5	121,4		87,2	75,3				
udział	84,9	67,2		85,7	69,1				
w tym:									
UE	95.286	79.849	15.438	78.260	66.535	11.725	17.026	13.314	3.713
rok ub. = 100	121,8	120,0		86,5	75,5				
udział	79,2	59,5		79,7	61,9				
w tym:									
Niemcy	31.427	29.362	2.065	25.686	24.053	1.632	5.741	5.309	432
rok ub. = 100	122,4	122,1		88,2	73,4				
udział	26,1	21,9		26,2	22,4				
Francja	8.156	5.797	2.358	6.826	4.956	1.870	1.329	841	488
rok ub. = 100	119,5	117,0		94,7	73,7				
udział	6,8	4,3		7,0	4,6				
Wielka Brytania	7.558	3.669	3.889	6.300	3.178	3.123	1.258	491	766
rok ub. = 100	120,0	115,5		94,0	78,6				
udział	6,3	2,7		6,4	3,0				
Czechy	7.202	5.074	2.128	5.745	3.882	1.863	1.457	1.192	265
rok ub. = 100	125,4	130,7		86,6	76,5				
udział	6,0	3,8		5,8	3,6				
Włochy	7.141	7.646	-505	6.722	7.337	-615	419	310	110
rok ub. = 100	106,2	104,2		96,8	79,2				
udział	5,9	5,7		6,8	6,8				
Pozostałe kr. rozw.	6.945	10.360	-3.415	5.873	7.786	-1.913	1.072	2.574	-1.502
r.ub. = 100	118,3	133,1		97,4	73,8				
udział	5,8	7,7		6,0	7,2				
w tym:									
USA	2.190	3.394	-1.203	1.771	2.482	-711	419	912	-493
r.ub. = 100	123,7	136,7		104,9	79,2				
udział	1,8	2,5		1,8	2,3				
EFTA	2.822	3.241	-419	2.698	2.427	270	124	813	-689
r.ub. = 100	104,6	133,5		93,3	71,6				
udział	2,3	2,4		2,7	2,3				
Pozostałe kraje świata bez rozwinętych	18.142	43.979	-25.838	14.085	33.208	-19.123	4.056	10.772	-6.715
r.ub. = 100	128,8	132,4		71,4	76,0				
udział	15,1	32,8		14,3	30,9				
w tym:									
Kraje WNP	9.894	16.164	-6.270	7.502	11.026	-3.524	2.392	5.138	-2.746
r.ub. = 100	131,9	146,6		61,9	62,3				
udział	8,2	12,0		7,6	10,3				
w tym:									
Rosja	5.031	13.730	-8.699	3.596	9.206	-5.610	1.436	4.525	-3.089
r.ub. = 100	139,9	149,1		59,4	66,3				
udział	4,2	10,2		3,7	8,6				
Kraje pozostałe	8.248	27.815	-19.567	6.584	22.182	-15.598	1.665	5.634	-3.969
r.ub. = 100	125,3	125,4		86,6	85,3				
udział	6,9	20,7		6,7	20,6				
w tym:									
Chiny	1.229	12.615	-11.386	1.051	9.983	-8.933	178	2.632	-2.454
r.ub. = 100	117,0	126,4		121,3	87,1				
udział	1,0	9,4		1,1	9,3				

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

4.2. Zmiany w przekroju głównych ugrupowań krajów

W polskich obrotach towarowych z zagranicą dominującą pozycję zajmują kraje rozwinięte, w tym zwłaszcza rynki Unii Europejskiej. W roku 2010 udział krajów rozwiniętych w polskim eksporcie wyniósł 84,9%. Eksport do tej grupy państw wyniósł 102,2 mld EUR i w porównaniu z rokiem 2008 został odbudowany w 105,9%. Z kolei import z rynków rozwiniętych w roku 2010 osiągnął poziom 90,2 mld EUR, ale nadal pozostawał o 8,6% niższy niż w roku 2008. W rezultacie występujący tu przed kryzysem deficyt (2,2 mld EUR), został przekształcony w 2009 roku w nadwyżkę w wysokości 9,8 mld EUR, która w roku 2010 powiększyła się do 12 mld EUR. Największe znaczenie wśród rynków rozwiniętych mają rynki unijne, których udział w 2010 roku w łącznym polskim eksporcie wyniósł 79,2%, a w imporcie 59,5%.

Udział pozaunijnych rynków rozwiniętych w polskich obrotach towarowych wyniósł w 2010 roku 5,8% w eksporcie oraz 7,7% w imporcie. Eksport do tej grupy państw osiągnął poziom blisko 7 mld EUR, czyli o 15,2% wyższy niż przed kryzysem. Natomiast import z tych rynków wyniósł prawie 10,4 mld EUR. O ile w roku 2009 odnotowano znaczącą redukcję deficytu wymiany – o 2,6 mld EUR, do 1,9 mld EUR, to w roku 2010 ponownie pogłębił się on do poziomu 3,4 mld EUR, choć pozostał niższy o 1,1 mld EUR niż przed kryzysem.

Kraje rozwijające się i wschodzące stanowiły w 2010 roku 15,1% w eksporcie i 32,8% w imporcie. Eksport na te rynki wzrósł o 28,8%, do poziomu ponad 18,1 mld EUR, jednak wobec poziomu przedkryzysowego został odbudowany w zaledwie 92%. Wynikało to głównie z bardzo powolnej odbudowy eksportu na rynki WNP, którego poziom wynoszący w roku 2010 prawie 9,9 mld EUR był aż o 18,4% niższy niż w 2008 roku. Z kolei eksport na pozostałe rozwijające się rynki (bez WNP) wyniósł ponad 8,2 mld EUR i był wyższy w porównaniu z przedkryzysowym poziomem o 8,5%. Natomiast import z krajów rozwijających się osiągnął wartość prawie 44 mld EUR, która była o 0,6% wyższa niż w 2008 roku. Jakkolwiek import z pozostałych krajów rozwijających się (bez WNP) został odbudowany w 106,9%, to import z WNP był nadal o 8,7% niższy niż przed kryzysem. Ujemne głębokie saldo wymiany z tą grupą rynków ma decydujący wpływ na deficyt polskich obrotów. O ile w okresie kryzysu został on zredukowany o prawie 4,9 mld EUR, do 19,1 mld EUR, to w roku 2010 uległ ponownemu pogłębieniu do ponad 25,8 mld EUR, czyli do poziomu o ponad 1,8 mld EUR większego niż przed kryzysem.

4.3. Unia Europejska

Na ogólny kształt wymiany z rynkami rozwiniętymi decydująco wpłynęła sytuacja w obrotach z **krajami Unii Europejskiej**. W porównaniu z rokiem przedkryzysowym eksport na rynki UE odbudowano w 105,3%, co przy znacznie wolniejszej odbudowie importu (w 90,5%) przyniosło dalszy wzrost nadwyżki o 3,7 mld EUR do poziomu blisko 15,5 mld EUR, czyli o ponad 13 mld EUR korzystniejszego niż w roku 2008. Wysoka nadwyżka w handlu z rynkami UE pozwoliła skompensować w ponad połowie wysoki deficyt w handlu z pozostałymi rynkami (rozwijającymi się i słabiej rozwiniętymi).

Wśród państw Unii Europejskiej **kraje strefy euro** mają 2-krotnie większy udział w polskim eksporcie niż rynki znajdujące się poza nią (w 2010 roku 55,3% wobec 23,9%).

Unia Europejska zajmuje również dominującą pozycję w polskim imporcie, z udziałem 59,5% w roku 2010 (79,8 mld EUR). Analogicznie jak w przypadku eksportu, w imporcie do Polski dominują kraje strefy euro, które w 2010 roku odpowiadały za 46,4% całkowitego polskiego importu.

Wśród 15 najważniejszych polskich rynków eksportowych znajduje się aż 13 krajów UE. W imporcie takich krajów jest 10.

Największe wzrosty eksportu na rynki unijne w wymiarze bezwzględny osiągnięto z:

- Niemcami - o 5,7 mld EUR (o 22,4%),
- Republiką Czeską - o 1,5 mld EUR (o 25,4%),
- Francją - o 1,3 mld EUR (o 19,5%),
- Wielką Brytanią - o 1,3 mld EUR (o 20%),
- Niderlandami - o 1,1 mld EUR (o 27,5%).

Wśród wyrobów o największym wzroście eksportu do UE czołowe pozycje zajmują:

- wyroby przemysłu elektromaszynowego - o 5,2 mld EUR (o 14,6%),
- wyroby przemysłu chemicznego - o 3,1 mld EUR (o 34,8%),
- produkty metalurgiczne - o 3 mld EUR (o 39,5%),
- wyroby mineralne - o 1,7 mld EUR (o 64%),
- artykuły rolno-spożywcze - o 1,4 mld EUR (o 15,3%).

Polski eksport na rynki unijne wyrażony w euro zwiększył się w 2010 roku o 21,8% wobec jego spadku o 13,5% w roku 2009. Natomiast import z Unii Europejskiej wzrósł o 20% w porównaniu z jego spadkiem o 24,5% w roku poprzednim.

W rezultacie szybszego wzrostu po stronie eksportu nadwyżka w obrotach z UE wzrosła, przy czym poprawę salda odnotowano zarówno w wymianie z krajami strefy euro – o 1,5 mld EUR, do 4,3 mld EUR, jak i z pozostałymi rynkami unijnymi – o 2,2 mld EUR, do 11,1 mld EUR.

O wyniku ogólnej wymiany z krajami Unii Europejskiej zdecydowało polepszenie wymiany z naszymi kluczowymi partnerami gospodarczymi, w tym szczególnie z Wielką Brytanią, Francją, Słowacją i Niemcami. Eksport do Wielkiej Brytanii wzrósł o 20%, co jednocześnie przełożyło się na zwiększenie nadwyżki z tym rynkiem o blisko 0,8 mld EUR, do 3,9 mld EUR. Nieco wolniejsze tempo wzrostu odnotowano po stronie eksportu do Francji (19,5%), jakkolwiek było ono szybsze niż po stronie importu (17%) i w rezultacie występująca w obrotach z tym rynkiem nadwyżka w wysokości 1,9 mld EUR w roku 2009 zwiększyła się do 2,4 mld EUR w 2010 roku. Wśród znaczących krajów UE najwyraźniejsze przyspieszenie eksportu nastąpiło w przypadku Słowacji (o 45%), podczas gdy import z tego rynku zwiększył się o ok. 26%. Tym samym nadwyżka w obrotach ze Słowacją zwiększyła się o ponad 0,4 mld EUR. Podobny wzrost nadwyżki (ponad 0,4 mld EUR) nastąpił również w obrotach z naszym głównym partnerem handlowym – Niemcami, do blisko 2,1 mld EUR. Wynikało to z nieznacznie szybszego tempa wzrostu eksportu na ten rynek (o 22,4%, tj. o 5,7 mld EUR), niż importu z niego (o 22,1%, tj. o 5,3 mld EUR).

Z drugiej strony, wśród państw UE największe pogorszenie salda nastąpiło z Belgią (zwiększenie deficytu o ponad 0,2 mld EUR, do prawie 0,4 mld EUR) i Grecją (zmniejszenie nadwyżki o ponad 0,1 mld EUR, do 0,3 mld EUR).

4.4. Wspólnota Niepodległych Państw

W roku 2010 obroty z krajami WNP wzrosły dynamicznie – o 31,9% w eksporcie (do prawie 9,9 mld EUR) oraz o 46,6% w imporcie (do blisko 16,2 mld EUR), jednak notowane w okresie kryzysu wyjątkowo głębokie załamanie wymiany (o 38,1% w eksporcie i 37,7% w imporcie) nie pozwoliło odbudować przedkryzysowego poziomu obrotów. Wartość eksportu do tej grupy rynków w roku 2010 była niższa o 18,4% (o ponad 2,2 mld EUR), natomiast importu z nich niższa o 8,7% (o ponad 1,5 mld EUR) w porównaniu z 2008 rokiem. Deficyt obrotów towarowych z krajami WNP w 2010 roku wyniósł prawie 6,3 mld EUR i był nie tylko większy w porównaniu z rokiem 2009 (o ponad 2,7 mld EUR), ale także wobec przedkryzysowego poziomu (o prawie 0,7 mld EUR).

Najważniejszymi polskimi partnerami handlowymi spośród krajów tego ugrupowania są **Rosja, Ukraina i Białoruś**, które stanowiły w 2010 roku 93,3% łącznego polskiego eksportu do WNP oraz 97,4% importu do Polski z tej grupy. Na liście dominujących rynków eksportowych w roku 2010 kraje te uplasowały się na miejscach – Rosja na 7. z udziałem 4,2%, Ukraina na 12. (2,5%), a Białoruś na 22. (1%). Z kolei w imporcie rynek rosyjski jest naszym drugim – po Niemczech – partnerem handlowym, którego udział w łącznym imporcie do Polski wyniósł 10,2%.

Obroty z tymi trzema głównymi rynkami WNP w roku 2009 uległy znaczącemu ograniczeniu i w 2010 roku nadal pozostawały niższe – w szczególności w przypadku rynku ukraińskiego – w porównaniu z ich przedkryzysowym poziomem. Polski eksport do **Rosji** zwiększył się w roku 2010 o blisko 40% (do ponad 5 mld EUR), ale wobec spadku o 40,6% w kryzysie, odbudowany został zaledwie w 83,2% w porównaniu z rokiem 2008. W imporcie ubiegłoroczny wzrost wyniósł 49% (do ponad 13,7 mld EUR), ale wartość była niższa o 1% w relacji do stanu sprzed kryzysu. Szybszy wzrost importu z Rosji spowodował ponowne pogłębienie deficytu (do poziomu 8,7 mld EUR).

Szybki wzrost importu z rynku rosyjskiego i skutkujące tym pogłębienie się ujemnego bilansu wymiany było w głównej mierze spowodowane wzrostem importu produktów mineralnych, a ten z kolei wynikał ze znacznego wzrostu światowych cen surowców, zwłaszcza surowców energetycznych. Po głębokim spadku w 2009 roku o 37,4% (czyli o ponad 3,8 mld EUR), w 2010 roku import produktów mineralnych z Rosji zwiększył się o 56,1% (do ponad 10 mld EUR) i jednocześnie był tylko o 2,3% niższy niż w 2008 roku. W rezultacie deficyt w obrotach tymi towarami zwiększył się do 10 mld EUR wobec 6,4 mld EUR w okresie kryzysu.

Eksport dominujących w polskim eksporcie do Rosji wyrobów elektromaszynowych wzrósł w 2010 roku o 63,2%, jednak nie skompensował jego załamania o ponad 60% w 2009 roku. Jednocześnie nadwyżka w obrotach tymi towarami wynosząca 1,6 mld EUR, choć wzrosła o ponad 0,6 mld EUR w porównaniu z rokiem 2009, to jednak była o prawie 1 mld EUR niższa niż w 2008 roku.

W przypadku obrotów z **Ukrainą** poziom odbudowy przedkryzysowego poziomu obrotów był jeszcze niższy niż w przypadku Rosji. Polski eksport na rynek ukraiński pomimo wzrostu w 2010 roku o 21% (do prawie 3 mld EUR) był o 31,4% niższy niż w roku 2008. Po stronie importu odnotowano wzrost o 69,4% (do blisko 1,4 mld EUR), jednak nadal pozostawał on niższy o 12,6% wobec poziomu sprzed kryzysu. W minionych trzech latach odnotowano spadek nadwyżki w wymianie z Ukrainą do 1,6 mld EUR w 2010 roku.

Dynamiczny wzrost eksportu odnotowano w 2010 roku w handlu z **Białorusią** – o 40,3% (do ponad 1,2 mld EUR), co pozwoliło na odbudowę jego przedkryzysowego poziomu w 111,7%. Import zaś zwiększył

się o 7,7% (do ponad 630 mln EUR), co nie zdołało skompensować jego spadku w okresie kryzysu i okazał się niższy o 28,5% (o ok. 250 mln EUR) niż w 2008 roku. W okresie ostatnich trzech lat w handlu z Białorusią notowany jest systematyczny wzrost nadwyżki – z 210 mln EUR w 2008, do ok. 280 mln EUR w 2009 i 590 mln EUR w 2010 roku.

4.5. Chiny i Republika Korei

Decydujący wpływ na łączny deficyt w polskich obrotach z zagranicą miał tradycyjnie ujemny bilans obrotów z **krajami Azji**. Został on znacząco zredukowany w okresie kryzysu (o 4,5 mld EUR, do blisko 16 mld EUR), jednak rok 2010 przyniósł jego pogłębienie do ponad 20,6 mld EUR. Tradycyjnie również największy udział w deficycie obrotów z tym regionem miało ujemne saldo w handlu z Chinami, Republiką Korei i Japonią.

W okresie kryzysowego załamania obrotów w roku 2009, polski eksport do **Chin** zwiększył się aż o 21,3%, do ponad 1 mld EUR, a w roku 2010 o kolejne 17%, do ponad 1,2 mld EUR. W rezultacie wartość eksportu w roku ubiegłym okazała się o 41,8% wyższa niż przed kryzysem. Z kolei po stronie importu z rynku chińskiego wzrost wynoszący 26,4% w 2010 roku pozwolił skompensować kryzysowy spadek o 12,9% i w efekcie był on o 10% wyższy niż w 2008 roku. Jednak skala polskiego eksportu do Chin jest niewspółmiernie niska wobec wartości importu z tego rynku (w roku 2010 okazał się ponad 10-krotnie wyższy), co skutkuje głębokim deficytem, który osiągnął w 2010 roku poziom blisko 11,4 mld EUR i był większy o prawie 2,5 mld EUR niż w kryzysie oraz o blisko 0,8 mld EUR niż w 2008 roku.

W polskim eksporcie do Chin dominują wyroby metalurgiczne (z udziałem 40,9%), których eksport w okresie kryzysu wzrósł o 20,1%, a w 2010 roku o kolejne 23% (do 0,5 mld EUR). Jednocześnie import tych towarów wzrósł w 2010 roku o 30,8%, ale w obliczu głębokiego załamania o 41,9% w roku 2009 był niższy w porównaniu z przedkryzysowym poziomem o 24% (tj. o ok. 230 mln EUR). Z kolei w imporcie z rynku chińskiego do Polski blisko 60% stanowiły wyroby elektromaszynowe (7,5 mld EUR), zajmujące jednocześnie ok. 30% w eksporcie do Chin (ok. 370 mln EUR). W 2009 roku ujemny bilans w obrotach wyrobami elektromaszynowymi zmniejszył się o ok. 760 mln EUR, do 5,5 mld EUR, natomiast w roku ubiegłym nastąpiło jego drastyczne pogłębienie – o 1,6 mld EUR, do ponad 7,1 mld EUR.

Dynamiczny wzrost eksportu do **Japonii** w 2010 roku (o 60%, do blisko 350 mln EUR), po jego spadku o 19,5% rok wcześniej, pozwolił na odbudowę polskiego eksportu na ten rynek w 128,7% wobec jego poziomu sprzed kryzysu. Natomiast import z rynku japońskiego zwiększył się o 28,7% (do ponad 2,7 mld EUR), ale wobec jego głębokiego załamania w okresie kryzysu (o 28,6%), był niższy w roku ubiegłym o 8,2% niż w roku 2008.

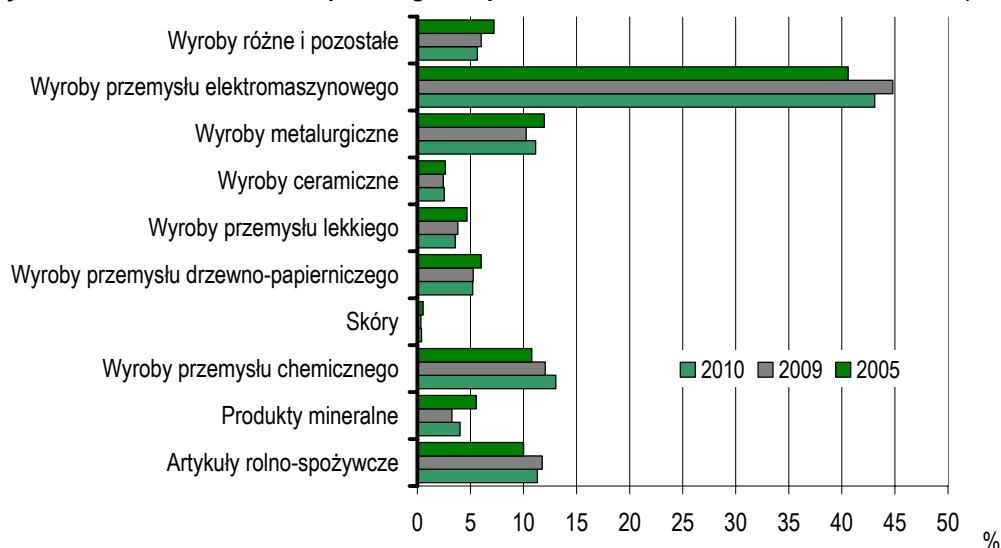
Z kolei odwrotna sytuacja miała miejsce w handlu z **Republiką Korei**, gdzie polski eksport wzrósł w 2010 roku o 18,4% (do 210 mln EUR), ale pozostawał niższy o 1,3% niż w 2008 roku, zaś import zwiększył się o 14,2% (do blisko 3,7 mld EUR) i przekroczył poziom sprzed kryzysu o 4,4%,

W obrotach z Republiką Korei oraz Japonią – podobnie jak w wymianie z całym omawianym regionem – również odnotowano pogłębienie deficytu. W przypadku Korei wyniósł on w 2010 roku blisko 3,5 mld EUR i okazał się wyższy o 425 mln EUR niż rok wcześniej oraz wyższy o ok. 160 mln EUR niż przed dwoma laty. Natomiast ujemny bilans obrotów z Japonią wyniósł prawie 2,4 mld EUR i był o ok. 480 mln EUR większy niż w 2009 roku, ale zarazem o ok. 320 mln EUR mniejszy niż przed kryzysem.

5. ZMIANY STRUKTURY PRZEDMIOTOWEJ OBROTÓW TOWAROWYCH

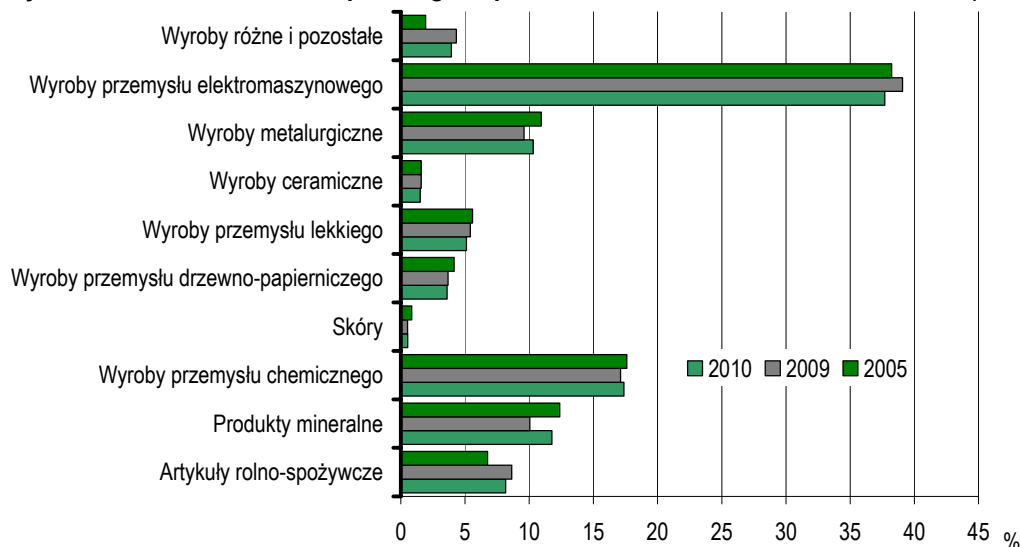
Zmiany w strukturze przedmiotowej obrotów w 2010 roku wynikają ze zróżnicowanego tempa odbudowy handlu poszczególnymi grupami wyrobów oraz skali spadków, jakimi zostały one dotknięte w roku 2009.

Wykres 8 Struktura towarowa polskiego eksportu w 2010 roku na tle roku 2009 i 2005 (w %)



Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Wykres 9 Struktura towarowa polskiego importu w 2010 roku na tle roku 2009 i 2005 (w %)

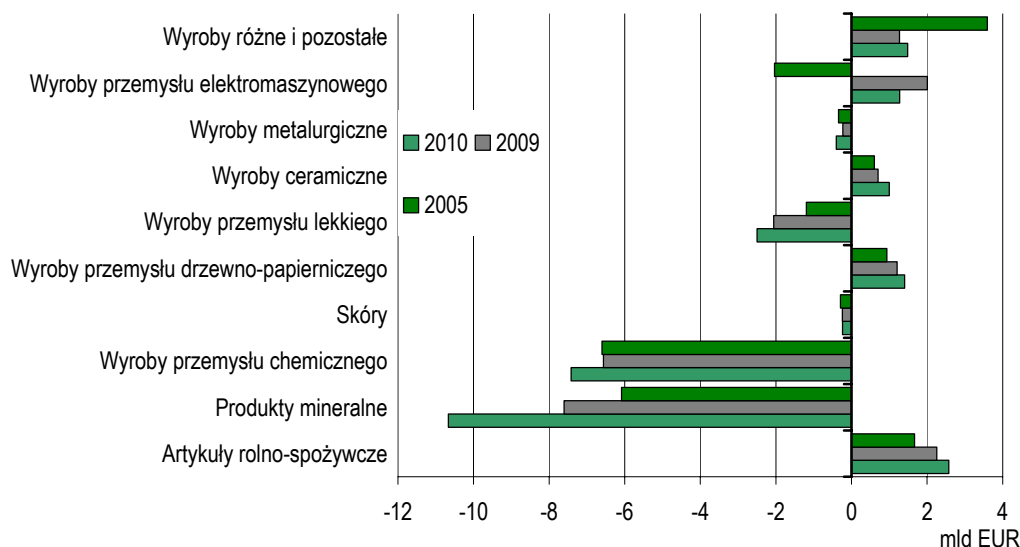


Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Największy wzrost udziału generalnie dotyczył towarów, których spadki obrotów były najgłębsze w roku 2009 i jednocześnie w 2010 roku następowały ich dynamiczne wzrosty. W największym stopniu wzrósł udział produktów mineralnych i metalurgicznych.

Obniżył się natomiast udział tych grup towarów, których spadki obrotów były relatywnie najłagodniejsze w okresie kryzysu, a tempo odbudowy w roku 2010 wolniejsze. Dotyczy to w szczególności wyrobów elektromaszynowych oraz artykułów rolno-spożywczych.

Wykres 10 Struktura towarowa salda obrotów handlu zagranicznego Polski w 2010 roku na tle roku 2009 i 2005 (w mln EUR)



Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Decydujący udział w odbudowie eksportu, przy równoczesnej poprawie salda wymiany miały **wyroby elektromaszynowe**, stanowiące 42,8% eksportu ogółem. Stopień odbudowy przedkryzysowego poziomu eksportu oraz stan zrównoważenia obrotów w dwóch głównych sekcjach tej grupy były jednak różne.

W sekcji XVI – **maszyny i urządzenia mechaniczne i elektryczne** – eksport wzrósł o 23,7%, do prawie 31,4 mld EUR, czyli o blisko 9,2% wyższego niż w roku 2008, a deficyt wymiany w wysokości ok. 1,4 mld EUR okazał się o ponad 4,2 mld EUR mniejszy niż w roku przedkryzysowym. Na szczególne wyeksponowanie w tej sekcji zasługują zajmujące czołowe miejsca na liście najważniejszych pozycji w polskim eksporcie:

- *aparatura odbiorcza do telewizji, odbiorniki radiowe, sprzęt do zapisu i odtwarzania obrazu i dźwięku*, których eksport, po systematycznym wzroście w minionych dwóch latach osiągnął w 2010 roku poziom ponad 5,5 mld EUR, tj. większy o 36,6% niż w roku 2008, a nadwyżka w wymianie wzrosła w tym okresie o ok. 1,6 mld EUR, do ponad 4,6 mld EUR oraz
- *sprzęt komputerowy*, którego eksport w ciągu minionych dwóch lat wzrósł ponad 2-krotnie (do poziomu prawie 2,6 mld EUR), a saldo wymiany przekształciło się z deficytu sięgającego blisko 1,1 mld EUR w nadwyżkę ok. 440 mln EUR.

Natomiast eksport w sekcji XVII – **środki transportu**, zwłaszcza pojazdy samochodowe oraz ich części i akcesoria, wzrósł w 2010 roku tylko o 7%, do poziomu 19 mld EUR i był o 5,8% niższy niż w roku 2008, a nadwyżka w wymianie wyniosła blisko 5,2 mld EUR i mimo spadku o 1,5 mld EUR w porównaniu z 2009 rokiem, utrzymała się na poziomie wyższym (o prawie 1,6 mld EUR) niż w roku 2008. W tej sekcji towarowej znajdują się dwie pozycje (klasyfikowane na poziomie 4-cyfrowych kodów

CN) otwierające listę 50 najważniejszych towarów eksportowych stanowiących ponad połowę łącznego eksportu w 2010 roku, a mianowicie:

- *samochody osobowe* (bez mikrobusów i autobusów), których eksport w 2010 roku był niższy o 5,2% niż przed rokiem, jednak w okresie kryzysowego załamania obrotów w roku 2009 zwiększył się o 3,8%; w roku ubiegłym wartość ich eksportu wyniosła ponad 6,6 mld EUR, a nadwyżka w wymianie, mimo pewnego spadku (o ok. 0,8 mld EUR) w roku ubiegłym utrzymała się na wysokim poziomie prawie 2,5 mld EUR, czyli wyższym o blisko 1,2 mld EUR niż przed kryzysem oraz
- *części i akcesoria samochodowe*, których eksport, po wyraźnym spadku w roku 2009 (o 15%) i wzroście o 23,4% w roku ubiegłym osiągnął poziom ponad 5,9 mld EUR, tj. o blisko 5% wyższy niż przed dwoma laty, a nadwyżka w wymianie, po systematycznym wzroście w minionych dwóch latach, zwiększyła się o ok. 0,5 mld EUR, do poziomu 1,9 mld EUR.

W rezultacie, w całej grupie wyrobów elektromaszynowych (łącznie z sekcją XVIII – przyrządy, narzędzia i aparatura) przedkryzysowy poziom eksportu został odbudowany w 103,2% (do 51,5 mld EUR). Z kolei import produktów elektromaszynowych zwiększył się w 2010 roku o 21% (do blisko 50,9 mld EUR), jednak w stosunku do poziomu z 2008 roku został odbudowany w zaledwie 93%. Saldo obrotów tą grupą towarową utrzymało się na poziomie niespełna 0,7 mld EUR, czyli o ponad 1,3 mld EUR niższym niż w roku 2009, jakkolwiek jednocześnie o ponad 5,4 mld EUR korzystniejszym niż w roku 2008.

Wyroby **przemysłu chemicznego**, stanowiły drugą co do wielkości obrotów grupę towarową. Dzięki szybkiemu wzrostowi eksportu tych wyrobów w 2010 roku (o 32,8%) osiągnął on poziom ponad 15,7 mld EUR, czyli o ponad 13% wyższy niż w roku 2008. Natomiast import tej grupy zwiększył się w 2010 roku o 26,7%, a w stosunku do poziomu sprzed kryzysu został odbudowany w 102,4%. Tradycyjnie wysoki deficyt w obrotach tymi towarami, mimo ponownego wzrostu (o ok. 1 mld EUR), utrzymał się na poziomie prawie 7,6 mld EUR, czyli o blisko 1,3 mld EUR, niższym niż przed kryzysem. Wśród kilkunastu działów tej grupy towarowej na szczególną uwagę zasługują:

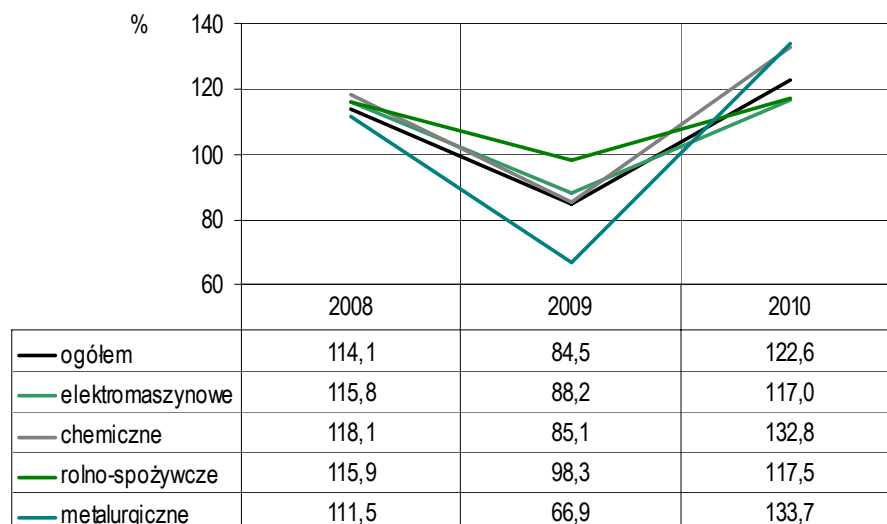
- *produkty farmaceutyczne*, których eksport w roku kryzysowym nie uległ załamaniu, a w roku 2010 zwiększył się o 37,8%, do poziomu prawie 1,7 mld EUR, tj. o ok. 47% wyższego jak w roku 2008;
- *wyroby gumowe* (głównie opony samochodowe), których eksport wzrósł w 2010 roku o 36,3%, do poziomu ponad 2,8 mld EUR, czyli o 19,3% wyższego niż przed kryzysem, a dodatkowo saldo w ostatnich dwóch latach podwoiło się do poziomu ponad 0,5 mld EUR.

Eksport **towarów rolno-spożywczych**, po niewielkim spadku w okresie kryzysu (o 1,7%) i wzroście o 17,5% w roku ubiegłym osiągnął poziom 13,5 mld EUR, czyli wyższy o 15,5% niż w roku 2008. W imporcie z kolei odnotowano wzrost o 17,4% do 10,9 mld EUR, czyli do poziomu wyższego o 6,3% wobec roku 2008. Jednocześnie nadwyżka w obrotach wzrosła tu w ostatnich 2 latach o blisko 1,2 mld EUR, do poziomu ok. 2,6 mld EUR. O tak korzystnej sytuacji w handlu żywnością zdecydował wzrost eksportu (także w okresie kryzysu o 2,1%) gotowych artykułów spożywczych w minionych dwóch latach do poziomu ponad 6,2 mld EUR w 2010 roku, tj. wyższego o 20,5% niż przed kryzysem, przy równoczesnym, postępującym w tym okresie, wzroście nadwyżki o ok. 0,5 mld EUR, do poziomu blisko 1,7 mld EUR. Wśród tych artykułów szczególnie szybki wzrost eksportu i poprawę salda wymiany odnotowano w działach obejmujących wyroby tytoniowe oraz wyroby kakaowe.

W efekcie oddziaływania kryzysu na polską wymianę towarową z zagranicą, najgłębsze spadki obrotów odnotowano w przypadku surowców i towarów niżej przetworzonych – wyrobów metalurgicznych oraz produktów mineralnych. Eksport **wyrobów metalurgicznych** w roku 2010 zwiększył się o 33,7% (do 13,5 mld EUR), jednak w obliczu głębokiego spadku o ponad 33% w roku 2009, pozostał on nadal niższy o 10,5% (tj. o 1,6 mld EUR) wobec jego przedkryzysowego poziomu. W okresie kryzysu głębszy spadek w obrotach artykułami metalurgicznymi odnotowano po stronie importu (o 35,7%) i pomimo jego

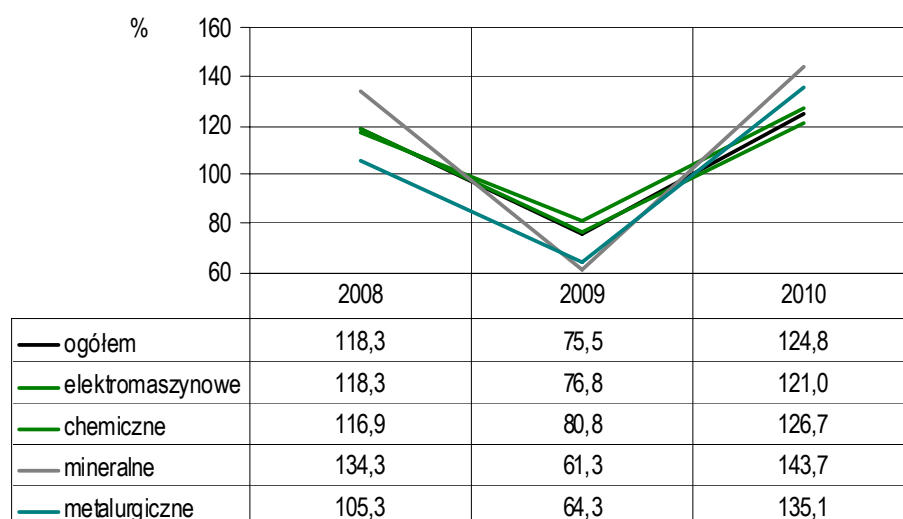
dynamicznego wzrostu o 35,1% w roku 2010, został odbudowany w niespełna 87% wobec 2008 roku. W rezultacie deficyt wynoszący w roku 2008 blisko 1 mld EUR, został zredukowany do niespełna 450 mln EUR w roku 2010.

Wykres 11 Dynamika polskiego eksportu wybranych grup towarowych w latach 2008-2010 (w EUR, rok poprzedni = 100)



Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Wykres 12 Dynamika polskiego importu wybranych grup towarowych w latach 2008-2010 (w EUR, rok poprzedni = 100)



Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Obroty **produktami mineralnymi** w 2010 roku wzrastały najbardziej dynamicznie – o 61,1% (tj. o ok. 2 mld EUR) w eksporcie oraz o 43,7% (tj. ponad 4,7 mld EUR) w imporcie, jednak w 2009 roku zostały dotknięte najgłębszymi spadkami – o ponad 39% po stronie eksportu (tj. o blisko 2,1 mld EUR) oraz o 38,7% (tj. o 6,8 mld EUR) po stronie importu. W rezultacie eksport tych towarów w roku ubiegłym pozostawał niższy o niespełna 2% wobec poziomu z roku 2008, natomiast ich import był niższy o prawie 12%. Szybki przyrost importu produktów mineralnych (stanowiących w 2010 roku 11,6% łącznego importu) zadecydował o pogłębieniu się deficytu w obrotach tą grupą – o blisko 2,8 mld EUR, jednak wobec rekordowo wysokiego poziomu sprzed kryzysu był on niższy o ok. 2 mld EUR. Dynamiczne zwiększenie wartości importu tych towarów wynikało w decydującej mierze ze wzrostu światowych cen surowców, w szczególności surowców energetycznych.

Tabela 15 Struktura towarowa obrotów handlowych Polski w latach 2009-2010 w mln EUR

	2010			2009			Zmiany 2010/2009		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (+) spadek (-)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
I	4.514	2.967	1.547	3.636	2.563	1.072	878	404	475
II	2.451	2.914	-464	2.337	2.488	-151	113	426	-313
III	323	501	-178	257	408	-151	66	93	-27
IV	6.220	4.539	1.681	5.269	3.839	1.430	951	700	251
(I-IV)	13.507	10.921	2.586	11.499	9.299	2.200	2.008	1.622	386
V	5.154	15.533	-10.380	3.199	10.806	-7.606	1.954	4.728	-2.773
VI	7.865	13.484	-5.620	5.886	10.827	-4.942	1.979	2.657	-678
VII	7.860	9.826	-1.967	5.955	7.575	-1.620	1.904	2.251	-347
(VI-VII)	15.724	23.311	-7.586	11.841	18.403	-6.561	3.883	4.908	-1.025
VIII	485	734	-249	323	565	-243	162	169	-7
IX	2.503	1.105	1.398	2.067	901	1.166	436	204	232
X	3.750	3.761	-11	3.105	3.061	44	645	700	-55
(IX-X)	6.253	4.866	1.387	5.172	3.962	1.210	1.081	904	177
XI	3.954	6.004	-2.049	3.403	5.158	-1.755	551	846	-295
XII	484	827	-343	355	659	-304	129	168	-39
(XI-XII)	4.438	6.830	-2.392	3.758	5.816	-2.059	680	1.014	-334
XIII	2.249	1.741	508	1.865	1.441	424	385	300	85
XIV	737	266	471	531	253	277	207	13	194
(XIII-XIV)	2.987	2.007	980	2.396	1.694	701	591	313	278
XV	13.492	13.937	-445	10.089	10.318	-230	3.403	3.618	-215
XVI	31.366	32.756	-1.390	25.360	27.445	-2.085	6.006	5.311	695
XVII	19.006	13.842	5.163	17.765	11.094	6.672	1.240	2.749	-1.508
XVIII	1.142	4.258	-3.116	904	3.481	-2.577	238	777	-539
(XVI-XVIII)	51.514	50.856	658	44.029	42.019	2.010	7.484	8.837	-1.352
XIX	16	77	-61	37	66	-28	-21	11	-32
XX	6.735	2.276	4.459	5.832	2.022	3.809	904	254	650
XXI	21	8	13	10	8	2	11	1	11
(XIX-XXI)	6.773	2.362	4.411	5.879	2.096	3.783	894	266	628
XXII	47	2.772	-2.726	33	2.495	-2.461	13	278	-265
Pozostałe	0	58	-58	0	56	-56	0	3	-3
Nieznane lub błędne									
RAZEM	120.373	134.188	-13.815	98.218	107.529	-9.311	22.155	26.659	-4.504

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Tabela 16 Zmiany obrotów polskiego handlu zagranicznego według grup towarowych, sekcji i działów w mln EUR

Grupa/sekcja/dział	2010				2009				Zmiany 2010/2009			
	Eksport	Import	Saldo		Eksport	Import	Saldo		Eksport wzrost + spadek -	Import wzrost - spadek +	Saldo popr. + pogor. -	
OGÓLEM	120.373	134.188	-13.815	98.218	107.529	-9.311	22.155	26.659	-4.504			
I ZWIERZĘTA ŻYWE; PRODUKTY POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO	4.514	2.967	1.547	3.636	2.563	1.072	878	404	475			
1 Zwierzęta żywe	209	223	-14	267	211	57	-58	12	-70			
2 Mięso i podroby jadalne	2.139	1.091	1.047	1.656	1.071	585	483	20	462			
3 Ryby i skorupiaki, mięczaki i inne bezkręgowce wodne	722	1.022	-300	531	758	-227	191	264	-73			
4 Produkty mleczne; jaja ptasie; miód naturalny... Produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej nie wymienione	1.309	437	871	1.057	321	737	251	116	135			
5 Produkty pochodzenia roślinnego	135	194	-59	124	203	-80	12	-9	21			
II ŻYWE DRZEWA I INNE ROŚLINY; BULWY...	2.451	2.914	-464	2.337	2.488	-151	113	426	-313			
6 Warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy jadalne	108	235	-127	104	214	-110	4	21	-17			
7 Owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów	759	508	251	641	372	269	118	136	-18			
8 Kawa, herbata, herbata paragwajska i przyprawy	703	946	-243	664	809	-145	39	137	-98			
9 Produkty przemysłu młynarskiego; siód; skrobie; inulina; gluten pszenny	227	430	-203	209	357	-148	18	73	-55			
10 Nasiona owoców oleistych... Szelak; gumy, żywice oraz inne soki i ekstrakty roślinne	318	261	58	423	210	213	-105	51	-156			
11 Materiały roślinne do wyplatania... TŁUSZCZE, OLEJE POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO I ROŚLINNEGO; PRODUKTY ICH ROZKŁADU	118	163	-45	113	168	-55	5	-5	10			
12 Tłuszcze, oleje zwierzęce... GOTOWE ARTYKUŁY SPOŻYWCZE; NAPOJE BEZALKOHOLOWE, ALKOHOLE I OCET; TYTON	207	274	-66	170	275	-105	37	-1	38			
13 Materiały roślinne do wyplatania... TŁUSZCZE, OLEJE POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO I ROŚLINNEGO; PRODUKTY ICH ROZKŁADU	6	73	-67	9	69	-59	-4	4	-8			
14 Tłuszcze, oleje zwierzęce... GOTOWE ARTYKUŁY SPOŻYWCZE; NAPOJE BEZALKOHOLOWE, ALKOHOLE I OCET; TYTON	4	25	-22	4	16	-11	-1	9	-10			
III	323	501	-178	257	408	-151	66	93	-27			
15 Tłuszcze, oleje zwierzęce... GOTOWE ARTYKUŁY SPOŻYWCZE; NAPOJE BEZALKOHOLOWE, ALKOHOLE I OCET; TYTON	323	501	-178	257	408	-151	66	93	-27			
IV	6.220	4.539	1.681	5.269	3.839	1.430	951	700	251			
16 Przetwory z mięsa, ryb, skorupiaków, mięczaków, bezkręgowców wodnych	672	163	508	570	146	424	101	17	84			
17 Cukry i wyroby cukiernicze	389	290	99	314	298	15	76	-8	84			
18 Kakao i przetwory z kakao	709	593	116	543	440	103	166	153	13			
19 Przetwory ze zbóż, mąki, skrobi lub mleka ;	779	422	357	688	376	312	90	46	45			

Grupa/sekcja/dział	2010			2009			Zmiany 2010/2009		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport + wzrost + spadek -	Import wzrost - spadek +	Saldo popr. + pogor. -
pieczywa cukiernicze									
Przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin	715	491	224	658	373	285	56	118	-61
Różne przetwory spożywcze	915	649	266	764	620	144	151	29	122
Napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet	451	494	-43	367	427	-60	84	68	16
Pozostałości i odpady przemysłu spożywczego; gotowa pasza dla zwierząt	398	1.011	-614	298	844	-546	99	167	-68
Tytoń i przetworzone namiastki tytoniu	1.193	426	767	1.066	315	751	127	110	16
(I-IV) Produkty rolno-spożywcze	13.507	10.921	2.586	11.499	9.299	2.200	2.008	1.622	386
V PRODUKTY MINERALNE	5.154	15.533	-10.380	3.199	10.806	-7.606	1.954	4.728	-2.773
Sól; siarka; ziemie i kamienie; materiały gipsowe; wapno i cement	178	510	-332	142	391	-250	36	119	-83
Rudy metali; żużel i popiół	41	611	-569	48	321	-273	-6	290	-296
Paliwa mineralne; oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne	4.935	14.413	-9.478	3.010	10.094	-7.084	1.925	4.319	-2.394
(V) Produkty mineralne	15.724	23.311	-7.586	11.841	18.403	-6.561	3.883	4.908	-1.025
VI PRODUKTY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO I PRZEMYSŁÓW POKREWNYCH	7.865	13.484	-5.620	5.886	10.827	-4.942	1.979	2.657	-678
Chemikalia nieorganiczne; organiczne lub nieorganiczne związki metali szlachetnych...	498	803	-305	382	556	-174	116	248	-131
Chemikalia organiczne	976	2.286	-1.310	701	1.661	-960	275	625	-350
Produkty farmaceutyczne	1.667	4.315	-2.649	1.209	3.598	-2.389	457	717	-260
Nawozy	482	434	48	284	301	-17	198	132	66
Garbniki, barwniki, pigmenty, farby, lakiery, kit, masy uszczelniające, atramenty...	485	1.122	-637	376	1.013	-637	109	110	0
Olejki eteryczne, rezynoidy; preparaty perfumeryjne, kosmetyczne, toaletowe	1.849	1.356	494	1.552	1.109	443	298	246	51
Mycie, preparaty piorące...	986	693	294	872	573	300	114	120	-6
Substancje białkowe; skrobie modyfikowane; kleje; enzymy	157	440	-283	127	378	-251	30	62	-32
Materiały wybuchowe; pirotechniczne; łatwopalne; zapalki...	51	25	26	37	21	16	15	4	10
Materiały fotograficzne i kinematograficzne	12	98	-86	12	90	-79	0	8	-7
Produkty chemiczne różne	701	1.912	-1.211	334	1.527	-1.193	367	384	-18
TWORZYWA SZTUCZNE I WYROBY Z NICH; KAUCZUK I WYROBY Z KAUCZUKU	7.860	9.826	-1.967	5.955	7.575	-1.620	1.904	2.251	-347

Grupa/sekcja/dział	2010			2009			Zmiany 2010/2009		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport + wzrost + spadek -	Import wzrost - spadek +	Saldo popr. + pogor. -
39 Tworzywa sztuczne i artykuły z nich	5.019	7.541	-2.522	3.870	5.885	-2.015	1.148	1.656	-507
40 Kauczuk i wyroby z kauczuku	2.841	2.285	556	2.085	1.690	395	756	595	161
(VI-VII) Produkty przemysłu chemicznego	15.724	23.311	-7.586	11.841	18.403	-6.561	3.883	4.908	-1.025
VIII SKÓRY I WYROBY Z NICH	485	734	-249	323	565	-243	162	169	-7
41 Skóry i skórki surowe (z wyjątkiem skór futerkowych) oraz skóra wyprawiona	170	351	-181	97	265	-168	73	86	-13
42 Wyroby ze skóry...	167	334	-168	127	280	-153	39	55	-15
43 Skóry futerkowe i futra sztuczne; wyroby z nich	148	49	100	99	20	78	50	29	21
(VIII) Skóry i wyroby skórzane	485	734	-249	323	565	-243	162	169	-7
IX DREWNO I WYROBY Z NIEGO ...	2.503	1.105	1.398	2.067	901	1.166	436	204	232
44 Drewno i wyroby z drewna; węgiel drzewny	2.472	1.074	1.398	2.043	875	1.168	429	199	230
45 Korek i wyroby z korka	3	9	-6	3	7	-5	1	2	-1
46 Wyroby ze słomy, esparto itp; wyroby koszykarskie i wyroby z wikliny	28	23	5	22	19	3	6	3	2
X SCIER DRZEWNY LUB Z INNEGO WŁÓKNISTEGO...	3.750	3.761	-11	3.105	3.061	44	645	700	-55
47 Ścier drzewny...	82	419	-337	42	261	-219	40	158	-118
48 Papier, tektura; wyroby z masy papierniczej, papieru, tektury	3.120	3.105	15	2.570	2.576	-6	550	529	21
49 Książki, gazety, obrazki, manuskrypty...	548	237	311	492	224	269	56	14	42
(IX-X) Produkty przemysłu drzewno-papierniczego	6.253	4.866	1.387	5.172	3.962	1.210	1.081	904	177
XI MATERIAŁY I WYROBY WŁÓKIENNICZE	3.954	6.004	-2.049	3.403	5.158	-1.755	551	846	-295
50 Jedwab	1	11	-10	3	13	-10	-2	-3	1
51 Wełna, cienka lub gruba sierść zwierzęca...	119	157	-39	85	126	-40	33	32	2
52 Bawełna	42	378	-335	33	338	-305	9	40	-31
53 Inne roślinne materiały włókiennicze...	21	24	-3	15	20	-5	6	5	1
54 Włókna chemiczne ciągłe	164	545	-381	134	464	-329	30	81	-51
55 Włókna chemiczne cięte	65	370	-305	45	309	-264	20	61	-41
56 Wata, filc i włókny; przędze specjalne... Dywany i inne włókiennicze wykładziny	128	337	-209	114	304	-190	14	33	-19
57 podłogowe	143	184	-41	99	161	-62	43	23	21
58 Tkaniny specjalne, pasmanteria; hafty...	43	191	-148	36	165	-128	6	26	-20
59 Tkaniny impregnowane...	163	420	-257	134	349	-215	28	71	-42
60 Działaniny	69	179	-110	59	157	-98	10	22	-12
61 Odzież i dodatki odzieżowe, z dzianin	1.050	1.368	-319	873	1.126	-253	177	242	-65

	2010			2009			Zmiany 2010/2009		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport + wzrost + spadek -	Import + spadek +	Saldo popr. + popor. -
62	1.391	1.365	25	1.283	1.207	76	108	158	-50
	Odzież i dodatki odzieżowe, inne niż z dzianin								
	Artykuły włókiennicze inne konfekcjonowane; zestawy; odzież używana; szmaty								
63	557	476	81	488	420	68	68	56	12
XII	484	827	-343	355	659	-304	129	168	-39
	OBUWIE, NAKRYCIA GŁOWY, PARASOLE...								
64	400	721	-320	289	564	-275	112	157	-45
	Obuwie, getry i wyroby podobne; ich części								
65	59	50	9	46	45	2	13	5	7
	Nakrycia głowy i ich części								
	Parasole, parasole przeciwsloneczne, laski, laski z siodełkiem, bicze, szpicruty i ich części								
66	19	16	2	14	13	1	4	3	2
	Preparowane pióra i puch oraz wyroby z piór lub puchu...								
67	6	40	-34	6	37	-31	0	3	-3
(XI-XII)	4.438	6.830	-2.392	3.758	5.816	-2.059	680	1.014	-334
XIII	2.249	1.741	508	1.865	1.441	424	385	300	85
	Wyroby przemysłu lekkiego								
	WYROBY Z KAMIENI GIPSU...								
	Wyroby z kamieni, gipsu, cementu, azbestu, miki i podobnych materiałów								
68	559	432	127	477	334	143	82	98	-16
69	702	408	294	575	375	201	126	33	93
	Wyroby ceramiczne								
70	988	901	87	812	732	80	176	169	7
	Sztko i wyroby ze szkła								
XIV	737	266	471	531	253	277	207	13	194
	PERŁY; METALE I KAMIENIE SZLACHETNE I PÓLSZLACHETNE; SZTUCZNA BIŻUTERIA...								
	Perły, kamienie szlachetne, półszlachetne, metale szlachetne...								
71	737	266	471	531	253	277	207	13	194
(XII-XIV)	2.987	2.007	980	2.396	1.694	701	591	313	278
XV	13.492	13.937	-445	10.089	10.318	-230	3.403	3.618	-215
	WYROBY NIESZLACHETNE I WYROBY Z METALI NIESZLACHETNYCH								
72	2.896	5.002	-2.107	2.035	3.593	-1.558	861	1.409	-548
	Żelazo, żeliwo i stal								
73	3.872	3.194	678	3.457	2.846	611	415	348	67
	Wyroby z żeliwa i stali								
74	3.320	1.284	2.036	2.024	759	1.265	1.296	525	771
	Miedź i wyroby z miedzi								
75	81	143	-62	41	105	-64	40	38	2
	Nikiel i wyroby z niklu								
76	1.440	2.169	-729	1.123	1.533	-410	317	636	-319
	Aluminium i wyroby z aluminium								
78	96	97	-2	75	49	26	21	48	-27
	Ołów i wyroby z ołowiu								
79	199	138	61	126	77	49	73	61	12
	Cynk i wyroby z cynku								
80	25	38	-13	17	25	-7	8	14	-5
	Cyna i wyroby z cyny								
	Pozostałe metale nieszlachetne; cermetale; wyroby z tych materiałów								
81	24	56	-32	11	42	-31	13	14	-1
	Narzędzia, przybory, noże, łyżki, widelce, itp								
82	865	744	121	631	457	173	234	287	-53
	sztućce z metali nieszlachetnych...								
83	674	1.070	-396	548	831	-283	126	239	-113
	Wyroby różne z metali nieszlachetnych								

	Grupa/sekcja/dział	2010			2009			Zmiany 2010/2009		
		Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost + spadek -	Import wzrost - spadek +	Saldo popr. + pogor. -
(XV)	Wyroby metalurgiczne	13.492	13.937	-445	10.089	10.318	-230	3.403	3.618	-215
XVI	URZĄDZENIA MECHANICZNE I ELEKTRYCZNE...	31.366	32.756	-1.390	25.360	27.445	-2.085	6.006	5.311	695
84	Reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części	15.415	16.700	-1.286	12.699	14.763	-2.064	2.716	1.938	778
85	Maszyny i urządzenia elektryczne...	15.952	16.056	-104	12.661	12.682	-21	3.290	3.374	-83
XVII	POJAZDY, STATKI POWIETRZNE, JEDNOSTKI PŁYWAJĄCE...	19.006	13.842	5.163	17.765	11.094	6.672	1.240	2.749	-1.508
86	Lokomotywy, tabor szynowy; osprzęt torów; urządzenia sygnalizacyjne	553	223	330	431	199	232	123	24	98
87	Pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria	15.683	11.092	4.590	14.610	8.939	5.671	1.072	2.153	-1.081
88	Statki powietrzne, kosmiczne i ich części	327	359	-32	233	285	-52	94	74	20
89	Statki, łodzie oraz konstrukcje pływające	2.442	2.168	275	2.491	1.671	820	-48	497	-545
XVIII	PRZYRZĄDY, APARATY OPTYCZNE...	1.142	4.258	-3.116	904	3.481	-2.577	238	777	-539
90	Przyrządy, narzędzia, aparaty optyczne, foto, pomiar, medyczne; i ich części	1.101	4.138	-3.037	864	3.372	-2.508	238	766	-529
91	Zegary i zegarki oraz ich części	28	85	-57	27	84	-57	1	2	-1
92	Instrumenty muzyczne; części i akcesoria do tych wyrobów	12	34	-22	13	25	-12	-1	9	-10
(XVI-XVIII)	Wyroby elektromaszynowe	51.514	50.856	658	44.029	42.019	2.010	7.484	8.837	-1.352
XIX	BRON I AMUNICJA; CZĘŚCI I AKCESORIA	16	77	-61	37	66	-28	-21	11	-32
93	Bron i amunicja, ich części i akcesoria	16	77	-61	37	66	-28	-21	11	-32
XX	WYROBY RÓŻNE	6.735	2.276	4.459	5.832	2.022	3.809	904	254	650
94	Meble; pościel, materace itp; lampy; reklamy świetlne itp...	6.429	1.396	5.033	5.566	1.261	4.305	864	135	728
95	Zabawki, gry i artykuły sportowe; ich części i akcesoria	191	619	-428	165	533	-368	26	86	-60
96	Różne wyroby przemysłowe	115	261	-146	101	228	-127	14	33	-19
XXI	DZIEŁA SZTUKI, PRZEDMIOTY KOLEKCJONERSKIE	21	8	13	10	8	2	11	1	11
97	Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	21	8	13	10	8	2	11	1	11
XXII	POZOSTAŁE	47	2.772	-2.726	33	2.495	-2.461	13	278	-265
98	Klasyfikacja specjalna - dostawy	0	0	0	0	0	0	0	0	0
99	Specjalne transakcje handlowe	47	2.772	-2.726	33	2.494	-2.461	13	278	-265
	PCN NIEZNANE LUB BŁĘDNE	0	58	-58	0	56	-56	0	3	-3

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

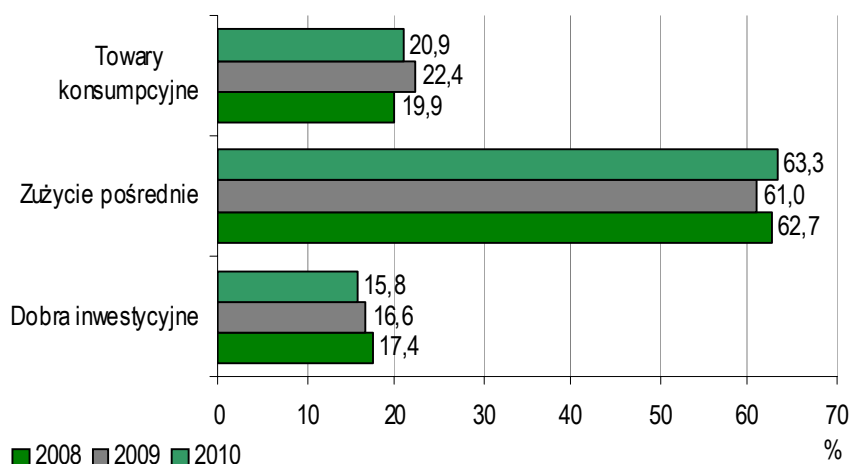
6. KIERUNKI PRZEZNACZENIA IMPORTU

Zmiany struktury rozdysponowania importu według bazowych kategorii ekonomicznych (BEC) obserwowane w ciągu ostatnich 3 lat to wypadkowa długookresowych tendencji oraz efektów kryzysu.

W 2010 roku, podobnie jak rok wcześniej, zmniejszył się udział w imporcie dóbr inwestycyjnych – wyniósł 15,8%, podczas gdy w 2009 stanowił 16,6%, a w 2008 roku 17,4% łącznego importu do Polski. Z kolei udział przywozu dóbr przeznaczonych na zużycie pośrednie wyniósł w 2010 roku 63,3%. W rezultacie łączny udział strumienia importu o charakterze prorozwojowym (inwestycyjno-zaopatrzeniowym) wyniósł w 2010 roku 79,1%. Udział tego przywozu zwiększył się w porównaniu z okresem kryzysowym (77,6%), kiedy to obserwowano istotne spadki w napływie dóbr inwestycyjnych, jednak nadal nie osiągnięty został poziom z roku 2008, gdy przywóz o charakterze prorozwojowym w polskim imporcie ogółem wyniósł 80,1%.

W przypadku importu towarów konsumpcyjnych w 2010 roku ich udział stanowił 20,9% wobec 22,4% w roku 2009.

Wykres 13 Struktura rozdysponowania importu w latach 2008-2010 (udział w %)



Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Najszybszy wzrost importu³ w 2010 roku wśród tych kategorii odnotowano w przypadku dóbr przeznaczonych na zużycie pośrednie – o 29,4% (import ogółem zwiększył się o 24,8%). Jednocześnie przywóz tych dóbr w kryzysowym 2009 roku spadł o 26,6%, podczas gdy łączny przywóz zmniejszył się wówczas o 24,5%. W 2010 roku import dóbr na zużycie pośrednie pozostawał nadal o 5% niższy niż w 2008 roku (import ogółem był niższy o 5,8%). W tej kategorii importu największe wzrosty przywozu odnotowano w przypadku nieprzetworzonych paliw i smarów – o 44%, nieprzetworzonych towarów zaopatrzeniowych dla przemysłu – o 42,9% oraz przetworzonych towarów zaopatrzeniowych dla przemysłu – o 28,9%.

³ Zmiany zostały zaprezentowane w ujęciu euro.

Import dóbr inwestycyjnych w 2010 roku wzrósł o 18,4%, czyli nieco wolniej niż ogółem, zaś jego spadek w kryzysie wyniósł 27,9% i okazał się najgłębszy wśród wskazanych trzech kategorii rozdysponowania. W porównaniu z 2008 rokiem import dóbr inwestycyjnych w roku ubiegłym pozostawał niższy o ok. 14,7%. W tej grupie najszybszy wzrost przywozu w 2010 roku odnotowano w przypadku przemysłowych środków transportu – o 30,5%, po jego głębokim spadku (o 42,2%) w okresie kryzysu.

Przywóz towarów konsumpcyjnych zwiększył się w ubiegłym roku o 17,1% i był o 0,6% wyższy niż w 2008 roku. Jednocześnie była to kategoria rozdysponowania objęta najłagodniejszym spadkiem importu w roku kryzysowym – o 15,1%. Największe wzrosty w imporcie tej grupy w 2010 roku odnotowano w przywozie nieprzetworzonej żywności i napojów dla gospodarstw domowych (o 29,8%) oraz towarów konsumpcyjnych nietrwałego użytku (o 22%).

7. HANDEL ZAGRANICZNY W PIERWSZYM PÓŁROCZU 2011 ROKU

Po okresie stosunkowo szybkiej odbudowy polskich obrotów w 2010 roku, pierwsze półrocze 2011 roku przyniosło pewne spowolnienie tempa ich wzrostu. Eksport zwiększył się do poziomu 66,7 mld EUR, tj. o 14,6% w porównaniu z analogicznym okresem 2010 roku i był wyższy od poziomu z I półrocza 2009 roku (z okresu kryzysowego załamania) o 41,5%, czyli o 19,5 mld EUR. Wskazuje to na utrzymanie tendencji do stosunkowo szybkiej odbudowy eksportu po załamaniu polskiego handlu zagranicznego w okresie oddziaływania światowego kryzysu.

Z kolei w imporcie odbudowa obrotów nie następuje w tak dynamicznym tempie jak w eksporcie. O ile po I półroczu 2011 roku był on wyższy o 15,4% niż w analogicznym okresie 2010 roku oraz o 41,4% niż przed dwoma laty, to w porównaniu z okresem styczeń-czerwiec 2008 roku jego wartość była wyższa tylko o nieco ponad 3%.

Tabela 17 Obroty towarowe Polski w okresie 01.2010 – 06.2011

Okres	w mln EUR			Dynamika w % analogiczny okres ub.r.=100	
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import
Styczeń 2010	8.205	8.769	-564	111,9	104,4
Luty	9.037	9.862	-824	114,4	116,0
Marzec	10.184	11.319	-1.135	121,9	123,6
I kwartał	27.426	29.950	-2.524	116,3	114,9
Kwiecień	9.930	10.715	-785	130,6	128,1
Maj	10.322	11.427	-1.105	135,4	138,5
Czerwiec	10.528	11.482	-954	126,3	124,7
II kwartał	30.780	33.624	-2.844	130,6	130,2
I PÓŁROCZE	58.207	63.574	-5.367	123,5	122,5
Lipiec	10.001	11.193	-1.192	127,4	128,1
Sierpień	9.255	10.729	-1.475	128,9	131,4
Wrzesień	11.220	12.214	-993	121,7	126,1
III kwartał	30.476	34.136	-3.660	125,7	128,4
Październik	11.144	12.374	-1.230	116,2	120,2
Listopad	10.718	12.475	-1.757	116,9	127,0
Grudzień	9.828	11.629	-1.801	121,8	130,0
IV kwartał	31.690	36.478	-4.788	118,2	125,5
ROK 2010	120.373	134.188	-13.815	122,6	124,8
Styczeń 2011	10.051	10.923	-872	122,5	124,6
Luty	10.845	11.965	-1.120	120,0	121,3
Marzec	12.209	13.292	-1.083	119,9	117,4
I kwartał	33.105	36.181	-3.075	120,7	120,8
Kwiecień	10.831	12.148	-1.317	109,1	113,4
Maj	11.524	12.692	-1.167	111,6	111,1
Czerwiec	11.230	12.345	-1.115	106,7	107,5
II kwartał	33.586	37.185	-3.600	109,1	110,6
I PÓŁROCZE	66.691	73.366	-6.675	114,6	115,4

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

W I półroczu 2011 roku średniomiesięczna wartość polskiego eksportu osiągnęła poziom 11,1 mld EUR, podczas gdy w całym ubiegłym roku wyniosła 10 mld EUR, a w roku 2009 8,2 mld EUR. Natomiast w imporcie średniomiesięczna wartość w I półroczu br. wyniosła 12,2 mld EUR, czyli o ponad 1 mld EUR więcej niż średnia dla całego 2010 roku oraz o blisko 3,3 mld EUR więcej niż w roku 2009.

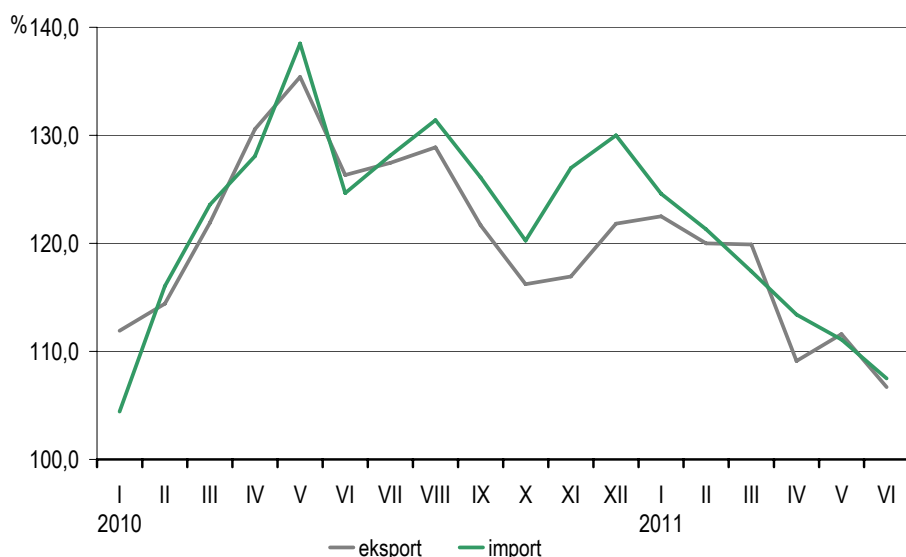
Deficyt w obrotach towarowych po sześciu miesiącach 2011 roku osiągnął poziom prawie 6,7 mld EUR, który okazał się o 1,3 mld EUR wyższy niż w analogicznym okresie 2010 roku.

Wykres 14 Miesięczne obroty towarowe w okresie 01.2010 – 06.2011



Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Wykres 15 Miesięczna dynamika eksportu i importu w okresie 01.2010 – 06.2011



Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Tabela 18 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski po I półroczu 2011 roku (w mln EUR)

	I półrocze 2011			I półrocze 2010			Eksport wzrost (+) spadek (-)	Zmiany Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pog. (-)
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo			
Polska ogółem	66.691	73.366	-6.675	58.207	63.574	-5.367	8.484	9.792	-1.307
rok ub. = 100	114,6	115,4		123,5	122,5				
Kraje rozw. gosp.	56.667	49.146	7.521	50.054	43.002	7.052	6.613	6.144	469
rok ub. = 100	113,2	114,3		123,3	119,2				
udział	85,0	67,0		86,0	67,6				
w tym:									
UE	52.254	43.649	8.604	46.569	38.054	8.516	5.685	5.596	89
rok ub. = 100	112,2	114,7		123,1	118,4				
udział	78,4	59,5		80,0	59,9				
w tym:									
Niemcy	17.348	16.077	1.271	15.083	13.889	1.194	2.265	2.188	77
rok ub. = 100	115,0	115,8		120,3	119,0				
udział	26,0	21,9		25,9	21,9				
Francja	4.317	3.213	1.104	4.216	2.897	1.319	102	316	-215
rok ub. = 100	102,4	110,9		127,7	121,0				
udział	6,5	4,4		7,2	4,6				
Wielka Brytania	4.317	2.000	2.317	3.807	1.780	2.027	510	220	290
rok ub. = 100	113,4	112,3		129,9	113,9				
udział	6,5	2,7		6,5	2,8				
Czechy	4.142	2.707	1.434	3.440	2.380	1.060	702	327	375
rok ub. = 100	120,4	113,7		129,0	130,6				
udział	6,2	3,7		5,9	3,7				
Włochy	3.893	3.969	-76	3.753	3.755	-2	140	214	-74
rok ub. = 100	103,7	105,7		108,3	101,1				
udział	5,8	5,4		6,5	5,9				
Pozostałe kr. rozw.	4.413	5.497	-1.084	3.485	4.949	-1.464	928	548	380
r.ub. = 100	126,6	111,1		125,0	125,7				
udział	6,6	7,5		6,0	7,8				
w tym:									
USA	1.429	1.677	-247	1.089	1.639	-550	340	37	303
r.ub. = 100	131,2	102,3		148,3	124,5				
udział	2,1	2,3		1,9	2,6				
EFTA	1.985	2.109	-124	1.346	1.389	-43	639	720	-81
r.ub. = 100	147,4	151,8		94,4	115,3				
udział	3,0	2,9		2,3	2,2				
Pozostałe kraje świata bez rozwinętych	10.024	24.220	-14.195	8.153	20.572	-12.419	1.871	3.648	-1.776
r.ub. = 100	123,0	117,7		124,7	130,3				
udział	15,0	33,0		14,0	32,4				
w tym:									
Kraje WNP	5.439	10.120	-4.680	4.153	7.546	-3.393	1.287	2.574	-1.287
r.ub. = 100	131,0	134,1		120,7	147,6				
udział	8,2	13,8		7,1	11,9				
w tym:									
Rosja	2.854	8.479	-5.624	2.102	6.454	-4.351	752	2.025	-1.273
r.ub. = 100	135,8	131,4		127,9	147,4				
udział	4,3	11,6		3,6	10,2				
Kraje pozostałe	4.585	14.100	-9.515	4.000	13.026	-9.026	584	1.074	-489
r.ub. = 100	114,6	108,2		129,1	121,9				
udział	6,9	19,2		6,9	20,5				
w tym:									
Chiny	555	6.263	-5.708	627	5.913	-5.286	-73	350	-422
r.ub. = 100	88,4	105,9		137,7	123,9				
udział	0,8	8,5		1,1	9,3				

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Obroty z krajami rozwiniętymi gospodarczo zwiększyły się wolniej niż z pozostałymi krajami. Eksport na te rynki wzrósł o 13,2%, a import o 14,3%. O spowolnieniu eksportu na rynki rozwinięte zadecydowały wyniki obrotów z krajami UE, gdzie tempo wzrostu eksportu wyniosło 12,2%. Jednocześnie notowana przed rokiem nadwyżka w wymianie z rynkami UE zwiększyła się nieznacznie po I półroczu br. (o blisko 90 mln EUR), do 8,6 mld EUR.

Wolniej niż z całą grupą rynków unijnych wzrosły obroty z państwami strefy euro, gdzie eksport zwiększył się o 10,6%, a import o 13,7%. Przełożyło się to na zmniejszenie nadwyżki obrotów ze strefą euro o prawie 0,6 mld EUR, do 2,7 mld EUR.

Dynamiczny wzrost eksportu (o 26,6%) odnotowano na rozwinięte rynki pozaunijne. Dynamicznie rósł eksport do Norwegii (o 61,6%), Stanów Zjednoczonych (o 31,2%) oraz Szwajcarii (o 23,4%). Kontrastowało z tym relatywnie niskie tempo wzrostu importu z tych rynków.

Szybciej niż z rynkami rozwiniętymi, zwiększyła się wymiana z grupą pozostałych krajów, gdzie eksport wzrósł o 23%, a import o 17,7%. Jednocześnie nastąpiło pogłębienie deficytu wymiany z tą grupą państw o blisko 1,8 mld EUR, do 14,2 mld EUR.

Wzrosty obrotów na rynki WNP były wyższe niż z całą grupą krajów spoza grupy rozwiniętych. Eksport na te rynki zwiększył się o 31%, a import o 34,1%. Przełożyło się to z jednej strony na umocnienie pozycji tych rynków w polskiej wymianie, z drugiej natomiast na pogłębienie ujemnego salda wymiany. Dynamiczny wzrost eksportu wynikał głównie z jego przyspieszenia do Rosji (o 35,8%) oraz Białorusi (o 41,9%). Z kolei wzrost importu to efekt istotnego zwiększenia wartości sprowadzanych towarów z Ukrainy oraz z Rosji, odpowiednio o 77,1% i 31,4%.

Eksport na pozostałe rynki rozwijające się zwiększył się o 14,6%, a import o 8,2%. Wśród nich korzystnie wyróżniała się wymiana z Turcją, gdzie polski eksport wzrósł o 42%, do blisko 1,2 mld EUR. Jednocześnie notowana przed rokiem niewielka nadwyżka w wymianie z tym rynkiem (w wysokości ok. 55 mln EUR) zwiększyła się do prawie 320 mln EUR. Istotny wzrost eksportu (o 41%) odnotowano również w przypadku Indii. Niekorzystnie kształtowała się wymiana z Chinami, gdzie eksport spadł o blisko 11,6%.

Obroty w dominującej w polskim handlu zagranicznym grupie wyrobów elektromaszynowych wzrosły wolniej niż obroty Polski ogółem. Eksport tych towarów zwiększył się o 7,3% (do 27,6 mld EUR), a import o 5% (do 25,5 mld EUR). Wolniejsze tempo wzrostu po stronie importu wpłynęło na zwiększenie nadwyżki w obrotach tymi towarami o prawie 0,7 mld EUR, do ponad 2,1 mld EUR.

Wzrost eksportu rolno-spożywczego wyniósł 12,9% (do poziomu prawie 7,1 mld EUR), a importu o 16,3% (do 5,9 mld EUR).

Po sześciu miesiącach 2011 roku eksport wyrobów chemicznych zwiększył się o 23,2% (do prawie 9,1 mld EUR), ich import zaś o 15,9% (do 13,2 mld EUR). Deficyt obrotów notowany w wymianie tymi towarami pogłębił się w omawianym okresie o 0,1 mln EUR, do prawie 4,2 mld EUR.

Dynamicznie zwiększyły się również obroty wyrobami metalurgicznymi, gdzie eksport wzrósł o 22,2% (do 7,9 mld EUR), a import o 26,7% (do ponad 8,3 mld EUR), co zarazem przełożyło się na pogłębienie deficytu wymiany o blisko 320 mln EUR, do ok. 440 mln EUR. Należy odnotować, że handel wyrobami metalurgicznymi był dotknięty silnym spadkiem w okresie kryzysowego załamania wymiany w 2009 roku, a w czasie odbudowy obrotów w 2010 roku znacząco wzrósł – w eksporcie o 33,7% (do 13,5 mld EUR), w imporcie o 35,1% (do 13,9 mld EUR).

Tabela 19 Zmiany struktury przedmiotowej polskiego handlu zagranicznego po I półroczu 2011 roku (w mln EUR)

Sekcja/grupa towarowa	I półrocze 2011			I półrocze 2010			Zmiany		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost + spadek -	Import wzrost - spadek +	Saldo popr. + pogor. -
RAZEM	66.691	73.366	-6.675	58.207	63.574	-5.367	8.484	9.792	-1.307
I Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	2.450	1.513	937	2.038	1.366	672	412	147	265
II Produkty pochodzenia roślinnego	1.195	1.719	-525	1.128	1.449	-321	67	270	-203
III Tłuszcze i oleje	164	332	-168	146	213	-67	18	119	-101
IV Gotowe artykuły spożywcze	3.269	2.371	898	2.957	2.074	882	312	297	16
(I-IV) Artykuły rolno spożywcze	7.078	5.936	1.142	6.269	5.102	1.166	809	833	-24
V Produkty mineralne	3.333	9.761	-6.429	2.391	6.910	-4.519	942	2.851	-1.909
VI Produkty przemysłu chemicznego	4.458	7.509	-3.050	3.709	6.706	-2.997	750	803	-53
VII Tworzywa sztuczne i wyroby z kauczuku	4.597	5.703	-1.106	3.639	4.693	-1.054	958	1.010	-52
(VI-VII) Wyroby przemysłu chemicznego	9.055	13.212	-4.156	7.348	11.399	-4.051	1.707	1.813	-105
VIII Skóry i wyroby z nich	282	399	-117	254	351	-97	28	48	-20
IX Drewno i wyroby z drewna	1.382	622	760	1.267	512	755	116	111	5
X Ścier drzewny, papier i tektura	2.044	2.014	30	1.756	1.798	-42	287	216	71
(IX-X) Wyroby przemysłu drzewno papierniczego	3.426	2.637	790	3.023	2.310	713	403	327	77
XI Materiały i wyroby włókiennicze	2.140	3.146	-1.007	1.867	2.801	-934	273	345	-73
XII Obuwie, nakrycia głowy, parasole	281	454	-172	219	376	-157	63	78	-15
(XI-XII) Wyroby przemysłu lekkiego	2.421	3.600	-1.179	2.086	3.177	-1.091	335	423	-88
XIII Wyroby z kamieni, gipsu, cementu	1.251	888	363	1.047	819	227	204	68	136
XIV Perły, metale szlachetne, biżuteria	613	149	464	325	119	206	288	29	258
(XIII-XIV) Wyroby ceramiczne	1.864	1.036	828	1.372	938	433	492	98	394
XV Wyroby metalurgiczne	7.904	8.345	-441	6.466	6.588	-122	1.438	1.757	-319
XVI Urządzenia mechaniczne i elektryczne	15.526	15.801	-275	15.196	15.568	-371	330	233	96
XVII Pojazdy, statki powietrzne i pływające	11.379	7.605	3.774	9.952	6.710	3.242	1.427	895	532
XVIII Przyrządy i aparaty optyczne	681	2.057	-1.376	554	1.974	-1.420	127	83	44
(XVI-XVIII) Wyroby przem. elektro-maszynowego	27.586	25.463	2.123	25.702	24.252	1.450	1.884	1.211	673
XIX Broń i amunicja	11	32	-22	9	37	-29	2	-5	7
XX Wyroby różne	3.707	1.174	2.533	3.257	1.017	2.241	449	157	292
XXI Dzieła sztuki	8	3	6	8	3	5	0	-1	1
XXII Pozostałe	16	1.760	-1.743	23	1.441	-1.418	-7	318	-325
CN nieznane lub błędne	0	9	-9	0	48	-48	0	-39	39
Wyroby różne i pozostałe	3.742	2.977	765	3.298	2.547	751	445	430	15

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

8. PROGNOZY NA ROK 2011

Jakkolwiek przewidywane na 2011 rok scenariusze rozwoju sytuacji gospodarczej w otoczeniu międzynarodowym polskiego handlu zagranicznego potwierdzają generalnie kontynuację ożywienia gospodarczego, popytu oraz wymiany handlowej, to jednak równocześnie wskazują na znaczne spowolnienie tempa tego wzrostu, zwłaszcza popytu wewnętrznego oraz popytu importowego. Dotyczy to w szczególności kluczowych dla polskich eksporterów rynków unijnych. W aktualnych projekcjach podkreśla się zarazem znaczny obszar napięć i niepewności, związanych m.in. z wysokim poziomem bezrobocia w krajach rozwiniętych – co poważnie ogranicza wykorzystanie potencjału wytwórczego i perspektywy wzrostu w dłuższej perspektywie, kryzys finansowy w niektórych krajach strefy euro oraz ostatnie wydarzenia w Afryce Północnej i w Japonii.

Oceny te znalazły swój wyraz w najnowszych prognozach podstawowych wskaźników makroekonomicznych na rok 2011 i 2012 przedstawionych przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy i OECD. Eksperti MFW szacują, że w bieżącym roku globalny PKB wzrośnie o 4,3% wobec wzrostu o 5,1% w roku 2010. Wolniejsze tempo wzrostu gospodarczego spodziewane jest zarówno w gospodarkach rozwiniętych – 2,2% w porównaniu ze wzrostem o 3% w 2010 roku, jak i rozwijających się i wschodzących – 6,6% wobec 7,4% w roku 2010.

Tabela 20 Prognozy PKB na świecie i wybranych rynkach w latach 2011-2012

	2011	2012
Świat	4,3	4,5
<i>Kraje rozwinięte</i>	2,2	2,6
Stany Zjednoczone	2,5	2,7
UE-27	2,0	2,1
Strefa euro	2,0	1,7
Niemcy	3,2	2,0
Japonia	-0,7	2,9
<i>Kraje rozwijające się</i>	6,6	6,4
WNP	5,1	4,7
Rosja	4,8	4,5
Rozwijające się kraje Azji	8,4	8,4
Chiny	9,6	9,5
Indie	8,2	7,8
Nowo uprzemysłowione gospodarki azjatyckie*	5,1	4,5

* Hong Kong, Republika Korei, Singapur, Tajwan;
Źródło: DAP MG na podstawie danych IMF z lipca 2011.

Z najnowszych prognoz MFW wynika, że wolumen światowego handlu towarami i usługami wzrośnie o 8,2% w 2011 roku wobec 12,4% w 2010 roku. Jednocześnie – podobnie jak w przypadku PKB – bardziej dynamiczny wzrost oczekiwany jest w odniesieniu do rynków rozwijających się (eksport o 11,2%, import o 12,1%) niż rynków rozwiniętych (eksport o 6,8%, import o 5,1%).

Podobne projekcje przedstawia OECD, zgodnie z którymi najszybciej wzrastać będzie handel w krajach rozwijających się, w tym w Chinach i Indiach, gdzie wzrost eksportu spodziewany jest na poziomie odpowiednio 10,5% i 12,9%, a importu 10,2% i 9,1%. Szybki wzrost importu oczekiwany jest na rynku rosyjskim – o 21,3%. Jednocześnie eksperci OECD przewidują, że wzrost importu w Niemczech, czyli na rynku głównego partnera handlowego Polski, zwiększy się o 8%.

Tabela 21 Prognoza zmian obrotów handlowych (towarami i usługami) w latach 2010-2012

	2010		2011*		2012*	
	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import
Niemcy	13,8	12,4	10,4	8,0	7,7	6,7
Francja	9,5	8,2	6,6	7,7	7,7	6,8
Włochy	8,9	10,3	6,9	7,2	6,9	4,9
Wielka Brytania	5,3	8,5	8,0	4,0	6,1	3,7
Niderlandy	10,9	10,5	6,7	5,4	6,7	6,7
Polska	10,1	11,4	5,4	7,7	6,7	7,2
Stany Zjednoczone	11,7	12,6	7,5	5,4	8,9	8,4
Japonia	23,9	9,7	3,2	5,2	8,2	8,7
Rosja	7,1	25,6	4,1	21,3	5,8	10,9
Chiny	28,3	20,6	10,5	10,2	11,0	13,7
Indie	12,5	9,1	12,9	9,1	13,0	12,6

*-prognoza

Źródło: DAP MG na podstawie danych OECD z maja 2011.

Ostrożność w projekcjach wzrostu obrotów towarowych, zwłaszcza po stronie eksportu, nakazywałby także obserwowany w pierwszych miesiącach 2011 roku i przewidywany w skali całego roku scenariusz rozwoju sytuacji w polskiej gospodarce. Priorytety działań ukierunkowanych na ograniczenie deficytu finansów publicznych, presja inflacyjna i płacowa, i związana z tym perspektywa zaostrzenia polityki monetarnej oraz aprecjacji złotego, a także powstrzymania tendencji do obniżki kosztów pracy będą skutkowały spowolnieniem wzrostu eksportu, a w ślad za tym także importu – w jego dominującej części o charakterze zaopatrzeniowym. Jednak tempo wzrostu ogólnego importu, głównie w wyniku relatywnego wzrostu konkurencyjnego cenowo importu konsumpcyjnego (w warunkach relatywnie wysokiej inflacji) obniży się w stopniu mniejszym niż tempo eksportu.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne polskich obrotów towarowych, przewiduje się, że w 2011 roku:

- **eksport wzrośnie o 10,5%, do poziomu ok. 133 mld EUR,**
 - **import wzrośnie o 12%, do poziomu ok. 150,3 mld EUR,**
- i w rezultacie
- **deficyt obrotów towarowych wzrośnie do poziomu ok. 17,3 mld EUR, tj. o ok. 3,5 mld EUR głębszego niż w 2010 roku.**

ANEKS. ZMIANY KONKURENCYJNOŚCI POLSKIEGO EKSPORTU NA RYNKACH ZAGRANICZNYCH I IMPORTU NA RYNKU KRAJOWYM W LATACH 2000-2010

1. Konkurencyjność cenowo-kosztowa polskiego eksportu w latach 2000-2010

Przy danym poziomie jakości i innowacyjności oferty eksportowej zdolność gospodarki do ekspansji eksportowej – przekładającej się na tempo wzrostu wolumenu eksportu – pozostaje w prostej zależności od poziomu konkurencyjności cenowo-kosztowej wytwarzanych towarów i usług na rynku międzynarodowym.

Zmiany tego poziomu w danym okresie wyznaczone są zmianami trzech parametrów, a mianowicie:

(1) **parametru kursowego** w postaci nominalnego efektywnego kursu walutowego (NEER), który w prezentowanym tu ujęciu stanowi wyrażony w złotych nominalny efektywny kurs koszyka walut obcych stosowanych w rozliczaniu transakcji eksportowych. Zmiana kursu w powyższym jego ujęciu, przy założeniu niezmiennych cen kontraktowych, czyli cen zagranicznych (Cz) przekłada się wprost i bezpośrednio na wzrost lub spadek cen transakcyjnych i tym samym wpływów złotych z eksportu,

oraz dwóch parametrów korygujących (deflatorów) poziom i wskaźnik zmian NEER, tj.:

(2) **parametru kosztowego**, stanowiącego indeks zmian w danym okresie relacji jednostkowego kosztu pracy (ULC) w kraju (ULC PL) do podobnego kosztu za granicą (ULC z). Wzrost tej relacji w danym okresie (jako deflatora NEER) wpływa na obniżenie poziomu realnego efektywnego kursu walutowego (REER-ULC), w stosunku do poziomu nominalnego, co oznacza spadek konkurencyjności kosztowej polskiego eksportu na rynku zagranicznym. Natomiast spadek ULC w kraju względem zagranicy przekłada się na wzrost realnej konkurencyjności kosztowej eksportu (mierzonej wskaźnikiem wzrostu REER-ULC) w stosunku do jej poziomu nominalnego (mierzonego wskaźnikiem wzrostu NEER).

(3) **parametru cenowego**, wyrażającego indeks zmian w danym okresie relacji cen krajowych (PPI – czyli cen produkcji sprzedanej przemysłu – uznanych powszechnie w analizie eksportu za bardziej miarodajne od CPI – czyli cen towarów i usług konsumpcyjnych) do dewizowych cen zagranicznych (Cz, tj. cen kontraktowych wyrażonych w walutach kontraktu, wchodzących do koszyka walutowego). Podobnie jak w przypadku deflatora kosztowego, wzrost tej relacji skutkuje obniżeniem indeksu realnego efektywnego kursu walutowego (REER-P, tj. liczonego przy zastosowaniu deflatora cenowego) w stosunku do indeksu zmian NEER, co oznacza obniżenie cenowej atrakcyjności (rentowności) eksportu względem alternatywnej sprzedaży na rynek krajowy. Natomiast spadek wspomnianej relacji oznacza wzrost indeksu REER-P w stosunku do NEER, co przekłada się na wzrost cenowej atrakcyjności eksportu względem sprzedaży krajowej.

Wpływ zmian relacji cenowych na konkurencyjność eksportu na rynku zagranicznym nie jest wprawdzie równie bezpośredni i silny jak w przypadku relacji kosztowych to jednak można oceniać, że ich oddziaływanie na skłonność podmiotów do eksportu i do związanego z tym podejmowania wielokierunkowych działań na rzecz wzrostu jego konkurencyjności jest znaczący i jako taki oddziałuje na wzrost wolumenu eksportu, zwłaszcza w dłuższej perspektywie. Oznacza to, że dla możliwie pełnej i miarodajnej oceny zmian konkurencyjności polskiego eksportu na rynku międzynarodowym w długim okresie należałoby się posłużyć wskaźnikami zmian realnego efektywnego kursu koszyka walut

w złotych liczonego przy zastosowaniu obu wspomnianych wyżej deflatorów, tj. deflatora kosztowego i cenowego.

W szczególowej części niniejszej oceny oraz w materiale tabelarycznym i graficznym zaprezentowano zmiany realnego efektywnego kursu walutowego (jako miernika realnej konkurencyjności eksportu) w trzech wzajemnie uzupełniających się ujęciach, tj.

- **REER-ULC**, czyli liczonego przy zastosowaniu deflatora w postaci indeksu zmian relacji jednostkowych kosztów pracy w kraju i za granicą;
- **REER-P**, czyli liczonego przy zastosowaniu deflatora w postaci indeksu zmian relacji cen (PPI w kraju i Cz – za granicą);

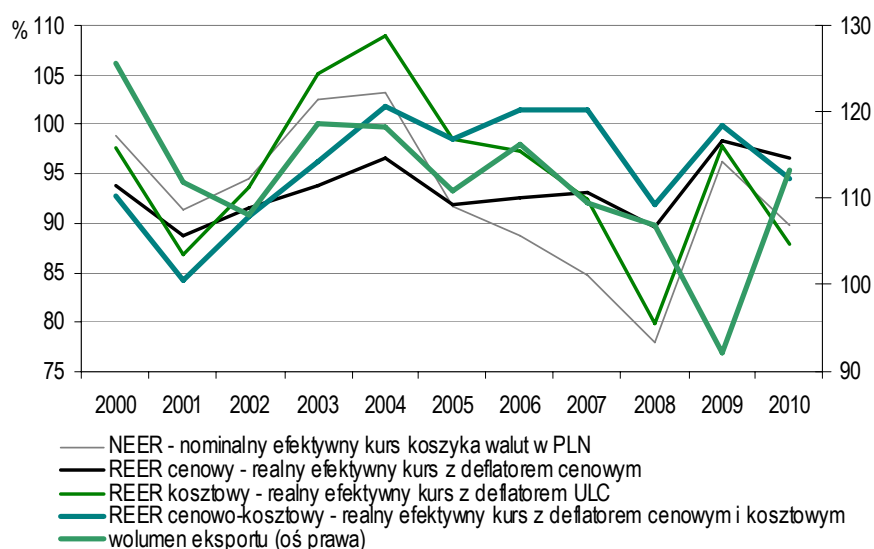
oraz

- **REER-ULCxP**, czyli liczonego przy zastosowaniu obu powyższych deflatorów, czyli uwzględniającego ich skumulowany wpływ na odchylenia realnej konkurencyjności cenowo-kosztowej od jej poziomu nominalnego (mierzonego wskaźnikiem zmian NEER).

Zmiany powyższych parametrów w kolejnych latach minionej dekady zaprezentowano w ujęciu jednopodstawowym, w którym za bazę przyjęto rok 1999. Takie ujęcie, w przeciwieństwie do ujęcia łańcuchowego (r/r), łagodzi skalę ich krótkookresowych wahań wynikających ze zmiennej bazy odniesienia (zwłaszcza w okresach poważniejszych wahań koniunkturalnych) i pozwala na bardziej miarodajną ocenę wpływu poziomu oraz tendencji zmian konkurencyjności eksportu w dłuższych okresach na dynamikę wzrostu eksportu.

Zmiany te przedstawiono jednak na tle dynamiki wzrostu wolumenu eksportu w ujęciu łańcuchowym (r/r), celem pełniejszego wyeksponowania wahań tempa jego wzrostu w kolejnych latach. Wahania te, jako następujące generalnie w ramach wyraźnego trendu wzrostowego eksportu, na skutek postępującej kumulacji jego przyrostów w kolejnych latach, w przypadku ujęcia jednopodstawowego, uległyby znacznemu złagodzeniu lub wręcz zatarciu (krzywa zmian wolumenu eksportu w ujęciu jednopodstawowym niemal w całym badanym okresie zachowuje generalnie wyraźny trend wzrostowy, bez względu na wahania poziomu konkurencyjności).

Wykres 16 Zmiany konkurencyjności polskiego eksportu na rynkach zagranicznych w latach 2000-2010 (rok 1999 = 100) oraz dynamiki wolumenu eksportu (w ujęciu r/r)



Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP i Eurostat.

Tabela 22 Zmiany NEER i REER (z deflatorem cenowym i kosztowym) w eksporcie Polski w latach 2000-2010 (1999=100) na tle dynamiki wolumenu eksportu (w ujęciu r/r)

rok	średnioroczny kurs PLN w:		średnioroczny kurs EUR i USD w PLN		Nominalny efektywny kurs walutowy*	Zmiany NEER (1999=100)	Zmiany parametrów kosztowych (1999=100)			Zmiany parametrów cenowych (1999=100)				REER cenowo-kosztowy ^{*,^} (skorygowany wskaźnikiem cenowym i kosztowym)	Zmiany wolumenu eksportu	
	EUR	USD	EUR/PLN	USD/PLN			ULC ^{**} w PLN	ULC (z)	deflator : ULC PL /ULC (z)	ceny transakcyjne eksportu (złotowe)	PPI [^]	ceny zagraniczne -dewizowe (Cz) ^{^,^}	deflator cenowy: PPI/Cz			REER cenowy ^{^,^} (deflator zmiany PPI/Cz)
2000	4,0110	4,3464	0,2493	0,2301	3,7938	98,8	104,6	103,4	101,2	107,8	102,4	105,3	97,7	93,9	92,8	125,6
2001	3,6685	4,0939	0,2726	0,2443	3,5080	91,4	111,4	105,8	105,3	109,5	106,3	103,0	86,8	88,7	84,2	111,9
2002	3,8557	4,0795	0,2594	0,2451	3,6261	94,4	108,9	108,0	100,9	110,8	107,4	103,2	93,6	91,5	90,7	108,2
2003	4,3978	3,8889	0,2274	0,2571	3,9308	102,4	105,4	108,1	97,5	113,7	104,2	109,1	105,1	93,8	96,3	118,6
2004	4,5340	3,6540	0,2206	0,2737	3,9606	103,2	103,1	109,0	94,6	121,9	114,0	106,9	109,0	96,5	101,9	118,2
2005	4,0254	3,2348	0,2484	0,3091	3,5252	91,8	103,4	110,8	93,3	122,6	122,8	99,9	98,4	91,9	98,5	110,8
2006	3,8951	3,1025	0,2567	0,3223	3,4074	88,7	102,3	112,2	91,2	125,0	130,2	96,0	97,3	92,5	101,4	116,2
2007	3,7829	2,7667	0,2643	0,3614	3,2506	84,7	105,0	114,5	91,7	127,5	140,2	90,9	92,4	93,1	101,6	109,5
2008	3,5166	2,4092	0,2844	0,4151	2,9881	77,8	112,8	115,8	97,5	130,1	149,8	86,9	79,8	89,6	91,9	106,8
2009	4,3273	3,1162	0,2311	0,3209	3,6918	96,2	115,3	117,3	98,3	134,6	137,6	97,8	97,8	98,3	100,0	92,0
2010	3,9946	3,0157	0,2503	0,3316	3,4504	89,9	120,9	118,2	102,2	137,5	147,8	93,0	87,9	96,6	94,5	113,2

* NEER – kurs koszyka walut w PLN przy strukturze: 65% EUR, 25% USD, 10% PLN

** ULC – unit labour cost (jednostkowe koszty pracy)

^ PPI – industry producer prices index (CPSI – ceny produkcji sprzedanej przemysłu)

^^ zmiany cen dewizowych = zmiany cen transakcyjnych / zmiany NEER

*** REER kosztowy – realny efektywny kurs z deflatorem kosztowym (NEER / ULC PL / ULC (z))

^^^ REER cenowy – realny efektywny kurs z deflatorem cenowym (NEER / PPI / Cz)

*^ REER cenowo-kosztowy – realny efektywny kurs z deflatorem cenowym i kosztowym

Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP i Eurostat.

Zmiany konkurencyjności cenowo-kosztowej eksportu w latach 2000-2010 (w stosunku do poziomu z 1999 roku)

Po stosunkowo krótkotrwałym okresie spadku NEER (koszyka walut w złotych) w latach 2000-2001, o 8,6% w stosunku do poziomu z 1999 roku, w kolejnych trzech latach notowano jego odbicie do poziomu w 2004 roku o 3,2% wyższego niż w roku 1999 – jako bazowym.

W okresie kolejnych 5 lat, tj. do roku 2008 postępował systematyczny spadek NEER (nominalna aprecjacja złotego) do poziomu o 22,2% niższego niż w roku 1999, po czym, w roku 2009 na skutek kryzysu, nastąpiło jego ostre odbicie do poziomu tylko o niespełna 4 pkt. proc. niższego od bazowego.

Zmiany nominalnej konkurencyjności eksportu (mierzonej wskaźnikiem NEER) w badanym okresie podlegały jednak znacznym korektom o równoległe postępujące zmiany parametrów cenowych i kosztowych, których przebieg, z reguły znacząco odchyłał się na plus lub minus od kursu nominalnego.

Zmiany konkurencyjności cenowej eksportu

W okresie 2000-2004, w stosunku do 1999 roku, indeks REER (z deflatorem cenowym) – jako miernik konkurencyjności cenowej eksportu, pozostawał na poziomie niższym od NEER, co oznaczało, że realna konkurencyjność cenowa eksportu w tym okresie była niższa od jej poziomu nominalnego, przy czym było to szczególnie wyraźne w latach 2003-2004, kiedy to NEER kształtował się na poziomie średnio o 2,8% wyższym niż w roku bazowym, podczas gdy REER (cenowy) był o ok. 5% niższy niż w roku 1999.

W roku 2005 – na skutek wyraźnego spadku NEER (czyli nominalnego umocnienia złotego) nastąpiło wyrównanie obu parametrów na poziomie ok. 8% poniżej bazowego, po czym, przez cały następny okres minionej dekady, tj. do roku 2010, realna konkurencyjność cenowa utrzymywała się na poziomie wyższym od jej poziomu nominalnego, zwłaszcza w latach 2007-2008, kiedy odchylenie indeksów tych dwóch parametrów sięgała średnio ok. 10 pkt. proc.

O ile zatem w pierwszej połowie dekady zmiany relacji cen krajowych do zagranicznych (w stosunku do roku bazowego) oddziaływały w kierunku obniżenia realnej konkurencyjności eksportu, o tyle w drugiej połowie, zwłaszcza w dwóch latach przed kryzysem poprawa tych relacji poważnie łagodziła negatywny wpływ nominalnej aprecjacji waluty krajowej na konkurencyjność cenową eksportu.

Zmiany konkurencyjności kosztowej eksportu

Poziom REER (kosztowego) – jako miernika realnej konkurencyjności kosztowej eksportu, w pierwszych trzech latach dekady, tj. w okresie 2000-2002, obniżył się o ponad 13% w stosunku do roku bazowego, przy czym jego spadek w tym czasie był zarazem o blisko 5 pkt. proc. głębszy w porównaniu z NEER. Oznaczało to, że w tym okresie, na skutek stosunkowo krótkotrwałego pogorszenia relacji kosztów pracy (ULC) w kraju względem zagranicy realna konkurencyjność kosztowa eksportu spadła bardziej niż w wymiarze nominalnym. Jednak już od 2003 roku aż do 2009 roku indeks REER (kosztowy) w stosunku do bazy utrzymywał się na poziomie wyższym od indeksu NEER, co oznaczało generalną poprawę realnej konkurencyjności kosztowej eksportu względem jej poziomu nominalnego. Ponadto, w dwóch pierwszych latach tego podokresu, tj. w okresie 2003-2004 REER (kosztowy) wzrósł do poziomu o 9% wyższego niż w roku bazowym. Jednak w następnych latach tego podokresu, tj. 2005-2008 następował systematyczny, wyraźny jego spadek do poziomu o ok. 20% niższego od bazowego, czyli w tempie tylko nieznacznie wolniejszym niż NEER, gdzie spadek przekroczył 22%. W kryzysowym roku 2009, dynamiczny wzrost NEER (ostra deprecjacja złotego), przy względnie stabilnej relacji kosztowej, przełożył się na równie szybki wzrost REER kosztowego), który wzrósł z poziomu o ponad 20% niższego od bazowego do poziomu zaledwie o 2,2% niższego niż w roku 1999. Jednak po krótkotrwałym, kryzysowym zawirowaniu kursu nominalnego, w roku 2010

nastąpił ponowny spadek NEER, do poziomu o 10% niższego niż w roku bazowym, a w ślad za nim jeszcze głębszy – sięgający ok. 12% spadek REER (kosztowego), czyli realnej konkurencyjności kosztowej eksportu.

Zmiany realnej konkurencyjności cenowo-kosztowej eksportu

Stosunkowo znaczne odchylenia poziomu realnej konkurencyjności cenowej (w postaci REER cenowego) oraz kosztowej (w postaci REER kosztowego) od jej poziomu nominalnego (w postaci NEER), w kolejnych podokresach omawianej dekady wskazują na istotny korygujący wpływ zmian relacji cenowych i kosztowych na rzeczywiste zmiany konkurencyjności eksportu. Ich wpływ w skali całej dekady był jednak zróżnicowany co do siły oddziaływania, a w niektórych podokresach nawet przeciwny – co oznaczało większe lub mniejsze kompensowanie siły ich oddziaływania na rzeczywistą konkurencyjność i skłonność do eksportu.

Po okresie spadku nominalnej konkurencyjności (NEER) o 8,6% oraz jeszcze głębszego spadku realnej konkurencyjności kosztowej (REER kosztowego), o 13,2% oraz REER cenowego o ponad 11,7% w latach 2000-2001, w stosunku do roku 1999, realna konkurencyjność cenowo-kosztowa (REER cenowo-kosztowy), na skutek kumulacji wpływu tych zmian obniżyła się o blisko 16%, tj. do poziomu najniższego w całej analizowanej dekadzie.

W kolejnych trzech latach, tj. 2002-2004, dzięki równoczesnemu, jakkolwiek zróżnicowanemu co do tempa, wzrostowi NEER (do poziomu o ponad 3% wyższego w stosunku do bazy) oraz REER cenowego (do poziomu o 3,5% niższego od bazowego) i REER kosztowego (do poziomu o 9% wyższego niż w roku 1999), realna konkurencyjność cenowo-kosztowa eksportu (REER cenowo-kosztowy) wzrosła do poziomu o blisko 2% wyższego niż w roku bazowym, tj. najwyższego w całej analizowanej dekadzie.

W następnych latach, tj. aż do roku 2010, realna konkurencyjność cenowo-kosztowa eksportu utrzymywała się generalnie na względnie wysokim poziomie, wahającym się w kolejnych latach w granicach blisko +2% do -8% względem poziomu bazowego, z powolną tendencją spadkową. Należy jednak podkreślić, że o ile do roku 2007 relatywnie wysoki poziom realnej konkurencyjności cenowo-kosztowej był w głównej mierze efektem względnie korzystnej relacji kosztów pracy (ULC w kraju względem zagranicy), o tyle w ostatnich latach pozytywny wpływ tego czynnika uległ osłabieniu na rzecz czynnika cenowego. Ponadto należy zauważyć, że od połowy analizowanej dekady do wybuchu kryzysu, względnie wysoki poziom realnej konkurencyjności cenowo-kosztowej polskiego eksportu był utrzymywany dzięki korzystnym zmianom relacji cenowo-kosztowych, których korzystny wpływ na konkurencyjność eksportu, znacząco niwelował negatywne oddziaływanie nominalnej aprecjacji złotego w tym okresie.

Konkurencyjność eksportu a dynamika jego wolumenu

Jak wykazują badania niezależnych ośrodków analitycznych, w tym Instytutu Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur (IBRKK), kluczowym czynnikiem wzrostu wolumenu polskiego eksportu jest popyt zewnętrzny, zwłaszcza na głównych rynkach unijnych, a w szczególności na największym z nich i zarazem sąsiedzkim rynku niemieckim, absorbującym ponad ¼ polskiego eksportu. Szacuje się, że wzrost popytu importowego w Niemczech o 1% przekłada się na wzrost polskiego eksportu na ten rynek o ok. 4%.

Wpływ czynnika popytowego na dynamikę wolumenu eksportu szacowany jest na ok. 40%, podczas, gdy wpływ konkurencyjności cenowo-kosztowej, wyrażanej indeksem zmian NEER, skorygowanym (deflowanym) o zmiany relacji jednostkowych kosztów pracy (ULC) oraz cen w kraju i zagranicą ocenia się jako znacząco mniejszy, tj. ok. 30%.

Ponadto, w okresach poważnych zawirowań koniunkturalnych, zwłaszcza podczas poważniejszych kryzysów oraz w fazie ożywienia pokryzysowego wpływ czynnika popytowego staje się dominujący, kosztem innych czynników, w tym także konkurencyjności cenowo-kosztowej eksportu. Znalazło to potwierdzenie w czasie ostatniego – globalnego kryzysu, kiedy to, pomimo dynamicznego wzrostu konkurencyjności nominalnej (w postaci wzrostu NEER), który w znacznym stopniu przełożył się także na wzrost realnej konkurencyjności cenowo-kosztowej eksportu, jego wolumen uległ głębokiemu załamaniu.

Odwrotna reakcja wystąpiła w fazie wychodzenia z kryzysu, tj. w 2010 roku. Mimo tak znacznego wpływu czynnika popytowego, można oceniać, że w całym okresie minionej dekady utrzymywało się stosunkowo wyraźne, proste przełożenie zmian w poziomie konkurencyjności cenowo-kosztowej eksportu na tempo wzrostu wolumenu eksportu w kolejnych latach. Z wyjątkiem wspomnianego okresu kryzysowego, widoczna jest z reguły, bardziej lub mniej przesunięta w czasie, stosunkowo wyraźna i podobna co do kierunku reakcja tempa wzrostu wolumenu eksportu na zmiany poziomu jego realnej konkurencyjności cenowo-kosztowej. Ponadto można oceniać, że pozytywna korelacja tempa wzrostu wolumenu eksportu z realną konkurencyjnością, wyrażoną łącznie w postaci skumulowanego REER z deflatorem cenowym i kosztowym jest bardziej wyraźna niż z każdym z tych dwóch parametrów traktowanych odrębnie. Wynika to stąd, że zmiany konkurencyjności eksportu na rynku zagranicznym (mierzone indeksem REER kosztowego) nie muszą być zbieżne ze zmianami skłonności do eksportu – jako alternatywy sprzedaż na rynku krajowym (mierzonymi indeksem REER cenowego), a okresowo mogą być nawet przeciwstawne w swoim oddziaływaniu na dynamikę wolumenu eksportu.

2. Konkurencyjność cenowa polskiego importu w latach 2000-2010

Kluczową determinantą wzrostu importu pozostaje wysoka elastyczność importowa wzrostu produkcji przemysłowej i eksportu. Związane z tym poważne, strukturalne zapotrzebowanie na import o charakterze prorozwojowym, w tym import o charakterze inwestycyjnym i zaopatrzeniowo-kooperacyjnym jako nieodłączny element absorpcji BIZ, a także na import podstawowych surowców energetycznych (ropy i gazu ziemnego), przesądzają o braku alternatywy w postaci zakupów krajowych dla bardzo pokaźnej części realizowanego importu. W analizowanym okresie powyższe determinanty polskiego importu uległy dalszemu wyeksponowaniu, głównie za sprawą zwiększonej absorpcji BIZ oraz dominującego udziału kapitału zagranicznego w polskim eksporcie.

Główne uwarunkowania wzrostu importu, przekładają się od szeregu lat na strukturę jego rozdysponowania, w której ponad $\frac{3}{4}$ przypada na import zaopatrzeniowy i inwestycyjny, który w przeważającej swej części jest mało wrażliwy na zmiany relacji kosztowych, a nierzadko także cenowych (zwłaszcza import surowców energetycznych).

Biorąc to pod uwagę, w analizie konkurencyjności importu na rynku krajowym, za jej miarodajny miernik przyjęto poziom realnego kursu złotego (REER), liczonego przy zastosowaniu deflatora cenowego, tj. relacji cen zagranicznych (Cz) do cen krajowych towarów i usług konsumpcyjnych (CTUK).

W przeciwieństwie do analizy konkurencyjności eksportu, gdzie operowano efektywnym średnioważonym kursem koszyka walut rozliczeniowych w złotych, w analizie konkurencyjności importu przyjęto średnioważony kurs złotego w walutach koszyka, jako parametr, którego poziom czy indeks zmian w czasie przekłada się wprost na poziom konkurencyjności importu na rynku krajowym (wzrost indeksu kursowego w czasie oznacza wzrost konkurencyjności importu i na odwrót).

Indeksy zmian nominalnego efektywnego kursu walutowego (liczonego przy adekwatnej dla importu i nieco odmiennej niż w eksporcie, strukturze koszyka walutowego) oraz deflatora cenowego

(wyrażającego relację cen zagranicznych w imporcie do krajowych CTUK) liczone, podobnie jak w eksporcie, w odniesieniu do poziomu bazowego, z roku 1999, a zmiany wolumenu importu w kolejnych latach – w ujęciu łańcuchowym (rok do roku poprzedniego).

Zmiany konkurencyjności cenowej importu na rynku krajowym w latach 2000-2010

Po wzroście nominalnego kursu złotego (NEER) w pierwszych dwóch latach minionej dekady, tj. w okresie 2000-2001, do poziomu o 8,4% wyższego niż w roku bazowym następne trzy lata przyniosły jego spadek w 2004 do poziomu o 2,3% poniżej bazowego.

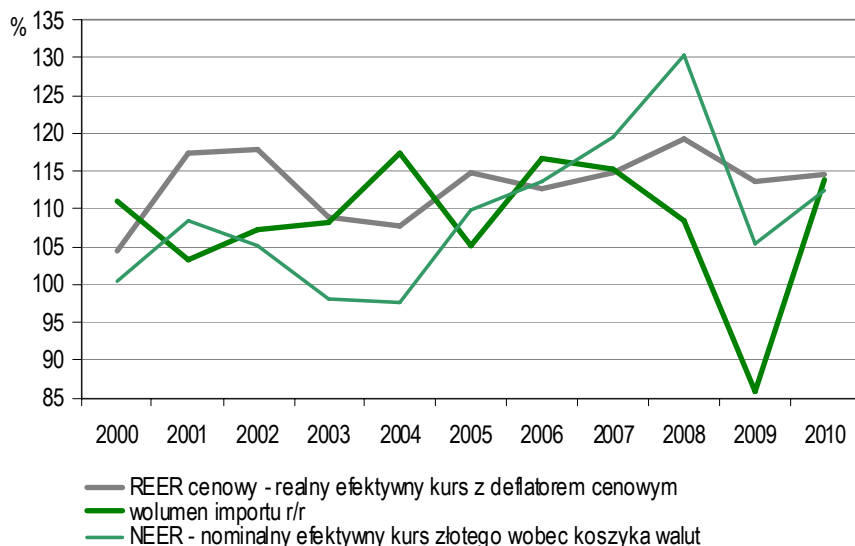
W latach 2005-2008 postępowała dynamiczna nominalna aprecjacja złotego, do poziomu ponad 30% wyższego niż w roku bazowym, po czym w kryzysowym roku 2009, na skutek ostrej deprecjacji złotego NEER spadł o blisko 25 pkt. proc., tj. do poziomu tylko o 5,4% wyższego niż w roku 1999. W roku 2010 nastąpiło częściowe odbicie NEER do poziomu blisko o 15% wyższego niż w roku bazowym.

Na skutek wyraźnego, obniżenia relacji cen zagranicznych względem krajowych w latach 2000-2005, tj. przez ponad połowę dekady, realny poziom konkurencyjności importu (wyznaczany przez REER cenowy) utrzymywał się, generalnie na relatywnie wysokim poziomie, pomimo, iż przez większość tego okresu, tj. w latach 2002-2004 nominalny kurs złotego ulegał osłabieniu.

Natomiast w kolejnych trzech latach (2006-2008), poprzedzających kryzys, relacja cen zagranicznych względem krajowych wzrosła, ale na skutek równoczesnej dynamicznej aprecjacji nominalnej złotego realna konkurencyjność importu utrzymała się na względnie wysokim poziomie.

W ostatnich dwóch latach, pomimo głębokiego spadku nominalnego kursu złotego, jej poziom nie uległ poważniejszemu osłabieniu, co było skutkiem ponownego (po trzyletniej przerwie) wzrostu cen krajowych w stosunku do zagranicznych.

Wykres 17 Zmiany konkurencyjności polskiego importu na rynku krajowym w latach 2000-2010 (rok 1999 = 100) oraz dynamiki wolumenu importu (w ujęciu r/r)



Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP i Eurostat.

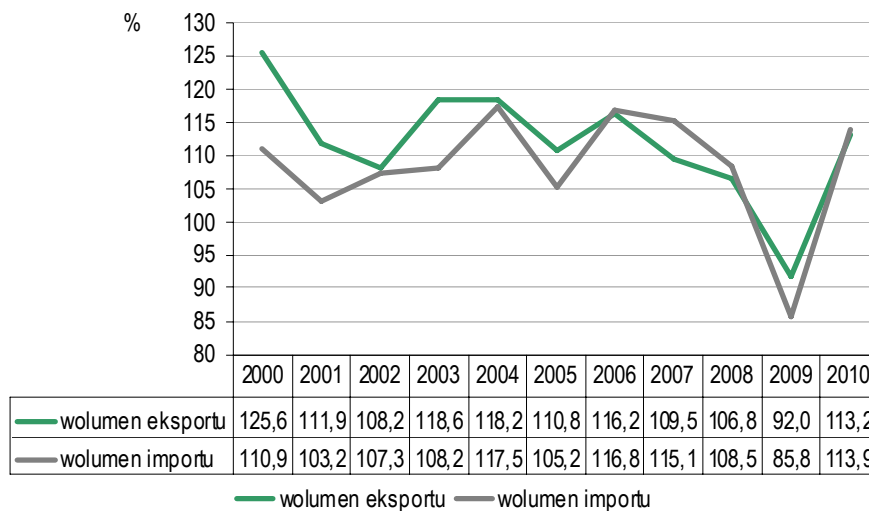
Podsumowując można stwierdzić, że niemal w całej minionej dekadzie (z wyjątkiem krótkotrwałego okresu przed- i podczas kryzysu, realna konkurencyjność importu na polskim rynku utrzymywała się na stosunkowo wysokim poziomie – wahającym się w przedziale od +4,5% w roku 2000 do +19,3% w roku 2008 w stosunku do poziomu z roku 1999, co było w głównej mierze wynikiem relatywnie wyższych cen krajowych w stosunku do zagranicznych. Natomiast wahania nominalnego kursu złotego w analizowanym okresie miały umiarkowany wpływ na realną konkurencyjność importu.

Wpływ realnej konkurencyjności cenowej importu na dynamikę jego wolumenu

Zasygnalizowane wcześniej silne uwarunkowania importowe polskiej gospodarki i eksportu sprawiają, że zmiany poziomu konkurencyjności cenowej na polskim rynku mierzone poziomem i zmianami realnego efektywnego kursu walutowego w imporcie (REER z deflatorem cenowym) nie mają wyraźnego przełożenia na dynamikę wolumenu importu w jego ujęciu całościowym, tzn. bez wyodrębniania poszczególnych branż i kierunków rozdysponowania (ilustruje to przebieg krzywej wolumenu na tle krzywych NEER i REER cenowego na wykresie 17).

Na podstawie długookresowej statystyki importu można oceniać, że wpływ czynnika cenowo-kursowego jest zdecydowanie bardziej wyraźny w imporcie towarów konsumpcyjnych, zwłaszcza dóbr pierwszej potrzeby, w tym towarów rolno-spożywczych, których udział w ogólnym imporcie sięga około 20-25% i tym samym nie rzuca znacząco na ogólny obraz sytuacji. Natomiast tempo wzrostu dominującej części importu jest w głównej mierze warunkowane wysoką importochłonnością gospodarki, w tym zwłaszcza produkcji przemysłowej i eksportu towarów przemysłowych. Można przy tym oceniać, że czynnik importochłonności eksportu ma decydujące znaczenie, na co wskazuje bardzo wyraźna korelacja między dynamiką wolumenu eksportu i importu.

Wykres 18 Dynamika wolumenu polskiego eksportu i importu w latach 2000-2010 (w ujęciu r/r)



Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Tabela 23 Zmiany NEER i REER (z deflatorem cenowym) w imporcie Polski w latach 2000-2010 (1999=100) na tle dynamiki wolumenu importu (w ujęciu r/r)

rok	średnioroczny kurs PLN w:		średnioroczny kurs EUR i USD w PLN	Nominalny efektywny kurs walutowy*		Nominalny efektywny kurs walutowy**		Zmiany NERR* (1999=100/)	Zmiany NERR** (1999=100)	ceny transakcyjne w imporcie	CTUK [^]	Zmiany cen /1999=100/ ceny dewizowe**^ ceny transakcyjne /NEER [^]	deflator: Cz/CTUK	REER (deflator Cz/CTUK) ^{^^}	Zmiany wolumenu eksportu r/r
	EUR	USD		EUR/PLN	USD/PLN	EUR/USD	USD/PLN								
2000	4,0110	4,3464	0,2493	0,2301	3,8105	0,2624	99,6	100,4	105,4	110,1	105,8	96,1	104,5	110,9	
2001	3,6685	4,0939	0,2726	0,2443	3,5293	0,2833	92,2	108,4	98,9	116,2	107,2	92,3	117,5	103,2	
2002	3,8557	4,0795	0,2594	0,2451	3,6373	0,2749	95,1	105,2	100,4	118,4	105,7	89,3	117,8	107,3	
2003	4,3978	3,8889	0,2274	0,2571	3,9054	0,2561	102,1	98,0	109,5	119,3	107,3	89,9	109,0	108,2	
2004	4,5340	3,6540	0,2206	0,2737	3,9166	0,2553	102,4	97,7	114,6	123,5	112,0	90,7	107,7	117,5	
2005	4,0254	3,2348	0,2484	0,3091	3,4857	0,2869	91,1	109,8	109,8	126,1	120,6	95,6	114,8	105,2	
2006	3,8951	3,1025	0,2567	0,3223	3,3678	0,2969	88,0	113,6	112,9	127,3	128,3	100,7	112,8	116,8	
2007	3,7829	2,7667	0,2643	0,3614	3,1998	0,3125	83,6	119,6	113,7	130,5	135,9	104,2	114,8	115,1	
2008	3,5166	2,4092	0,2844	0,4151	2,9327	0,3410	76,6	130,5	114,0	136,0	148,8	109,4	119,3	108,5	
2009	4,3273	3,1162	0,2311	0,3209	3,6312	0,2754	94,9	105,4	123,9	140,8	130,6	92,8	113,6	85,8	
2010	3,9946	3,0157	0,2503	0,3316	3,4015	0,2940	88,9	112,5	125,9	144,4	141,7	98,1	114,7	113,9	

* NEER – kurs koszyka walut w PLN przy strukturze: 60% EUR, 30% USD, 10% PLN

** NEER – nominalny efektywny kurs złotego w walucie przy strukturze: 60% EUR, 30% USD, 10% PLN

[^] Cz – ceny zagraniczne (zmiany cen zagranicznych = zmiany cen transakcyjnych / zmiany NEER)

^{^^} REER – realny efektywny kurs z deflatorem cenowym (NEER / Cz / CTUK)

Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP i Eurostat.

Spis tabel

Tabela 1 Zmiany PKB na świecie i wybranych rynkach w latach 2009-2012	10
Tabela 2 Zmiany popytu wewnętrznego na głównych rynkach w latach 2009-2012	11
Tabela 3 Tempo zmian wolumenu światowego handlu towarami i usługami w latach 2009-2012 (zmiana do roku poprzedniego, w %)	14
Tabela 4 Zmiany PKB i wolumenu obrotów towarowych na świecie w latach 2008-2010 (w ujęciu USD)	15
Tabela 5 Zmiany obrotów towarowych na świecie w latach 2005-2010 (w ujęciu USD)	18
Tabela 6 Najwięksi eksporterzy i importerzy towarów na świecie w 2010 roku	19
Tabela 7 Zmiany światowego PKB i globalnego handlu w latach 2008-2012	22
Tabela 8 Zmiany wolumenu światowego handlu w okresie III kw. 2010 – IV kw. 2012 (w porównaniu z analogicznym kwartałem poprzedniego roku; wyrównany sezonowo)	22
Tabela 9 Zmiany globalnego handlu w wybranych grupach krajów w latach 2008-2012	23
Tabela 10 Obroty polskiego handlu zagranicznego według GUS w latach 1991-2010	27
Tabela 11 Obroty towarowe Polski w latach 2009-2010 w mln EUR	33
Tabela 12 Obroty towarami i usługami oraz saldo na rachunku obrotów bieżących i ich relacje per capita oraz do PKB w latach 2005-2010	34
Tabela 13 Obroty towarowe według GUS w latach 2009-2010	36
Tabela 14 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski (wartości w mln EUR)	40
Tabela 15 Struktura towarowa obrotów handlowych Polski w latach 2009-2010 w mln EUR	49
Tabela 16 Zmiany obrotów polskiego handlu zagranicznego według grup towarowych, sekcji i działów w mln EUR	50
Tabela 17 Obroty towarowe Polski w okresie 01.2010 – 06.2011	57
Tabela 18 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski po I półroczu 2011 roku (w mln EUR)	59
Tabela 19 Zmiany struktury przedmiotowej polskiego handlu zagranicznego po I półroczu 2011 roku (w mln EUR)	61
Tabela 20 Prognozy PKB na świecie i wybranych rynkach w latach 2011-2012	63
Tabela 21 Prognoza zmian obrotów handlowych (towarami i usługami) w latach 2010-2012	64
Tabela 22 Zmiany NEER i REER (z deflatorem cenowym i kosztowym) w eksporcie Polski w latach 2000-2010 (1999=100) na tle dynamiki wolumenu eksportu (w ujęciu r/r)	67
Tabela 23 Zmiany NEER i REER (z deflatorem cenowym) w imporcie Polski w latach 2000-2010 (1999=100) na tle dynamiki wolumenu importu (w ujęciu r/r)	73

Spis wykresów

Wykres 1 Zmiany wolumenu obrotów towarowych w wybranych krajach i grupach krajów w latach 2008-2010 (w ujęciu USD)	16
Wykres 2 Zmiany obrotów w wybranych grupach i krajach w latach 2008-2010 (w ujęciu USD)	20
Wykres 3 Zmiany eksportu Polski w ujęciu dolarowym w latach 1991-2010 (w %)	28
Wykres 4 Zmiany importu Polski w ujęciu dolarowym w latach 1991-2010 (w %)	28
Wykres 5 Zmiany w obrotach towarami zagregowanymi w 10 grup towarowych w mln EUR	30
Wykres 6 Relacja salda na rachunku obrotów bieżących do PKB w %	35
Wykres 7 Dynamika eksportu i importu w EUR i USD w latach 2009-2010 (w % w stosunku do analogicznego miesiąca poprzedniego roku)	37
Wykres 8 Struktura towarowa polskiego eksportu w 2010 roku na tle roku 2009 i 2005 (w %)	45
Wykres 9 Struktura towarowa polskiego importu w 2010 roku na tle roku 2009 i 2005 (w %)	45
Wykres 10 Struktura towarowa salda obrotów handlu zagranicznego Polski w 2010 roku na tle roku 2009 i 2005 (w mln EUR)	46
Wykres 11 Dynamika polskiego eksportu wybranych grup towarowych w latach 2008-2010 (w EUR, rok poprzedni = 100)	48
Wykres 12 Dynamika polskiego importu wybranych grup towarowych w latach 2008-2010 (w EUR, rok poprzedni = 100)	48
Wykres 13 Struktura rozdysponowania importu w latach 2008-2010 (udział w %)	55
Wykres 14 Miesięczne obroty towarowe w okresie 01.2010 – 06.2011	58
Wykres 15 Miesięczna dynamika eksportu i importu w okresie 01.2010 – 06.2011	58
Wykres 16 Zmiany konkurencyjności polskiego eksportu na rynkach zagranicznych w latach 2000-2010 (rok 1999 = 100) oraz dynamiki wolumenu eksportu (w ujęciu r/r)	66
Wykres 17 Zmiany konkurencyjności polskiego importu na rynku krajowym w latach 2000-2010 (rok 1999 = 100) oraz dynamiki wolumenu importu (w ujęciu r/r)	71
Wykres 18 Dynamika wolumenu polskiego eksportu i importu w latach 2000-2010 (w ujęciu r/r)	72

